

BURMISTRZ MIASTA TARNOWSKIE GÓRY

Załącznik nr 1 do Uchwały nr
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA
TARNOWSKIE GÓRY**

**DLA DZIELNIC POŁUDNIOWYCH MIASTA TARNOWSKIE GÓRY –
BOBROWNIKI ZACHÓD, REPTY ŚLĄSKIE, STARE TARNOWICE
I „OSIEDLE PRZYJAŹŃ”**

TOM I/II

Ujednolicony tekst Studium wraz ze zmianami wprowadzonymi uchwałą nr
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia

Tarnowskie Góry 2009r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA TARNOWSKIE GÓRY przyjęto uchwałą nr XXXII/294/97 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 2 lipca 1997r.

PROJEKT

ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA TARNOWSKIE GÓRY DLA DZIELNIC POŁUDNIOWYCH MIASTA TARNOWSKIE GÓRY- BOBROWNIKI ZACHÓD, REPTY ŚLĄSKIE, STARE TARNOWICE I „OSIEDLE PRZYJAŹŃ”

Wykonała:

Pracownia Urbanistyki i Architektury „Region”
Ul. Słoneczników 7 , 42 – 606 Tarnowskie Góry

SPIS TREŚCI

CZEŚĆ I

I. WPROWADZENIE

- 1.1. PODSTAWY FORMALNO – PRAWNE OPRACOWANIA „STUDIUM” UCHWALONEGO W 1997R. – *str. 11*
- 1.2. PODSTAWY FORMALNO – PRAWNE OPRACOWANIA „ZMIANY STUDIUM” – *str. 11*
- 1.3. ZAKRES MERYTORYCZNY I TOK SPORZĄDZANIA STUDIUM ZGODNIE Z USTAWĄ Z DNIA 7 LIPCA 1994R. O ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM – *str. 12*
- 1.4. ZAKRES MERYTORYCZNY ZMIANY STUDIUM ZGODNIE Z USTAWĄ Z DNIA 27 MARCA 2003R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM – *str. 13*
- 1.5. CEL STUDIUM – *str. 16*
- 1.6. CEL ZMIANY STUDIUM – *str. 18*
- 1.7. ZAŁOŻENIA ZMIANY STUDIUM – *str. 18*
- 1.8. KONSTRUKCJA DOKUMENTU ZMIANY STUDIUM – *str. 19*

CZEŚĆ II

II. UWARUNKOWANIA

2. UWARUNKOWANIA

- 2.1. POŁOŻENIE MIASTA – *str. 22*
- 2.2. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE TERENU OBJĘTEGO STUDIUM – *str. 23*
- 2.3. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM – *str. 25*
 - 2.3.1. BOBROWNIKI – CZĘŚĆ ZACHODNIA – *str. 26*
 - 2.3.2. REPTY ŚLĄSKIE – *str. 27*
 - 2.3.3. STARE TARNOWICE – *str. 28*
 - 2.3.4. ŚRÓDMIEŚCIE – CZĘŚĆ POŁUDNIOWA – *str. 29*
- 2.4. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA MIASTA – STAN NA ROK 1997 – *str. 30*
 - 2.4.1. TERENY MIESZKANIOWE – *str. 33*
 - 2.4.2. TERENY USŁUGOWE – *str. 35*
 - 2.4.3. TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ – *str. 35*
 - 2.4.4. TERENY KOMUNIKACJI – *str. 36*
 - 2.4.5. TERENY PRODUKCYJNO – SKŁADOWE – *str. 36*
 - 2.4.6. TERENY OTWARTE (AKTYWNE BIOLOGICZNIE) – *str. 38*
 - 2.4.7. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA – *str. 40*
 - 2.4.8. PODSUMOWANIE – *str. 40*
- 2.5. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM – STAN NA ROK 2008 – *str. 41*
 - 2.5.1. TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ – *str. 42*
 - 2.5.1.1. ZABUDOWA WIELORODZINNA – *str. 42*
 - 2.5.1.2. ZABUDOWA JEDNORODZINNA – *str. 43*

- 2.5.2. TERENY USŁUGOWE – *str. 44*
- 2.5.3. TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ – *str. 48*
- 2.5.4. TERENY KOMUNIKACJI – *str. 49*
- 2.5.5. TERENY PRODUKCYJNO – USŁUGOWE – *str. 50*
- 2.5.6. TERENY OTWARTE – *str. 50*
- 2.5.7. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA – *str. 52*
- 2.5.8. STRUKTURA OSADNICZA MIASTA – *str. 52*

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI REGIONALNEJ

- 3.1. WSKAZANIA POLITYKI REGIONALNEJ DO ROKU 1997 – *str. 4*
- 3.2. WSKAZANIA POLITYKI REGIONALNEJ PO ROKU 1997 – *str. 55*
- 3.3. ZAMIERZENIA GMIN SĄSIEDNICH W ZAKRESIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO – *str. 57*
- 3.4. WSKAZANIA WYNIKAJĄCE Z LOKALIZACJI NA TERENIE MIASTA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM ORAZ INNYCH INWESTYCJI MAJĄCYCH WPŁYW NA ZMIANĘ KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – *str. 58*
- 3.5. STAN PRAWNY GRUNTÓW TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM – *str. 58*
- 3.6. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH – *str. 59*

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POSZCZEGÓLNYCH ODRĘBNYCH ELEMENTÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 4.1. LUDNOŚĆ I DEMOGRAFIA – *str. 61*
 - 4.1.1. LUDNOŚĆ I DEMOGRAFIA – DANE NA 1997R. – *str. 61*
 - 4.1.2. LUDNOŚĆ I DEMOGRAFIA – DANE NA 2008R. – *str. 67*
 - 4.1.3. PRACUJĄCY – DANE NA 1997R. – *str. 73*
 - 4.1.4. PRACUJĄCY – DANE NA 2008R. – *str. 75*
- 4.2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE – *str. 78*
 - 4.2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNO – PRZYRODNICZE – *str. 78*
 - 4.2.2. UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI TERENU – GEOMORFOLOGIA – *str. 78*
 - 4.2.3. BUDOWA GEOLOGICZNA I TEKTONIKA – *str. 79*
 - 4.2.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE – *str. 81*
 - 4.2.4.1. WODY PODZIEMNE – *str. 82*
 - 4.2.4.2. WODY POWIERZCHNIOWE – *str. 83*
 - 4.2.4.3. UJĘCIA WÓD PODZIEMNYCH – *str.*
 - 4.2.5. OBSZARY O WARTOŚCIACH PRZYRODNICZYCH – *str. 83*
 - 4.2.6. ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH, GÓRNICTWO – *str. 84*
 - 4.2.7. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA – *str. 88*
- 4.3. GLEBY – *str. 91*
 - 4.3.1. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ – *str. 91*
 - 4.3.2. STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ – *str. 93*
 - 4.3.3. CHARAKTERYSTYKA I UŻYTKOWANIE GLEB – *str. 94*
 - 4.3.4. STOPIEŃ SKAŻENIA GLEB – *str. 94*
 - 4.3.5. ZGODY NA ZMIANĘ PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE – *str. 97*

- 4.4. DZIEDZICTWO KULTUROWE, OCHRONA ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ – *str. 98*
 - 4.4.1. OBIEKTY ORAZ OBSZARY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEGO REJESTRU ZABYTKÓW - *str. 98*
 - 4.4.2. OBSZARY POTENCJALNEGO WYSTĘPOWANIA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH – *str. 99*
 - 4.4.3. OBIEKTY ARCHITEKTURY ŚWIECKIEJ I SAKRALNEJ O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH – *str. 99*
 - 4.4.4. OBIEKTY SAKRALNE MAŁEJ ARCHITEKTURY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH – *str. 102*
 - 4.4.5. OBIEKTY BUDOWNICTWA OBRONNEGO O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH – *str. 103*
 - 4.4.6. POMNIK HISTORII „TARNOWSKIE GÓRY – PODZIEMIA ZABYTKOWEJ KOPALNI RUD SREBRONOŚNYCH ORAZ SZTOLNI CZARNEGO PSTRĄGA” – *str. 103*
 - 4.4.7. OBSZARY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH – *str. 104*
 - 4.4.8. OBSZARY EKSPOZYCJI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO – *str. 104*
- 4.5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW – *str. 105*
 - 4.5.1. ZASOBY MIESZKANIOWE DO 1997R. – *str. 105*
 - 4.5.2. ZASOBY MIESZKANIOWE NA ROK 2008 – *str. 107*
 - 4.5.3. STANDARDY ZAMIESZKIWANIA NA ROK 1997 – *str. 108*
 - 4.5.4. STANDARDY ZAMIESZKIWANIA NA ROK 2008 – *str. 110*
 - 4.5.5. PROGNOZOWANA LICZBA LUDNOŚCI DO 2030 ROKU – *str. 112*
- 4.6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA – *str. 113*
- 4.7. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA – *str. 115*
 - 4.7.1. EDUKACJA – *str. 115*
 - 4.7.2. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA – *str. 117*
 - 4.7.3. KULTURA – *str. 119*
 - 4.7.4. WIELKOPOWIERZCHNIOWE OBIEKTY HANDLOWE – *str. 120*
 - 4.7.5. TARGOWISKA MIEJSKIE – *str. 120*
 - 4.7.6. SPORT, REKREACJA, TURYSTYKA – *str. 121*
 - 4.7.6.1. USŁUGI TURYSTYKI I REKREACJI. ATUTY MIASTA I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNO – REKREACYJNYCH. ZIELEŃ MIEJSKA. REKREACJA – STAN NA 1997R. – *str. 121*
 - 4.7.6.2. SPORT, REKREACJA, TURYSTYKA – STAN NA 2008R. – *str. 123*
 - 4.7.7. ZIELEŃ OGÓLNODOSTĘPNA – *str. 124*
- 4.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA – *str. 125*
 - 4.8.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ – *str. 125*
 - 4.8.1.1. ŹRÓDŁA ZASILANIA W WODĘ – *str. 126*
 - 4.8.1.2. FUNKCJONOWANIE SIECI WODOCIĄGOWEJ – *str. 126*
 - 4.8.1.3. STAN TECHNICZNY SIECI WODOCIĄGOWEJ – *str. 127*
 - 4.8.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW – *str. 127*
 - 4.8.2.1. SIEĆ KANALIZACYJNA – *str. 128*
 - 4.8.2.2. STAN GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ – *str. 128*
 - 4.8.3. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNA – *str. 129*
 - 4.8.4. ZAOPATRZENIE W GAZ – *str. 130*

- 4.8.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO – *str. 131*
 - 4.8.5.1. KOTŁOWNIE LOKALNE – *str. 131*
- 4.8.6. GOSPODARKA ODPADAMI – *str. 132*
 - 4.8.6.1. ODPADY KOMUNALNE – *str. 132*
 - 4.8.6.2. ODPADY PRZEMYSŁOWE – *str. 133*
 - 4.8.6.3. ODPADY NIEBEZPIECZNE – *str. 134*
- 4.9. UKŁAD KOMUNIKACYJNY – *str. 134*
 - 4.9.1. ZEWNĘTRZNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY – *str. 135*
 - 4.9.2. WEWNĘTRZNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY – *str. 135*
 - 4.9.3. KOMUNIKACJA PUBLICZNA – *str. 137*
 - 4.9.4. KOMUNIKACJA KOLEJOWA – *str. 138*
- 4.10. ZAGROŻENIA POWODZIOWE I OSUWISKOWE – *str. 138*
 - 4.10.1. ZAGROŻENIE POWODZIOWE – *str. 138*
 - 4.10.2. ZAGROŻENIE OSUWISKOWE – *str. 138*

CZEŚĆ III

KIERUNKI

1. ZAŁOŻENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ – WIZJA PRZYSZŁOŚCI MIASTA

- 1.1. WIZJA GOSPODARCZEGO ROZWOJU MIASTA
- 1.2. WIZJA POPRAWY FUNKCJONOWANIA MIASTA
- 1.3. WIZJA PRZYSZŁOŚCI DZIELNIC MIASTA
- 1.4. CELE MIASTA TARNOWSKIE GÓRY I SPOSÓB ICH REALIZACJI
- 1.5. PRZESTRZENNE KRYTERIA OSIĄGANIA CELÓW
 - 1.5.1. KRYTERIUM EKOLOGICZNE
 - 1.5.2. KRYTERIUM SPOŁECZNE
 - 1.5.3. KRYTERIUM EKONOMICZNE
 - 1.5.4. KRYTERIUM PRZESTRZENNE
 - 1.5.5. PODSUMOWANIE

2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW OBJĘTYCH ZMIANĄ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 2.1. OBSZARY ZABUDOWANE I PRZEZNACZONE DO ZAINWESTOWANIA
 - 2.1.1. ZABUDOWA MIESZKANIOWA WIELORODZINNA
 - 2.1.2. ZABUDOWA MIESZKANIOWA JEDNORODZINNA
 - 2.1.3. ZABUDOWA MIESZKANIOWO – USŁUGOWA
 - 2.1.4. ZABUDOWA USŁUGOWA – USŁUGI KOMERCYJNE
 - 2.1.5. ZABUDOWA USŁUGOWA – USŁUGI PUBLICZNE
 - 2.1.6. WIELKOPOWIERZCHNIOWE OBIEKTY HANDLOWE
 - 2.1.7. OBSŁUGA KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ
 - 2.1.8. PARKINGI I GARAŻE
 - 2.1.9. SPORT I REKREACJA
 - 2.1.10. TERENY PRODUKCYJNE, PRODUKCYJNO - USŁUGOWE

- 2.2. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ
 - 2.2.1. OBIEKTY I OBSZARY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEGO REJESTRU ZABYTKÓW
 - 2.2.1.1. OBIEKTY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEGO REJESTRU ZABYTKÓW
 - 2.2.1.2. OBSZARY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEGO REJESTRU ZABYTKÓW
 - 2.2.2. OBIEKTY WSKAZANE DO OCHRONY ZAPISAMI PLANU MIEJSCOWEGO
 - 2.2.2.1. OBIEKTY SAKRALNE MAŁEJ ARCHITEKTURY WSKAZANE DO OCHRONY ZAPISAMI PLANU MIEJSCOWEGO
 - 2.2.2.2. OBIEKTY ARCHITEKTURY ŚWIECKIEJ I SAKRALNEJ WSKAZANE DO OCHRONY ZAPISAMI PLANU MIEJSCOWEGO
 - 2.2.2.3. OBIEKTY BUDOWNICTWA OBRONNEGO WSKAZANE DO OCHRONY ZAPISAMI PLANU MIEJSCOWEGO
 - 2.2.3. POMNIK HISTORII „TARNOWSKIE GÓRY – PODZIEMIA ZABYTKOWEJ KOPALNI RUD SREBRONOŚNYCH ORAZ SZTOLNI CZARNEGO PSTRĄGA”
 - 2.2.4. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ
 - 2.2.4.1. STREFA „B” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ
 - 2.2.4.2. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE
 - 2.2.4.3. STREFA „EG” OCHRONY EKSPOZYCJI
- 2.3. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO ZASOBÓW
 - 2.3.1. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE
 - 2.3.1.1. ZESPÓŁ PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWY „PARK W REPTACH I DOLINA RZEKI DRAMY”
 - 2.3.1.2. REZERWAT PRZYRODY „SEGIET”
 - 2.3.1.3. POMNIK PRZYRODY ŻYWEJ „PARK KUNSZT”
 - 2.3.1.4. POMNIKI PRZYRODY ŻYWEJ
 - 2.3.1.5. OBSZAR OCHRONY SIEDLISK SIECI NATURA 2000 PLH 240003 PODZIEMIA TARNOGÓRSKO – BYTOMSKIE
 - 2.3.1.6. LASY OCHRONNE
 - 2.3.2. OBSZARY I OBIEKTY WSKAZANE DO OCHRONY
 - 2.3.2.1. OTULINA ZESPOŁU PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWEGO PARK W REPTACH I DOLINA RZEKI DRAMY
 - 2.3.2.2. POMNIK PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ
 - 2.3.2.3. OBSZAR POGÓRNICZY BOBROWNIKI
 - 2.3.2.4. WĄWÓZ
 - 2.3.2.5. DOLINA RZEKI DRAMY
 - 2.3.2.6. DAWNA CEGIELNIA
- 2.4. KOMUNIKACJA
 - 2.4.1. ZEWNĘTRZNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY
 - 2.4.2. WEWNĘTRZNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY
 - 2.4.3. KOMUNIKACJA PUBLICZNA
 - 2.4.4. KOLEJ WĄSKOTOROWA
- 2.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
 - 2.5.1. ENERGETYKA
 - 2.5.2. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA
 - 2.5.3. CIEPŁOWNICTWO

- 2.5.4. GAZOWNICTWO
- 2.5.5. GOSPODARKA ODPADAMI
- 2.6. SZCZEGÓŁOWE USTALENIA KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO DLA TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM
- 2.7. USTALENIA DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ
- 2.8. USTALENIA DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I PRZYRODY
- 2.9. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM
- 2.10. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM
- 2.11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZANIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
- 2.12. OBSZAR, DLA KTÓREGO GMINA SPORZĄDZA MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
- 2.13. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ
- 2.14. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH
- 2.15. OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI
- 2.16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE

SPIS PLANSZ

- PLANSZA NR 1 – ANALIZA WNIOSKÓW
- PLANSZA NR 2 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO ZAGOSPODAROWANIA TERENU
- PLANSZA NR 3 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ANALIZY WŁASNOŚCI GRUNTÓW
- PLANSZA NR 4 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW GEOLOGICZNO – GÓRNICZYCH I HYDROGEOLOGICZNYCH
- PLANSZA NR 5 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OCHRONY PRZYRODY
- PLANSZA NR 6 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW GEOLOGICZNO – GÓRNICZYCH
- PLANSZA NR 7 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OCHRONY GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH
- PLANSZA NR 8 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OCHRONY DÓBR KULTURY
- PLANSZA NR 9 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
- PLANSZA NR 10 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z UKŁADÓW KOMUNIKACJI
- PLANSZA NR 11 – UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PLANU OBOWIĄZUJĄCEGO
- PLANSZA NR 12 – KIERUNKI – OCHRONA PRZYRODY

PLANSZE WYNIKOWE

PROJEKT ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA TARNOWSKIE GÓRY DLA DZIELNIC POŁUDNIOWYCH – BOBROWNIKI ZACHÓD, REPTY ŚLĄSKIE, STARE TARNOWICE I OSIEDLE „PRZYJAŹŃ”

- **RYSUNEK I** – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
- **RYSUNEK II** – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

PLANSZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA TARNOWSKIE GÓRY ZATWIERDZONEGO UCHWAŁĄ NR XXXII/294/97 RADY MIEJSKIEJ W TARNOWSKICH GÓRACH Z DNIA 2 LIPCA 1997R.

- KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. TERENY ZAINWESTOWANE – DWIE PLANSZE
- UWARUNKOWANIA I PROBLEMY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. TERENY ZAINWESTOWANE NA TLE RYSUNKU MIEJSCOWEGO PLANU OGÓLNEGO ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
- UWARUNKOWANIA I PROBLEMY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. TERENY OTWARTE NA TLE RYSUNKU MIEJSCOWEGO PLANU OGÓLNEGO ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

CZEŚĆ I

I. WPROWADZENIE

PODSTAWY FORMALNO – PRAWNE OPRACOWANIA „STUDIUM” UCHWALONEGO W 1997R.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry (zwane dalej „studium”) *było* sporządzane na podstawie uchwały Rady Miasta nr VI/58/95 z dnia 28 czerwca 1995r. Studium stanowi wewnętrzny dokument Gminy, zawierający cele polityki przestrzennej oraz kierunki działań zmierzających do ich osiągnięcia.

Procedurę opracowania studium i jego ogólny zakres określał art. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (*tekst jednolity: Dz. U. z 1999r. nr 15, poz. 139 ze zm.*). Studium sporządzano zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie terytorialnym (*tekst jednolity: Dz. U. z 1996r. nr 13, poz. 74; zm. Dz. U. nr 58, poz. 261*) i przyjęto Uchwałą nr XXXII/294/97 z dnia 2 lipca 1997r.

Na mocy art. 87 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. studium to zachowuje swoją ważność.

PODSTAWY FORMALNO – PRAWNE OPRACOWANIA „ZMIANY STUDIUM”

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry zostało przyjęte Uchwałą Nr XXXII/294/97 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 2 lipca 1997r. Od tego czasu długoterminowe cele określone w dokumencie studium stanowiły podstawę rozwoju przestrzennego miasta Tarnowskie Góry. Podstawą kierunków polityki przestrzennej miasta były uwarunkowania określone w studium. Ciągły monitoring przedstawionych w studium uwarunkowań i kierunków ustaleń spowodował podjęcie przez Radę Miejską w Tarnowskich Górach Uchwały Nr VII/58/2007 w dniu 28 lutego 2007r. o przystąpieniu do sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dzielnic południowych miasta Tarnowskie Góry – Bobrowniki Zachód, Repty Śląskie, Stare Tarnowice i osiedle „Przyjaźń”. Uchwała Rady Miejskiej o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium podjęta została na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (*Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz.1591 z późn. zm.*) oraz art.9 ust.1, art.10 ust.2 i art.27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (*Dz. U. Nr 80, poz.717 z późn. zm.*).

Podstawą formalną opracowania projektu zmiany studium jest umowa Nr 5/GA/07 z dnia 9 sierpnia 2007r. zawarta między Zarządkiem Miasta Tarnowskie Góry, a Pracownią Urbanistyki i Architektury „Region” z siedzibą w Tarnowskich Górach przy ul. Słoneczników 7..

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry (zwana dalej „zmianą studium”) dotyczy fragmentu miasta Tarnowskie Góry - części południowej. Wynika ona z intensywnych procesów gospodarczych, a co za tym idzie zmieniających się uwarunkowań i kierunków rozwoju miasta.

   **ZAKRES MERYTORYCZNY I TOK SPORZĄDZANIA STUDIUM
ZGODNIE
Z USTAWĄ Z DNIA 7 LIPCA 1994R. O ZAGOSPODAROWANIU
PRZESTRZENNYM**

Studium sporządzono zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami w tym zakresie – ustawą z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym.

Tok sporządzania studium obejmował wykonanie czterech faz:

- I.** Uwarunkowania i problemy zagospodarowania przestrzennego
- II.** Wizja przyszłości miasta
- III.** Strategia rozwoju przestrzennego
- IV.** Kierunki rozwoju przestrzennego

Opracowaniem wejściowym do fazy I był „Raport o stanie i warunkach rozwoju przestrzennego miasta Tarnowskie Góry” (marzec 1995 r.). Raport zawiera wstępną ocenę stanu i warunków rozwoju przestrzennego miasta oraz identyfikację zagadnień wymagających, ze względu na ich znaczenie, bądź konieczność uzupełnienia zasobu informacji, odrębnego opracowania. W szczególności dotyczyło to rozpoznania: warunków mieszkaniowych, stanu infrastruktury społecznej, sfery wytwórczości w zakresie terenów produkcyjno - składowych, stanu infrastruktury technicznej w zakresie systemów: wodno - kanalizacyjnego i energetycznego, układu komunikacyjnego ze wstępną prognozą ruchu kołowego, wartości środowiska przyrodniczego (obszarów przyrodniczo cennych).

Zawartość fazy I studium obejmuje:

- Zestaw zeszytów zawierających rozpoznanie uwarunkowań i problemów zagospodarowania przestrzennego specyficznych dla poszczególnych dziedzin funkcjonowania miasta oraz wyniki konsultacji z samorządami dzielnic. Listę opracowań cząstkowych zawiera załącznik 1;
- Zeszyt „Oceny ładu funkcjonalnego, uwarunkowań i problemów zagospodarowania przestrzennego”; zawiera próbę całościowego spojrzenia na uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta widziane w kontekście jego ładu funkcjonalnego i problemów, których rozwiązanie jest niezbędne dla istnienia miasta i możliwości jego rozwoju.

Opracowanie „Ocena ładu funkcjonalnego, uwarunkowań i problemów zagospodarowania przestrzennego” zawiera w swej zasadniczej części:

- ocenę ładu funkcjonalnego miasta w zakresie: ukształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej w świetle ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego, jakości życia mieszkańców, funkcjonalności układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej, infrastruktury gospodarczej miasta oraz możliwości jej zróżnicowania i rozwoju, wartości kultury materialnej, ich ochrony, funkcjonowania i ochrony środowiska przyrodniczego,

- syntetyczną listę uwarunkowań zagospodarowania miasta uwzględniającą aspekt kompetencji gminy,
- identyfikację problemów zagospodarowania miasta uwzględniającą aspekt kompetencji gminy,
- identyfikację problemów zagospodarowania przestrzennego i rozwoju miasta

Integralną część opracowania stanowią także:

- załączniki, obejmujące m.in. listę opracowań cząstkowych, prac analitycznych i studialnych towarzyszących I etapowi sporządzania studium oraz listę uchwał Rady Miasta dotyczących gospodarki przestrzennej,
- materiały kartograficzne, obejmujące:
 - a) mapy w skali 1:10000 i 1:25000, zawierające syntezę uwarunkowań i problemów zagospodarowania przestrzennego miasta,
 - b) mapy w skali przeglądowej (około 1:60000), dotyczące wybranych zagadnień szczegółowych.

ZAKRES MERYTORYCZNY I TOK SPORZĄDZANIA ZMIANY STUDIUM ZGODNIE Z USTAWĄ Z DNIA 27 MARCA 2003R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

Projekt zmiany studium sporządzono zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Teren opracowania zmiany studium obejmuje teren dzielnic południowych miasta Tarnowskie Góry – Bobrowniki, Repty Śląskie, Stare Tarnowice wraz z osiedlem „Przyjaźń” oraz część południową Śródmieścia – oznaczony graficznie na rysunkach zmiany studium.

Zmiana studium obejmuje obszar miasta Tarnowskie Góry, którego granice stanowią:

- *od strony zachodniej: granica administracyjna miasta Tarnowskie Góry z gminą Zbrosławice (od ul. Gliwickiej do ul. Sielanka),*
- *od strony północnej: ul. Sielanka, ul. Opatowicka i Obwodnica do skrzyżowania z ul. Bolesława Śmiałego,*
- *od strony wschodniej: ul. Bolesława Śmiałego, ul. Zwycięstwa, ul. Królowej Jadwigi, ul. Radzionkowska, droga wewnętrzna między ul. Radzionkowską, a ul. Kruczą, ul. Krucza do wschodniej granicy działki nr 927/92,*
- *od strony południowej: linia przebiegająca równoleżnikowo w kierunku zachodnim od wschodniej granicy działki nr 927/92 na wysokości skrzyżowania ul. Józefa Korola z drogą wewnętrzną byłych zakładów dolomitowych „Bobrowniki – Blachówka”, granica terenu byłych zakładów dolomitowych „Bobrowniki – Blachówka” do skrzyżowania ul. Długiej z drogą leśną biegnącą na południe do granicy rezerwatu*

„Segiet”, wschodnia granica rezerwatu „Segiet”, granica administracyjna miasta Tarnowskie Góry z miastem Bytom do ul. Gliwickiej.

Ustawa z dnia 27 marca 2003r. wprowadziła szereg zmian, uściśleń w z zakresie merytorycznym Studium, w tym możliwość jego zmiany. Wprowadziła również nowe przepisy w zakresie jego uspołeczniania, opublikowania i uzgodnień.

Projektowana zmiana studium obejmuje zwarty obszar dzielnic południowych stanowiący około 1/3 terenów zurbanizowanych miasta. Ze względu na występujące liczne zmiany w zainwestowaniu tego terenu spowodowane między innymi wydawanymi decyzjami administracyjnymi, rozbieżnymi z ustaleniami dotychczas obowiązującego Studium, a także ze względu na zmianę zakresu merytorycznego zagadnień określanych w studium wprowadzonych przez ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz zmiany wprowadzone w innych ustawach związanych z zagospodarowaniem przestrzennym, zmiana studium dla tego terenu wymaga uwzględnienia wszystkich uwarunkowań (zgodnie z art.10 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowania przestrzennym) wynikających z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,*
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,*
- 3) stanu środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,*
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury współczesnej,*
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,*
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i ich mienia,*
- 7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy,*
- 8) stanu prawnego gruntów,*
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,*
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,*
- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,*
- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,*
- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,*
- 14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.*

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium określa się w szczególności:

- 1) *kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów,*
- 2) *kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy,*
- 3) *obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk,*
- 4) *obszary i zasady dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.*
- 5) *kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,*
- 6) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym,*
- 7) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust.1 ww ustawy,*
- 8) *obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych oraz obszary przestrzeni publicznej,*
- 9) *obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,*
- 10) *kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,*
- 11) *obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych,*
- 12) *obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny,*
- 13) *obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz.412 oraz z 2002r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271),*
- 14) *obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,*
- 15) *granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,*
- 16) *inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.*

Wymogi zawarte w art. 10 ust. 2 dotyczą zmiany studium za wyjątkiem pkt. 11-15, które dotyczą obszarów nie występujących w granicach terenu objętego zmianą studium.

Zmiana studium uwzględnia nowe uwarunkowania jak również zmianę prawnego otoczenia dokumentu. W dokumencie wykorzystano dorobek metodologiczny oraz najważniejsze zasady rozwoju przestrzennego zdefiniowane w studium.

W niniejszym dokumencie uwzględniono:

- *zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym wynikające m. in. z realizacji inwestycji po roku 1997,*
- *zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym wynikające z lokalizacji głównych ciągów układu komunikacyjnego,*
- *zmiany w zapotrzebowaniu na tereny mieszkaniowe dla zabudowy jedno i wielorodzinnej,*
- *zmiany wynikające z ochrony zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,*
- *zmiany wynikające z aktualnej prognozy demograficznej dla miasta,*
- *zmiany wynikające ze zmieniającego się otoczenia prawnego,*
- *zmiany wyznaczonych w studium terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,*
- *ustalenia wynikające z lokalnych programów rozwoju.*

W części opisowej zmiany studium zachowano treść części analiz w formie niezmienionej, część analiz zachowano wprowadzając pewne korekty. Po uprzednim stwierdzeniu dezaktualizacji części analiz zrezygnowano z ich przytaczania. Wprowadzono nową hierarchizację treści w celu uporządkowania i ucytelnienia studium.

CEL STUDIUM

Głównym celem Studium jest określenie polityki przestrzennej miasta poprzez rozpoznanie uwarunkowań, a następnie sformułowanie odpowiednich kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Studium jest materiałem wejściowym do sporządzania planów miejscowych. Przejmuje ono koordynację nad tworzeniem planów, gdyż wskazuje obszary wymagające sporządzenia planów. Przedstawiony w studium zasób informacji dotyczących zasad kształtowania rozwoju przestrzennego miasta stanowi podstawę merytoryczną podczas sporządzania planów miejscowych.

Studium nie stanowi prawa miejscowego, jest jedynie wewnętrznym dokumentem wskazującym kierunki rozwoju miasta oraz możliwości wykorzystania jego atutów społecznych i ekonomicznych.

Celem studium było utrzymanie ładu przestrzennego. Pojęcie „ładu” oznacza stan harmonii, stanowiący skutek proporcjonalnego uporządkowania wzajemnie dopełniających się elementów określonej całości. Przenosząc je na płaszczyznę zagospodarowania przestrzennego, można przyjąć, iż ład funkcjonalny miasta oznacza właściwe użytkowanie

przestrzeni miasta, zapewniające jego istnienie, trwanie i harmonijny, zrównoważony rozwój.

Stan ładu funkcjonalnego powinien odpowiadać sytuacji, w której funkcje miasta są adekwatne do jego wewnętrznych potrzeb i zewnętrznych możliwości (rangi miasta w jego otoczeniu, strukturze osadniczej, gospodarczej, transportowej itp.). Poszczególne elementy funkcjonalne, odpowiadające funkcjom miasta, powinny występować we właściwych proporcjach, a ich rozmieszczenie - spełniać wymóg w miarę bezkonfliktowego współistnienia (separacji w przypadku funkcji konfliktowych) oraz właściwej dostępności dla użytkowników.

Specyfikacja poszczególnych elementów funkcjonalnych struktury miasta decyduje o konieczności przyjęcia dość zróżnicowanych kryteriów oceny ich wewnętrznego ładu funkcjonalnego. Inne bowiem czynniki decydują o właściwym funkcjonowaniu np. środowiska przyrodniczego, inne zaś o funkcjonowaniu infrastruktury technicznej. Można jednak wyróżnić kilka właściwych dla wszystkich elementów cech decydujących o ładzie funkcjonalnym: odpowiednia ilość (powierzchnia, długość), jakość, hierarchizacja oraz rozmieszczenie ich komponentów (w tym ze względu na ich dostępność dla użytkowników oraz z uwagi na bezkonfliktowość sąsiedztwa z innymi systemami). Wśród specyficznych (indywidualnych) cech elementów wymienić można na przykład wymóg ciągłości przestrzennej terenów otwartych czy niezawodności działania i „szczelności” systemów infrastruktury technicznej (odprowadzania ścieków, składowania odpadów itp.) wobec środowiska przyrodniczego.

Ład funkcjonalny decyduje o jakości życia mieszkańców miasta w dziedzinie usług oraz integracji i komunikacji społecznej zapewnianych przez odpowiedni rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, stanu i możliwości rozwoju bazy ekonomicznej miasta, skali zagrożeń, jakości i możliwości wzbogacania środowiska przyrodniczego.

Narzędziem kształtowania ładu funkcjonalnego miasta jest przede wszystkim prawo miejscowe w postaci miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mogą nim być także istniejące standardy, programy, strategie, itp. Lokalne dokumenty regulujące kształtowanie i kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin funkcjonowania miasta, znajdujące swój wyraz w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ład funkcjonalny miasta rozpatrzono w kilku aspektach:

- Stopnia ukształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej w świetle ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego miasta,
- Jakości życia mieszkańców miasta,
- Funkcjonalności układu drogowego i infrastruktury technicznej,
- Struktury gospodarczej miasta oraz możliwościach jej zróżnicowania i rozwoju, w tym - rozwoju funkcji turystyczno - rekreacyjnych,
- Wartości kultury materialnej i ich ochrony,
- Funkcjonowania i ochrony środowiska przyrodniczego.

Warunkiem oceny ładu funkcjonalnego jest identyfikacja zasadniczych konfliktów przestrzennych, dysfunkcji i niedoborów wynikających z istniejącej struktury miasta oraz stanu i funkcjonowania poszczególnych elementów decydujących o stopniu jego ładu funkcjonalnego.

CEL ZMIANY STUDIUM

Celem zmiany studium jest weryfikacja jego ustaleń spowodowana przeprowadzonymi analizami społecznymi, gospodarczymi, środowiskowymi i innymi. Przedmiotowa zmiana studium podyktowana została również dostosowaniem się do wymogów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w części dot. zakresu studium.

Bodźcem podjęcia ostatecznej decyzji o przystąpieniu do opracowania zmiany studium było podjęcie Uchwały Nr XLIII/384/2005 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 6 lipca 2005r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dzielnic południowych miasta Tarnowskie Góry – Bobrowniki Zachód, Repty Śląskie, Stare Tarnowice i osiedle „Przyjaźń”. Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym wykonywana dla potrzeb w/w planu miejscowego wykazała niezgodność licznych zamierzeń inwestycyjnych miasta z zapisami studium. Chcąc uwzględnić zamierzenia lokalne i ponadlokalne władz miasta oraz kontynuować aktywizację gospodarczą miasta w zgodzie z obowiązującymi przepisami podjęto decyzję o aktualizacji studium.

Aktualizacja ustaleń studium wynika również ze zmian wprowadzonych w innych ustawach oraz ma na celu uwzględnienie długofalowych kierunków rozwoju miasta przedstawionych w Strategii Rozwoju miasta Tarnowskie Góry do roku 2015 oraz uwzględnienie wniosków wynikających z Analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym sporządzonej w 2005r.

Decyzja o podjęciu uchwały o zmianie studium wynikała także ze stanowiska społeczności lokalnej zainteresowanej zmianami w zagospodarowaniu przestrzennym miasta. Do sporządzanej zmiany studium wpłynęło wiele wniosków, które zostały przedstawione graficznie na planszy nr 1 – Analiza wniosków.

ZAŁOŻENIA ZMIANY STUDIUM

Głównym założeniem zmiany studium jest rozpoznanie i scharakteryzowanie wszelkich uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych miasta Tarnowskie Góry. Analiza istniejących uwarunkowań pozwoli na określenie długoterminowych kierunków rozwoju miasta.

Zasadniczym elementem rozpoznania uwarunkowań, a następnie kierunków rozwoju jest zapoznanie się z lokalnymi programami rozwoju.

Lokalne programy rozwoju:

- *Strategia Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry do roku 2015; wrzesień 2005r.,*
- *Gminny Plan Działania na Rzecz Integracji Społecznej w Tarnowskich Górach do roku 2015; grudzień 2005r.,*

- *Tarnogórska Edukacja 2003 – 2006r.,*
- *Program Promocji Miasta Tarnowskie Góry na lata 2006 – 2015; opracowanie 2006r.,*
- *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry na lata 2007 – 2013,*
- *Program Ochrony Środowiska Gminy Tarnowskie Góry zatwierdzony Uchwałą Nr XIX/169/2003 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 22.10.2003; opracowanie listopad 2003r.,*
- *Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Tarnowskie Góry; grudzień 2005r.*

Założeniem zmiany studium są działania komplementarne z wyżej wymienionymi programami i ich priorytetami. Kompleksowe podejście do problemu rozwoju miasta pomoże w sformułowaniu długofalowych kierunków rozwoju miasta.

KONSTRUKCJA DOKUMENTU ZMIANY STUDIUM

Dokument - Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry dla dzielnic południowych: Bobrowniki Zachód, Repty Śląskie, Stare Tarnowice i osiedle „Przyjaźń” składa się z trzech części:

- *część I – Wprowadzenie,*
- *część II - Uwarunkowania,*
- *część III - Kierunki.*

Część I obejmuje charakterystykę elementów wejściowych do sporządzenia studium. Określono tutaj otoczenie prawne dokumentu, jego zakres merytoryczny, cel oraz podstawowe założenia.

Wyżej wymienione elementy scharakteryzowano równocześnie na dwóch płaszczyznach: w odniesieniu do studium oraz z odniesieniem do zmiany studium. Przyjęta zasada przedstawienia dokumentów na dwóch płaszczyznach równoległe wynika z faktu, iż studium i zmianę studium sporządzono w innym otoczeniu prawnym planowania przestrzennego.

Część II - Uwarunkowania – zawiera wnikliwą analizę i charakterystykę uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych miasta. W tej części skrupulatnie przedstawione zostały wszystkie elementy funkcjonalno – przestrzenne miasta. Występują tutaj elementy opisowe, tabelaryczne, zestawienia, wykresy, porównania. Kwintesencją części II są plansze graficzne uwarunkowań.

Analiza uwarunkowań przedstawiona została dwuetapowo – jako analiza sporządzona w 1997r. na potrzeby studium oraz jako analiza zaktualizowana na rok 2008. Zestawienia opisowe, tabelaryczne itp. przedstawione zostały w celach porównawczych, dzięki czemu tekst zmiany studium został wzbogacony o możliwość porównania kształtowania się wybranych elementów funkcjonalnych miasta na przełomie lat.

Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego są to czynniki wpływające na politykę przestrzenną, które w większości są niezależne od władz miasta. Zawarte w części II uwarunkowania mają istotne znaczenie dla sposobu prowadzenia polityki przestrzennej. Uwarunkowania wynikają z obecnego i przewidywanego występowania obiektywnych zjawisk takich jak np.: stan środowiska, stan prawny gruntów, zainwestowanie terenu. W Uwarunkowaniach uwzględniono również lokalne działania władz miasta oraz zadania publiczne o znaczeniu ponadlokalnym.

Część III – Kierunki – wskazuje główne kierunki polityki przestrzennej, a co za tym idzie kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta. Wyznaczone kierunki są wypadkową przedstawionych w części II uwarunkowań. Kierunki zagospodarowania przestrzennego to najważniejsza - właściwa część studium. Poza częścią opisową zostały one przedstawione w formie graficznej.

Część III ma służyć podejmowaniu działań związanych z przekształceniem struktury funkcjonalno – przestrzennej miasta oraz sterowaniu polityką przestrzenną jako narzędziem rozwoju. Kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowią syntetyczne sformułowanie szczegółowych celów polityki przestrzennej oraz sposobów ich realizacji.

We wszystkich częściach dokumentu zastosowano zasadę różnicowania pierwotnego wyglądu tekstu studium oraz tekstu zmiany studium. Kolorem oraz teksturą wyróżniono wprowadzone nowe zapisy tekstu (kolor brązowy, czcionka pochylona). Pierwotny tekst studium pozostawiono bez zmian (kolor czarny, czcionka standardowa).

Pierwotny tekst studium miejscami pozostaje bez zmian, miejscami wprowadzono drobne korekty, a miejscami zmiany w tekście pierwotnym są obszerniejsze – dotyczy głównie aktualizacji informacji. Tekst pierwotny studium przeplatany jest tekstem zmiany studium. W celu czytelności i hierarchizacji przyjęto w dokumencie nową numerację i nazewnictwo punktów. Wynika to również z dostosowania się do wymogów obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w części dot. wymaganego zakresu studium. Niektóre fragmenty tekstu pierwotnego studium nie zostały przytoczone ze względu na ich dezaktualizację.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego toteż w treści dokumentu pojawiają się treści informacyjne, wyjaśnienia, uzasadnienia, opisy metod postępowania i inne.

CZEŚĆ II

UWARUNKOWANIA

2.1. POŁOŻENIE MIASTA

Miasto Tarnowskie Góry położone jest w południowo – zachodniej Polsce, w centralnej części województwa śląskiego, w odległości około 25km od stolicy województwa – Katowic. Miasto jest siedzibą powiatu tarnogórskiego. W latach 1975 – 1998 administracyjnie należało do województwa katowickiego. Prawa Miejskie miasto Tarnowskie Góry otrzymało w 1526r.

Tarnowskie Góry leżą przy drodze krajowej nr 11 w kierunku Poznania. Miasto znajduje się na obrzeżu Górnego Śląska, stąd jego charakter jest inny niż pozostałych śląskich miast kojarzonych wyłącznie z przemysłem ciężkim.

Pod względem komunikacyjnym położenie miasta jest korzystne. Tarnowskie Góry posiadają jeden z największych w Europie węzłów kolejowych oraz największą w Polsce stację rozrządową, skąd wyruszają pociągi towarowe do portów bałtyckich oraz w kierunku Poznania i Opola. Obwodnicę miasta stanowi droga krajowa nr 11 w kierunku Poznania. W planach jest budowa drogi ekspresowej - S11 (kierunek Poznań), mająca na celu odciążenie obwodnicy miasta z ruchu tranzytowego. Miasto położone jest w odległości 12km od Bytomia, 22km od Gliwic oraz 25km od Katowic. W odległości 15km od Tarnowskich Gór znajduje się Międzynarodowy Port Lotniczy - Pyrzowice.

Tarnowskie Góry zajmują obszar 83,47km kw. i liczą blisko 62 tys. mieszkańców. Miasto leży w zlewni dwóch rzek: Dramy i Stoły. Część północną miasta zajmują lasy sosnowo – świerkowe – Lasy Lubliniecko – Świerklanieckie, a część południową lasy bukowe.

Przedmiotowa zmiana studium dotyczy części południowej miasta Tarnowskie Góry i obejmuje dzielnice: Bobrowniki – część zachodnia, Repty Śląskie, Stare Tarnowice oraz południową część Śródmieścia (os. Kolejarzy, rejon ul. Szczęść Boże i ul. Staszica). Granica opracowania zmiany studium przebiega następująco:

- *północną granicę stanowią ulice: Sielanka, Opatowicka, Obwodnica – włącznie,*
- *wschodnią granicę stanowią ulice: B. Śmiałego, ul. Zwycięstwa, ul. Topolowa, ul. Radzionkowska, przesmyk między ul. Radzionkowską i ul. Kruczą, wschodnia granica działki nr 927/92,*
- *granica południowa: linia przebiegająca równoleżnikowo od południowej granicy działki nr 1669/8 przy ul. Korola w kierunku wschodnim, droga wewnętrzna byłych zakładów dolomitowych, południowa granica administracyjna gminy Tarnowskie Góry od ul. Gliwickiej,*
- *granica zachodnia: zachodnia granica administracyjna gminy Tarnowskie Góry od ul. Gliwickiej do ul. Sielanka.*

2.2. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE TERENU OBJĘTEGO STUDIUM

Struktura funkcjonalno - przestrzenna Tarnowskich Gór ukształtowała się zasadniczo w ewolucyjnym procesie rozwoju. Miasto zdołało uniknąć planowanego w ubiegłych latach gwałtownego wzrostu liczby ludności (przewidywane jako jedno z miejsc deglomeracji ludności z GOP). Zmiany granic administracyjnych w latach siedemdziesiątych włączyły do miasta ciężącą doń naturalnie strefę podmiejską. Po odłączeniu się Miasteczka Śl. z Żyglinem, Bibielą i Brynicą, można uznać, iż miasto osiągnęło właściwą sobie wielkość przestrzenną.

Zasadniczymi cechami struktury miasta są:

- dominacja terenów niezainwestowanych (otwartych),
- ziarnistość terenów zainwestowanych i ciągłość ekosystemów przyrodniczych,
- hierarchiczny, czytelny układ osadniczy,
- ukształtowanie centrum miasta,
- przewaga terenów zabudowy niskiej, jednorodzinnej,
- dośrodkowy układ głównych ciągów komunikacyjnych,
- przestrzenna koncentracja terenów uciążliwych ze względu na swe funkcje (produkcyjno - składowe).

W strukturze funkcjonalno - przestrzennej miasta wyraźnie dominują tereny nie zainwestowane (otwarte), zajmując ponad trzy czwarte obszaru Tarnowskich Gór. Stosunek terenów otwartych do zainwestowanych ma się jak 79:21.

Tereny zainwestowane nie powinny zajmować więcej niż 60% terytorium miasta. Tak znaczny udział terenów otwartych w obecnej strukturze miasta wynika z istnienia w granicach miasta dużego, w zasadzie nienaruszonego kompleksu leśnego (zajmującego około 40% powierzchni Tarnowskich Gór).

Strukturę funkcjonalno - przestrzenną miasta cechują prawidłowe relacje przestrzenne pomiędzy terenami otwartymi i zainwestowanymi, wyrażające się w ziarnistości terenów osadniczych i ciągłości terenów otwartych. Jedynie w niewielu miejscach (istotnych przyrodniczo, chodzi bowiem głównie o doliny) ciągłość ekosystemów została przerwana terenami zainwestowanymi (dolina Stoły w rejonie Śródmieścia, Czarnej Huty i Strzybnicy, a także fragment kompleksu Lasów Lubliniecko - Świerklanieckich, przeciętych na północ od Lasowic i Czarnej Huty szerokim pasem terenów kolejowych). Pozytywną cechą struktury miasta jest fakt znacznej koncentracji terenów produkcyjno - składowych. Skupiają się one w dolinie Stoły w sąsiedztwie węzła i linii kolejowej Tarnowskie Góry - Strzybnica (Śródmieście - Lasowice, Strzybnica); wyjątkiem jest w zasadzie jedynie kopalnia Bobrowniki.

W strukturze terenów otwartych Tarnowskich Gór dominują dwa rodzaje użytków - leśne oraz pól uprawnych; pozostałe (użytki zielone, uprawy trwałe - sady i ogrody, zieleń miejska,

zbiorowiska ruderalne) mają mniejsze znaczenie. Pod względem potencjału biologicznego ekosystemów przeważają ekosystemy o podwyższonej aktywności biologicznej (lasy wraz z łąkami oraz wodami). Znaczną część terenów otwartych tworzą agrocenozy, o obniżonej aktywności biologicznej. Wśród terenów zainwestowanych największą powierzchnię zajmują tereny zabudowy mieszkaniowej stanowiące wraz z terenami usług około 11% obszaru miasta.

Tarnowskie Góry cechuje zrównoważona hierarchiczna i czytelna struktura osadnicza. Jedną z jej podstawowych cech jest istnienie ukształtowanej, łatwo identyfikowalnej, historycznej przestrzeni centralnej. Centrum miasta są podporządkowane pozostałe jednostki osadnicze, wśród których wyróżniają się dzielnice stanowiące lokalne ośrodki usługowe (Stare Tarnowice z osiedlem Przyjaźń, Bobrowniki, Strzybnica, w mniejszym stopniu także Repty). Osadnictwo cechuje się dużą zwartością zabudowy, brak jest istotniejszych rejonów rozproszonej, chaotycznej zabudowy.

W mieście dominuje - zwłaszcza w jego dzielnicach peryferyjnych - zabudowa niska, jednorodzinna (ponad 87% budynków to obiekty parterowe lub jednopiętrowe). Stosunkowo niewielki jest udział zabudowy wielorodzinnej, szczególnie typu „blokowisk”, a jej skupienia (osiedla Przyjaźń, ul. Andersa, ul. Armii Krajowej, Osada Jana) są umiarkowanej wielkości, nie powodując zachwiania uporządkowanej struktury osadniczej miasta. Mimo przewagi budynków jednorodzinnych, większość mieszkań (66,7%) występuje w formie zabudowy wielorodzinnej; pozostałe to w 29,5% zabudowa jednorodzinna, zaś 3,8% - zabudowa zagrodowa.

Tab. 2.2.a Struktura użytkowania terenów w stanie istniejącym na 1997r. – uwzględniająca obszar całego miasta.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia wg stanu istniejącego	
	ha	%
RAZEM	8.430,8	100,0
Tereny zainwestowane	1.776,1	21,0
Tereny mieszkaniowe (wraz z centrum)	803,3	9,5
Tereny usług	150,1	1,8
Tereny cmentarzy	10,5	0,1
Tereny infrastruktury technicznej	69,9	0,8
Tereny komunikacji	411,5	4,9
Tereny produkcyjno - składowe	271,2	3,2
Tereny specjalne (wojskowe)	49,7	0,6
Tereny nie zainwestowane (otwarte)	6.664,7	79,0
Tereny roślinne (wraz z łąkami)	2.941,5	34,9
Tereny lasów i zadrzewień	3.288,0	39,0
Tereny zieleni miejskiej i ogrodów działkowych	144,3	1,7
Pozostałe tereny otwarte	290,9	3,5

UWAGI:

Dane zawarte w tabeli należy traktować jako informacje szacunkowe, orientacyjne, informujące o proporcjach głównych rodzajów użytkowania terenu miasta *na rok 1997*.

2.3. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM

Zmiana studium obejmuje dzielnice południowe: Bobrowniki, Repty Śląskie oraz Stare Tarnowice mające charakter wyraźnie podmiejski, a nawet wiejski. Są to dzielnice byłych wsi średniowiecznych lokowanych od XIII do XV wieku:

- *Bobrowniki rozwijające się wzdłuż ul. Korola; pierwsza wzmianka o nich pochodzi z 1273r.,*
- *Repty – wzmiankowane w bulli papieskiej w 1201r., rozwijające się w kierunku wschodnim pod nawą Repty Nowe,*
- *Stare Tarnowice (Tarnowic) z XIVw. rozwijające się wzdłuż ul. Repeckiej w kierunku południowym.*

W częściach centralnych wyżej wymienionych dzielnic zachowały się średniowieczne układy ruralistyczne.

Na terenie Starych Tarnowic znajduje się budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne – osiedle „Przyjaźń” wybudowane w technologii wielkopłytowej.

Innym charakterystycznym sposobem zagospodarowania są trzy obszary zajęte przez budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne:

- *tzw. Osiedle Kolejarzy – powstałe w latach sześćdziesiątych XXw. uzupełniane nową zabudową jednorodzinną,*
- *kolonia „Szczęść Boże” przy ul. Staszica i ul. Szczęść Boże rozwijająca się w kierunku wschodnim i południowo – wschodnim,*
- *osiedla domków jednorodzinnych otaczające osiedle „Przyjaźń”, zabudowa przy ul. Pomorskiej, ul. Fińskiej oraz dawnej kolonii „Wolność Górnicza” (Berfreiheit) przy ul. Wyszyńskiego uzupełniana nową zabudową.*

Przestrzeń pomiędzy osiedlami zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej stanowią obszerne kompleksy rolne tworzące podstawowy ruszt ekologiczny miasta.

Wzdłuż Obwodnicy - podstawowego ciągu komunikacyjnego miasta zaczyna rozwijać się strefa usługowa – sport, rekreacja, handel. Poza tą strefą usługi na terenie opracowania mają charakter rozproszony i koncentrują się w miejscach skupisk zabudowy.

Teren opracowania odznacza się sporą ilością terenów zielonych. Południową oraz zachodnią część terenu zajmują lasy oraz obszary parkowo – leśne stanowiące relikty dawnej Puszczy Śląskiej. Poza większymi kompleksami zielonymi występują mniejsze: zieleń osiedlowa, zieleń cmentarna, ogrody działkowe.

Tab. 2.3.a Struktura użytkowana terenów na rok 2008 dotycząca obszaru (1964,01ha) objętego zmianą studium.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia wg stanu istniejącego	
	ha	%
<i>Tereny zainwestowane (pozostałe)</i>	<i>4,207</i>	<i>0,22</i>
<i>Tereny mieszkaniowe</i>	<i>331,8935</i>	<i>16,90</i>
<i>Tereny usługowe</i>	<i>55,996</i>	<i>2,85</i>
<i>Tereny cmentarzy</i>	<i>2,7135</i>	<i>0,14</i>
<i>Tereny komunikacji bez dróg i kolei</i>	<i>7,1074</i>	<i>0,36</i>
<i>Tereny produkcyjne</i>	<i>10,87</i>	<i>0,55</i>
<i>Tereny nie zainwestowane (otwarte)</i>	<i>1150,2194</i>	<i>58,56</i>
<i>Tereny lasów i zadrzewień</i>	<i>375,7171</i>	<i>19,13</i>
<i>Tereny zieleni miejskiej i ogrodów działkowych</i>	<i>25,2861</i>	<i>1,29</i>

Graficzne przedstawienie aktualnego zagospodarowania terenów objętych zmianą studium przedstawia plansza nr 2 – Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego zagospodarowania terenu.

2.3.1. BOBROWNIKI – CZĘŚĆ ZACHODNIA

Dzielnica Tarnowskich Gór – Bobrowniki Śląskie położona jest na południowym wschodzie miasta i liczy około 4000 mieszkańców. W skład dzielnicy wchodzi trzy dawne gminy: Bobrowniki i Piekary Rudne oraz należąca pierwotnie do Bobrownik Kolonia przemysłowa Kopalnia Fryderyk.

Bobrowniki to wieś typu owalnicowego z zachowanym założeniem przy ul. Głównej. W dzielnicy dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna o charakterze podmiejskim uzupełniana sukcesywnie nową zabudową jednorodziną. Tereny zabudowy mają charakter rozproszony.

Przedmiotowe Studium obejmuje zakresem opracowania część zachodnią Bobrownik o powierzchni około 277ha, posiadającej blisko 2500 tysięcy mieszkańców.

Forma budynków jednorodzinnych jest niejednolita. Budynki mają wysokość do 3 kondygnacji. Często z zabudową mieszkaniową związana jest działalność rolnicza – gospodarka rolna, ogrodnicza, hodowlana.

Na terenie Bobrownik ukształtowało się małe centrum usługowe przy ul. Korola. Poza tym drobne usługi pojawiają się pomiędzy zabudową jednorodziną. Najwięcej usług koncentruje się wzdłuż ul. Korola po obu jej stronach. Przy skrzyżowaniu ul. Korola z obwodnicą znajduje się stacja benzynowa.

Bobrowniki mają dość dobrze wykształcone zaplecze usług oświaty. Usługi sakralne reprezentowane przez Kościół Przemienienia Pańskiego znajdują się przy skrzyżowaniu ul. Topolowej z ul. Zwycięstwa. Tereny produkcyjno – usługowe koncentrują się w południowej części dzielnicy przy linii kolei wąskotorowej. Usługi turystyki w Bobrownikach ograniczają się do funkcjonującej w okresie wakacyjnym kolejki wąskotorowej. W dzielnicy brakuje usług sportu.

Pomiędzy rozproszoną zabudową Bobrownik znajdują się rozległe kompleksy rolne stanowiące korytarz przewietrzania miasta. Tereny zielone Bobrownik to przede wszystkim objęty ochroną Rezerwat Segiet wraz z otuliną znajdujący się w południowej części dzielnicy. Obszary zielone występują również w części północnej – liczne zadrzewienia i zakrzewienia. Wśród ważniejszych i zarazem chronionych kompleksów zieleni wymienić należy Park Kunszt oraz lipy drobnolistne i jesiony wyniosłe. W części północnej znajdują się ogrody działkowe.

Bobrowniki jako dzielnica mają charakter urokliwy, malowniczy a zarazem wiejski.

2.3.2. REPTY ŚLĄSKIE

Repty Śląskie leżą w południowo – zachodniej części Tarnowskich Gór. Dzielnica zajmuje obszar około 780ha i posiada blisko 2000 mieszkańców.

W skład Rept Śląskich wchodzi dwie osady:

- *Stare Repty – najstarsza dzielnica Tarnowskich Gór,*
- *Nowe Repty – osada założona w 1748r.*

Stare Repty po raz pierwszy wzmiankowano w dokumencie z 12 sierpnia 1201r. W połowie XVIIIw. na wschód od osady powstały Nowe Repty. Nowe Repty założono w 1748r. Osada aż do pocz. XXw. stanowiła osobną gminę. W roku 1973 obie osady zostały włączone do Tarnowskich Gór.

W Reptach dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna rozproszona o niejednorodnym charakterze. Budynki jednorodzinne mają wysokość do 3 kondygnacji. Sukcesywnie powstaje nowa zabudowa jednorodzinna. Zabudowa skupia się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych: ul. Repeckiej, ul. Witosa, ul. Ks. Lenka, ul. Waliski, ul. Żeromskiego, ul. Długiej, ul. Skowronków. Charakter zabudowy dzielnicy zbliżony jest do zabudowy Bobrownik. Z zabudową mieszkaniową niejednokrotnie związana jest prowadzona działalność rolnicza – gospodarka rolna, ogrodnicza, hodowlana.

Usługi mają charakter rozproszony - dominują drobne usługi zlokalizowane wśród zabudowy mieszkaniowej. W Parku Repeckim występują usługi o charakterze ponadlokalnym –

Górnośląskie Centrum Rehabilitacji. Usługa sakralna – kościół p.w. św. Mikołaja – znajduje się przy ul. Witosa.

Tereny produkcyjno – usługowe znajdują się w centralnej części dzielnicy przy ul. Gliwickiej oraz przy ul. Żeromskiego. Sport i rekreacja reprezentowane są przez stadion znajdujący się w Parku w Reptach. Słabo rozwinięte jest natomiast zaplecze usług szkolnictwa.

Turystyka w Reptach skupia się głównie na Parku Repeckim, gdzie można zwiedzić sztolnię. Zwiedzanie polega na przepłynięciu łodzią odcinka 600m wydrążonej w latach 1821 – 1834 głębokiej sztolni Fryderyk. W parku znajdują się dwa szyby: Ewa i Sylwester, którymi turyści schodzą na głębokość ok. 30m.

Pomiędzy zabudową kształtującą się wzdłuż ciągów komunikacyjnych występują rozległe kompleksy rolne, które wraz z terenami otwartymi Bobrownik stanowią korytarz przewietrzania miasta.

Tereny zielone Rept reprezentowane są przez dwa kompleksy leśne: lasy na południu dzielnicy oraz objęty ochroną zespół przyrodniczo – krajobrazowy: Park w Reptach i Dolina Rzeki Dramy. Na większą uwagę zasługuje Park Repecki. Jest to miejsce ciszy, spokoju oraz mnogości świata flory i fauny.

Poza wyżej wymienionymi kompleksami w Reptach pojawiają się mniejsze skupiska zieleni – tereny zadrzewień śródpolnych. Zielen cmentarna występuje przy ul. Witosa obok kościoła p.w. św. Mikołaja. W dzielnicy nie ma ogrodów działkowych. W Reptach znajdują się pomniki przyrody w postaci okazów drzew długowiecznych. Najważniejszy to 400 - letni kasztan jadalny w ogrodzie parafialnym kościoła p.w. św. Mikołaja.

Charakterystycznym miejscem w Reptach jest tzw. źródło młodości znajdujące się przy ul. Waliski. W tym miejscu wybija dolomitowa woda. Jest to zwykłe źródelko dające początek niewielkiej rzece – Dramie. Rzeka zaczyna bieg w Reptach Nowych w obrębie lasu Segiet. Dalej płynie przez Park Repecki, a po minięciu granicy Tarnowskich Gór płynie przez Zbrostawice.

2.3.3. STARE TARNOWICE

Stare Tarnowice to dzielnica położona w części zachodniej Tarnowskich Gór. Od niej pochodzi nazwa samego miasta. Pierwsze wzmianki o dzielnicy pojawiają się na początku XIVw. Wówczas osada należała do parafii w Reptach. Osobna parafia w Tarnowicach została utworzona na pocz. XVw. Kościół p.w. św. Marcina – zbudowany ok. 1400r. jest najstarszym kościołem na terenie powiatu tarnogórskiego. Dzielnica liczy blisko 13 tysięcy mieszkańców i zajmuje powierzchnię około 690ha.

W Starych Tarnowicach znajduje się największe osiedle zabudowy wielorodzinnej w Tarnowskich Górach - osiedle Przyjaźń. Osiedle powstało w końcu lat 70 – tych ubiegłego wieku w technologii wielkopłytkowej. Budynki mieszkalne mają wysokość od 3 do 5 kondygnacji. Zabudowę mieszkaniową uzupełniają obiekty usługowe i handlowe. Poza drobnymi usługami znajdującymi się głównie w parterach budynków mieszkaniowych na

terenie osiedla występują większe obiekty handlowe: Dyskont Spożywczy Biedronka, Carefour Express, Aldi.

Osiedle posiada dobre zaplecze usług szkolnictwa i oświaty: żłobek, przedszkola, szkołę podstawową i gimnazjum. Na osiedlu znajdują się również placówki kulturowe – Dom Kultury Jubilat oraz obiekty sportowe – boiska.

Poza osiedlem Przyjaźń w Starych Tarnowicach występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zlokalizowana w części południowej i wschodniej. Zabudowa jednorodzinna ma charakter zróżnicowany. Jednolitą formą budynków charakteryzują się jedynie dwa skupiska zabudowy: zabudowa jednorodzinna szeregowa przylegająca od strony południowo – wschodniej do osiedla Przyjaźń oraz nowo powstałe osiedle zamkowe przy ul. Pyskowickiej. Osiedle ma charakter zamknięty, a budynki skupiają się wokół oczka wodnego. Oprócz wyżej wymienionych osiedli zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna ma charakter zróżnicowany. Sukcesywnie powstają nowe budynki. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna ma wysokość do 3 kondygnacji. Pomiędzy budynkami jednorodzinnymi znajdują się drobne usługi.

W Starych Tarnowicach zaczyna kształtować się centrum usługowe – sport, rekreacja, handel. Przy obwodnicy obok istniejącego Parku Wodnego i Motelu trwają prace budowlane – powstaje centrum handlowe.

Obok dobrze rozwiniętych placówek oświaty występują w dzielnicy usługi zdrowia. Do ważniejszych należy Wielospecjalistyczny Szpital Powiatowy im. Hagera przy ul. Pyskowickiej oferujący bogatą i różnorodną opiekę medyczną. Usługi sakralne świadczy kościół p.w. św. Marcina.

W Starych Tarnowicach nie występują tereny produkcyjno – usługowe. Jedynie w południowej części dzielnicy znajduje się oczyszczalnia ścieków oraz stacja paliw.

Turystyka w dzielnicy skupia się na zamku znajdującym się przy ul. Pyskowickiej. Zamek wybudowany w II poł. XVIw. był niegdyś najokazalszą budowlą w mieście. Do niedawna obejście zamku odstraszało swoim wyglądem. Obecnie trwają intensywne prace remontowe. Stodoła zmieniła się w atrakcyjną Gospodę u Wrochemy. Otoczenie zamku również zachęca do zwiedzania. Aktualnie remontowany jest zamek.

W części północnej Starych Tarnowic znajduje się rozległy kompleks rolny z zadrzewieniami śródpolnymi. Tereny otwarte występują również w południowej części dzielnicy.

Zieleń Starych Tarnowic to przede wszystkim zieleń osiedlowa. Oprócz tej formy zieleni występują 4 obszary ogrodów działkowych.

2.3.4. ŚRÓDMIEŚCIE – CZĘŚĆ POŁUDNIOWA

Przedmiotowa zmiana studium obejmuje zakresem opracowania część południową dzielnicy Tarnowskich Gór – Śródmieście: osiedle Kolejarzy oraz zabudowę przy ul. Staszica

i ul. Szczęść Boże. Analizowany teren leży poza ścisłym centrum miasta – na południe od obwodnicy. Zajmuje on około 214ha i liczy blisko 1300 mieszkańców.

Funkcjonalnie tą część miasta podzielić można na trzy obszary: osiedle Kolejarzy, rejon ul. Szczęść Boże, rejon ul. Staszica.

Osiedle Kolejarzy stanowi zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Budynki mają charakter jednolity o wysokości zabudowy do 3 kondygnacji. Osiedle rozrasta się w kierunku zachodnim. Nowo powstałe budynki różnią się bryłą od obiektów istniejących. Pomiędzy zabudową mieszkaniową znajdują się wolne, nie zainwestowane działki, które są sukcesywnie uzupełniane nową zabudową. Na osiedlu występują drobne usługi. Na zachód od zabudowy mieszkaniowej występuje kompleks rolny.

Tereny przy ul. Szczęść Boże oraz przy ul. Staszica mają podobny charakter. Podstawową ich funkcją jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Budynki mają charakter niejednolity o wysokości do 3 kondygnacji. Usługi koncentrują się wzdłuż ul. Gliwickiej. Na południe od zabudowy mieszkaniowej znajdują się tereny otwarte, niezabudowane.

Ta część Śródmieścia jest ubogo wyposażona w usługi. Brakuje usług szkolnictwa, rekreacji i sportu, kultury. Nie występują tereny produkcyjno – usługowe, a tereny zieleni ograniczają się do własnych ogródków.

Do Śródmieścia należy teren zabytkowej kopalni położonej przy ul. Szczęść Boże. Jest to jedyny element turystyki na tym terenie.

2.4. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA MIASTA – STAN NA ROK 1997

W strukturze funkcjonalno - przestrzennej Tarnowskich Gór wyróżniono następujące główne elementy funkcjonalne:

- przestrzeń centralną (centrum miasta),
- tereny o funkcji mieszkaniowej (bądź o dominacji funkcji mieszkaniowej z udziałem usług i drobnych działań wytwórczych),
- tereny usług (infrastruktury społecznej),
- tereny produkcyjno - składowe,
- tereny komunikacyjne i infrastruktury technicznej,
- tereny specjalne (wojskowe),
- tereny otwarte, w tym tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Z uwagi na charakter, zajmowaną powierzchnię oraz znaczenie w strukturze miasta, szczególną uwagę przywiązano do stopnia ukształtowania terenów centrum miasta, terenów

mieszkaniowych (z uwzględnieniem zasobów mieszkaniowych), terenów produkcyjno - składowych oraz otwartych, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Ze względu na stan zagospodarowania (stopień ukształtowania) poszczególnych elementów funkcjonalnych miasta, określający między innymi zakres niezbędnych działań planistycznych, wyróżniono następujące typy zagospodarowania terenów:

- **ukształtowany**, odpowiadający sytuacji, w której istniejące użytkowanie terenu nie rodzi konieczności regulacji planistycznych; inaczej mówiąc - stan zagospodarowania terenu odpowiada w pełni zaplanowanym funkcjom, intensywności wykorzystania terenu, określonym standardom i regulacjom urbanistycznym;
- **ukształtowany z koniecznością modernizacji**, dotyczący takiego użytkowania terenów, które nie odpowiada standardom użytkowym, estetycznym itp., obniżając poziom warunków zamieszkania lub prowadzenia działalności gospodarczej;
- **kształtujący się**, oznaczający taki stan zagospodarowania terenu, który jest niekompletny z punktu widzenia planowanego, bądź pożądanego wykorzystania terenu oraz jego wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej i społecznej; konieczne są tu regulacje planistyczne o zróżnicowanym zakresie, do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego włącznie;
- **przekształcający się**, dotyczący terenów zainwestowanych poddawanych procesom zmian w ich dotychczasowym sposobie użytkowania, bądź ich przeznaczeniu; konieczne są tu regulacje planistyczne o zróżnicowanym zakresie, do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego włącznie;
- **do ukształtowania**; dotyczy głównie sytuacji, w której planowane jest zainwestowanie terenów otwartych przez wprowadzenie funkcji mieszkaniowych, usługowych, komunikacyjnych itp., co wymaga opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Przestrzeń centralna (centrum miasta)

Nieodłącznym atrybutem miasta cechującego się łądem funkcjonalnym jest obecność w jego strukturze funkcjonalnej przestrzeni centralnej. Miasto bez wyraźnie ukształtowanego centrum jest organizmem ułomnym i niepełnym. Centrum stanowi przestrzeń specyficzną, znajdującą się w opozycji do pozostałych elementów funkcjonalnych miasta.

Właściwe ukształtowanie centrum powinno pełnić trzy zasadnicze funkcje: wymiany dóbr, usług i informacji (skoncentrowanych usług wyższego rzędu), symboliczne i integrujące społeczność miasta (przestrzeń wspólna) oraz miejsce reprezentacyjne - wizytówka miasta.

Szczególną uwagę należy zwrócić na funkcjonowanie centrum jako przestrzeni wspólnej i wizytówki miasta. Jak wskazuje przykład szeregu miast (np. Katowic), samo istnienie centrum, jako wyraźnie identyfikowanej części miasta, nie jest wystarczającym warunkiem jego właściwego funkcjonowania. Centrum powinno bowiem kreować swym wyrazem architektonicznym nastrój odświętności, oferując unikatowe w skali miasta usługi. Niezwykle istotna jest tu zatem, prócz koncentracji usług wyższego rzędu, dbałość o detale

architektoniczne, zielen reprezentacyjną oraz właściwą organizację (separację) ruchu drogowego. Listę cech składających się na właściwe funkcjonowanie centrum dopełnia pożądana historyczność zabudowy i układu urbanistycznego, z rynkiem jako centralnym punktem miasta.

Zasięg centrum miasta

Tarnowskie Góry, jak już powiedziano, cechują się wyraźnie ukształtowanym, zabytkowym centrum. Jego granice wyznaczają ulice: Wyszyńskiego, Legionów, tereny kolejowe na wschód od ulic Bytomskiej i Piłsudskiego, 9 Maja, Sienkiewicza, Powstańców Śl., Świdra, Okrzei (wraz ze Szpitalem Miejskim nr 1), Wyspiańskiego, Cebuli, Staropolska oraz Królika. Powierzchnia tak określonego centrum miasta wynosi 46,8 ha, a więc niespełna 0,6% obszaru Tarnowskich Gór.

Przestrzenie publiczne

Głównymi przestrzeniami publicznymi w obrębie centrum są Rynek oraz ul. Krakowska, pełniąca rolę głównego pasażu handlowego miasta. Istotną rolę odgrywają także - położone na południe od Rynku - Plac Gwarków i Plac Żwirki i Wigury oraz odcinki ulic łączące je z Rynkiem (Gliwicka, Zamkowa, Górnicza, Piastowska, Lompy). Duże znaczenie jako przestrzeń publiczna posiada także węzeł komunikacyjny dworców kolejowego i autobusowego, a w pewnej mierze także - rejon ulic 9 Maja, Sienkiewicza i wschodnia część ulicy Sobieskiego.

Funkcje centrum

Centrum Tarnowskich Gór pełni cztery zasadnicze funkcje:

- przestrzeni publicznej, integracji społeczności, wizytówki miasta,
- usługowe,
- mieszkaniowe,
- komunikacyjne,
- w pewnej mierze także produkcyjne

Nieodłączną funkcją centrum jest koncentracja usług, zwłaszcza wyższego rzędu (centrotwórczego). Skupiają się tu instytucje administracji samorządowej, państwowej i specjalnej (Urząd Miejski, Urząd Rejonowy, Urząd Skarbowy, Sąd Rejonowy), obsługi finansowej i ubezpieczeń (banki, ZUS, PZU), poczty i łączności oraz bezpieczeństwa publicznego.

Istotną rolę odgrywają skoncentrowane obiekty usług w zakresie oświaty ze szkolnictwem ponadpodstawowym, kultury, ochrony zdrowia (szpital miejski, przychodnie rejonowe i zakładowe) oraz funkcje handlowe i obsługa ruchu turystycznego. Rynek miasta stanowi węzeł szlaków turystycznych oraz jedną

z głównych atrakcji turystycznych Tarnowskich Gór i regionu. Centrum jest także głównym punktem węzłowym komunikacji zbiorowej miasta z dworcami: kolejowym i autobusowym.

Układ urbanistyczny centrum miasta jest wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków województwa katowickiego (numer rejestru zabytków - 610/66, data wpisu do rejestru zabytków - 15 kwietnia 1966 r., granice ochrony prawnej - przebiegają ulicami: Legionów, Miarki, Piłsudskiego i Królika). Ochronie podlega zachowany historyczny układ urbanistyczny miasta z centralnie położonym rynkiem i ulicami wybiegającymi z jego naroży: Legionów, Miarki, Piłsudskiego, Sobieskiego i Królika.

Centrum Tarnowskich Gór charakteryzuje ponadto:

- niska dostępność komunikacyjna, brak miejsc parkingowych, przedłużenie ulic ruchem kołowym,
- niewystarczający rozwój infrastruktury technicznej (nieuporządkowana i niepełna sieć infrastruktury) oraz jej znaczny stopień dekapitalizacji,
- dominacja prywatnej własności gruntów.

TERENY MIESZKANIOWE

Tereny zabudowy mieszkaniowej wraz z centrum miasta stanowiły w stanie *na rok 1997* niespełną dziesiątą część terytorium miasta. Zdecydowaną przewagę wśród nich posiada zabudowa jednorodzinna, zajmująca blisko 85% powierzchni terenów mieszkaniowych.

Tab. 2.4.1.a Powierzchnia terenów mieszkaniowych w stanie *na rok 1997*

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Procent powierzchni miasta
RAZEM	803,31	9,52
Tereny upraw polowych	46,76	0,55
Tereny zabudowy mieszkaniowej	756,55	8,97
Zabudowa wielorodzinna osiedlowa	103,83	1,23
Zabudowa wielorodzinna pozostała	12,92	0,15
Zabudowa jednorodzinna	639,80	7,59

W strukturze terenów mieszkaniowych wyróżniono - na podstawie stanu użytkowania terenów *na rok 1997* - następujące typy terenów mieszkaniowych ze względu na rodzaj zabudowy i stopień jej ukształtowania.

Tab. 2.4.1.b Powierzchnia typów terenów mieszkaniowych ze względu na rodzaj zabudowy i stopień jej ukształtowania - stan na rok 1997

Wyszczególnienia	Powierzchnia (ha)
Zespoły zabudowy mieszkaniowej ukształtowanej	20,40
Zespoły zabudowy mieszkaniowej wielo - i jednorodzinnej	13,20
Ukształtowane	4,75
Wymagające modernizacji	8,22
Zabudowa wielorodzinna (osiedlowa)	255,82
Ukształtowana	24,24
Kształtująca się	97,42
Do ukształtowania	122,09
Zabudowa indywidualna (jednorodzinna)	1.281,13
Ukształtowana	190,45
Kształtująca się	580,42
Do ukształtowania	504,45

Tereny mieszkaniowe stanowią obok terenów rolniczych ten rodzaj użytkowania, który ulega najistotniejszym zmianom pod względem samego obszaru. Wśród *terenów mieszkaniowych* wyróżniono tereny zabudowy kształtującej się, a więc obejmujące zabudowę już istniejącą z lukami budowlanymi, oraz tereny zabudowy do ukształtowania („na surowym korzeniu”) - w głównej mierze na terenach upraw polowych. Tereny zabudowy do ukształtowania liczą ponad 500 ha dla zabudowy jednorodzinnej o niskiej intensywności (MN) oraz ponad 122 ha dla zabudowy wielorodzinnej o wysokiej intensywności (MW).

Według obliczeń przeprowadzonych dla wybranych, reprezentatywnych dla struktury osadniczej miasta terenów mieszkaniowych, średnia gęstość zaludnienia kształtuje się - w zależności od typu zabudowy - na poziomie 15-18 osób/ha w zabudowie jednorodzinnej (Rybna, Osada Jana - część jednorodzinna) oraz 134-364 osób/ha w zabudowie wielorodzinnej.

Tab. 2.4.1.c Gęstość zaludnienia w wybranych, charakterystycznych zespołach mieszkaniowych – stan na rok 1997

Zespoły zabudowy	Rodzaj zabudowy	Powierzchnia (ha)	Liczba ludności (osoby)	Gęstość zaludnienia (osoby/ha)
Osada Jana	MN	38,47	2.230	58
Osada Jana, Chopina - Kwiatów	MW	4,36	1.102	253
Osada Jana, Obwodnica - Bytomska	MW	7,46	2.718	364
Piekary Rudne (Bolesława Śmiałego - Skargi)	MN	7,97	323	41
Pomorska - Obwodnica	MN	10,51	296	28
Strzelców Bytomskich - Obwodnica	MN	38,85	1.551	40
Ułańska	MW	7,53	2.689	357
Krasickiego- św. Katarzyny	MN	14,18	535	32
Korczała - Zielona	MN	25,51	812	33

Sobieskiego - Powstańców Śl.	MW (centrum)	10,34	1.389	134
Powstańców Śl.- Kościuszki	MW	5,04	1.305	259
Wojska Polskiego	MW	4,16	1.209	310
Lasowice Pn. (Częstochowska - Korfantego)	MN	17,29	612	35
Lasowice Pd. (Lasowicka - Moniuszki)	MN	8,11	340	42
Strzybnica (Pionierska - Kościelna - Górna)	MN	32,64	1.368	42
Strzybnica - Os. Armii Krajowej (Strzybnicka)	MW	2,47	875	354
Strzybnica - Os. Armii Krajowej	MW	4,91	1.580	322
Rybna (część północna)	MN	40,17	621	15
Oś. Przyjaźń (Hiszpańska - Saperów)	MW	8,44	2.136	253
Oś Przyjaźń (Bałkańska - Janasa - Litewska)	MW	33,57	7.114	212
Repty Stare	MN	18,86	333	18
Osiedla PKP	MN	9,90	397	40
Kolonia Staszica	MN	17,93	290	16

TERENY USŁUGOWE

Tereny usług publicznych zajmowały w stanie *na rok 1997* nieco ponad 145 ha powierzchni, zaś łącznie z usługami handlu na wydzielonych działkach - 150 ha.

Tereny usług oświaty, ochrony zdrowia, kultury oraz handlu (na wydzielonych działkach) są w znacznej mierze ukształtowane.

Tab. 2.4.2.a Powierzchnia terenów usług publicznych w stanie *na rok 1997*

Wyszczególnienia	Powierzchnia (ha)	Procent powierzchni miasta
Tereny usług publicznych	145,38	1,72
Usługi oświaty	39,58	0,47
Usługi zdrowia	54,05	0,64
Usługi kultury	13,81	0,16
Usługi sportu	24,04	0,29
Usługi rekreacji i wypoczynku	13,90	0,16

TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej zajmują niespełna 70 ha powierzchni według stanu użytkowania terenów w mieście *na rok 1997*.

Tab. 2.4.3.a Powierzchnia terenów infrastruktury technicznej w stanie *na rok 1997*

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Procent powierzchni miasta
Tereny infrastruktury technicznej	69,88	0,83
Oczyszczalnie ścieków	15,36	0,18
Składowiska odpadów	41,64	0,49
Tereny technicznego zaplecza komunalnego	1,14	0,02
Ujęcia wody i stacje uzdatniania wody	7,02	0,08
Urządzenia zaopatrzenia w energię elektryczną	2,42	0,03
Urządzenia zaopatrzenia w gaz	0,70	0,01
Urządzenia zaopatrzenia w energię cieplną	1,60	0,02

TERENY KOMUNIKACJI

Tereny komunikacji (drogi, linie kolejowe wraz z terenami garaży, stacji paliw i dworców komunikacji publicznej) stanowią dość pokaźny odsetek powierzchni miasta (blisko 5%).

Tab. 2.4.4.a Powierzchnia terenów komunikacji w stanie *na rok 1997*

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Procent powierzchni miasta
Tereny komunikacji	411,49	4,87
Ulice główne	32,32	0,38
Ulice zbiorcze	23,35	0,28
Ulice lokalne	20,76	0,25
Ulice dojazdowe	142,46	1,69
Garaże	7,81	0,09
Stacje paliw (ogólnodostępne)	2,02	0,02
Dworce komunikacji pasażerskiej (kolejowej i autobusowej)	2,08	0,02
Koleje normalnotorowe i stacja rozrządowa	163,87	1,94
Koleje wąskotorowe	15,92	0,19
Komunikacja lotnicza (lądowisko helikopterów sanitarnych)	0,87	0,01

TERENY PRODUKCYJNO – SKŁADOWE

Tereny produkcyjno - składowe z terenami eksploatacji powierzchniowej zajmowały w Tarnowskich Górach w stanie *na rok 1997* nieco ponad 271 ha (3,2% obszaru miasta), zaś łącznie z terenami węzła kolejowego - 400,8 ha.

Tab. 2.4.5.a Powierzchnia terenów produkcyjno - składowych , transportu i zaplecza technicznego w stanie *na rok 1997*

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Procent powierzchni miasta
Tereny produkcyjno - składowe, transportu i zaplecza technicznego	271,14	3,23
Kopalnictwo (eksploatacja powierzchniowa)	52,06	0,62
Produkcja i budownictwo	149,97	1,78
Handel hurtowy, magazyny i składy	51,85	0,62
Transport i obsługa pojazdów	4,00	0,05
Tereny opuszczone i nieczynne	13,26	0,16
Tereny stacji rozrządowej	129,66	1,94

Miasto cechuje się dużym udziałem terenów produkcyjno - składowych, transportu i zaplecza technicznego, wynoszącym 20% wszystkich terenów zainwestowanych. W znacznej części są one jednak wykorzystywane w sposób ekstensywny. Powinno to skłaniać do rezygnacji z przeznaczenia nowych terenów pod funkcje produkcyjno - składowe, jeśli zaś miałyby to miejsce (np. poprzez utworzenie strefy ekonomicznej), proces ten winien się wiązać z eliminacją przemysłowego użytkowania na już istniejących terenach przemysłowo - składowych.

W strukturze terenów produkcyjno - składowych wyróżniono, ze względu na zachodzące w nich procesy restrukturyzacji i stopień ukształtowania, następujące typy terenów:

Tab. 2.4.5.b Typy terenów produkcyjno - składowych, ze względu na zachodzące w nich procesy restrukturyzacji i stopień ukształtowania – stan na rok 1997

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)
Ukształtowanie	96,81
Eksploatacji powierzchniowej	52,06
Nieefektywnie wykorzystane	86,58
Likwidowane	26,94
Kształtujące się	13,15

Tereny ukształtowane. Tereny przemysłowe o ukształtowanym, właściwym sposobie użytkowania zajmują niespełna 97 ha, co stanowi niewiele ponad 35% ogółu terenów produkcyjno - składowych w mieście (bez stacji rozrządowej). Do typu terenów ukształtowanych zaliczono tereny następujących, większych podmiotów gospodarczych: Zamet, Fazos, Electrocarbon i Chemet, Tagor i Faser (w częściach), Zakłady Mięsne „Wojtacha”, ZPO Bytom, Spółdzielnia Inwalidów.

Tereny nieefektywnie wykorzystane. Tereny nieefektywnie wykorzystane zajmują niemal taką samą powierzchnię co tereny ukształtowane (blisko 87 ha). Zaliczono do nich: Prefabet, Zakłady Mięsne „Śląsk”, rejony ulic: Towarowej i Oświęcimskiej, części terenów zakładów Tagor i Faser oraz tereny węzła kolejowego (część

południowa). Wymagają one przekształcenia, zmiany działalności, bądź odzyskania dla innych funkcji.

Tereny eksploatacji odkrywkowej. Ze względu na specyfikę działalności wyróżniono jako odrębny typ tereny eksploatacji powierzchniowej Zakładów Dolomitowych „Bobrowniki” - kopalnia „Bobrowniki”, działające w obrębie obszaru górniczego „Bobrowniki - Błachówka”.

Obszar górniczy został utworzony w 1971 r. na powierzchni 1,9km², w granicach Tarnowskich Gór i Bytomia. Kształt i wielkość obszaru górniczego zostały podyktowane granicą udokumentowanego złoża, lokalizacją czynnych wyrobisk górniczych oraz zabudową terenu. Działalność eksploatacyjna kopalni „Bobrowniki”, jako wyrobiska o zasadniczym wydobywaniu we wschodniej części złoża, ograniczona jest filarami ochronnymi oraz zabudową Suchej Góry.

Teren likwidowanej działalności gospodarczej - Zakłady Chemiczne „Czarna Huta”. Tereny likwidowanej działalności gospodarczej dotyczą Zakładów Chemicznych „Czarna Huta”, znajdujących się w fazie likwidacji. Zakład ten, figurujący od 1994r. na liście osiemdziesięciu najbardziej uciążliwych zakładów przemysłowych od 1 lipca 1995r. został postawiony w stan likwidacji, przede wszystkim z powodów ekonomicznych. Proces likwidacji jest niezwykle utrudniony i skomplikowany z powodu występowania na terenie zakładu wielkich ilości nie do końca zidentyfikowanych odpadów poprodukcyjnych, wymagających neutralizacji i rekultywacji.

Wyznaczony orientacyjnie obszar funkcjonalny Zakładów Chemicznych „Czarna Huta” (zasięg bezpośredniego oddziaływania zakładów) liczy 148 ha. Zabudowa przemysłowa zajmuje jedynie 18% jego powierzchni, natomiast tereny zdegradowane działalnością zakładów, w tym składowiska odpadów - blisko 60%. Pozostała część obszaru funkcjonalnego obejmuje powiązane z zakładami: zabudowę mieszkaniową, obiekty infrastruktury technicznej oraz rekreacyjne.

Tab. 2.4.5.c Powierzchnia obszaru funkcjonalnego, terenów zdegradowanych i terenu zabudowy Zakładów Chemicznych „Czarna Huta”

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)
Obszar Funkcjonalny „Czarnej Huty”, w tym:	148,17
Teren zakładów	26,94
Tereny składowisk odpadów poprodukcyjnych	21,42
Pozostałe tereny zdegradowane	87,06

Tereny kształtujące się. Do terenów kształtujących się zaliczono przede wszystkim rejon ul. Cmentarnej oraz tereny znajdujące się w rejonie proponowanych stref aktywności gospodarczej.

TERENY OTWARTE (AKTYWNE BIOLOGICZNIE)

Pojęcie terenów otwartych (niezainwestowanych) odnosi się do terenów aktywnych biologicznie (o różnym stopniu aktywności biologicznej od lasów,

po tereny o obniżonej aktywności: agrocenozy, uprawy ogrodnicze, intensywnie kultywowaną roślinność miejską) oraz terenów pasywnych biologicznie lub o silnie obniżonej aktywności biologicznej (tereny pozbawione pokrywy roślinnej, roślinności rekultywowanej na nieużytkach, spontanicznej roślinności ruderalnej), nie zainwestowanych trwale (nie pokrytych nawierzchnią sztuczną w postaci zabudowy, ulic, placów, terenów kolejowych itp. powierzchni technogenicznych).

Wśród terenów otwartych największy udział mają tereny leśne. Zdecydowana większość z nich (90%) stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe”. Lasy na obszarze miasta posiadają status lasów ochronnych w ramach Leśnego Pasa Ochronnego GOP, pełniąc przede wszystkim funkcje ochronne – bioklimatyczne i społeczne.

Nieco jedynie mniejszą powierzchnią odznaczają się tereny upraw polowych. Pozostałe ekosystemy (użytki zielone, uprawy trwałe, zieleń miejska, zbiorowiska ruderalne) mają mniejsze znaczenie. W porównaniu z miastami aglomeracji katowickiej szczególnie niewielki jest udział terenów zdecydowanie pasywnych, zdegradowanych; najistotniejsze wśród nich są tereny ZCh „Czarna Huta” ze składowiskami odpadów poprodukcyjnych.

Nie ingeruje się w tereny leśne za wyjątkiem projektowanej trasy „drogi poznańskiej” oraz linii elektroenergetycznej 400 kV, których realizacja wymagać będzie dokonania wylesień. Pewne znaczenie może tu mieć również planowane powiększenie ośrodka wypoczynkowego w Pniowcu.

W stosunku do terenów pracowniczych ogródków w większości zachowuje się ich dotychczasową lokalizację z dwoma wyjątkami, zakładającymi likwidację ogródów w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta, z ich przeznaczeniem pod usługi oświaty.

Tab. 2.4.6.a Struktura terenów otwartych (aktywnych biologicznie) według stanu *na rok 1997*

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Procent powierzchni miasta
Tereny Rolne	2.941,45	34,89
Tereny upraw polowych	2.181,87	25,88
Tereny upraw ogrodniczych	6,75	0,08
Tereny usług rolniczych	5,73	0,07
Sady i ogrody	88,63	1,05
Łąki i pastwiska	658,47	7,81
Tereny Lasów	3.432,33	40,71
Lasy PGL Lasy Państwowe	2.937,23	34,84
Pozostałe lasy i zadrzewienia	350,80	4,16
Parki, skwery, zieleńce	39,37	0,47
Ogrody działkowe	104,93	1,24
Pozostałe tereny otwarte	282,52	3,35
Warpie	46,10	0,55
Nieużytki	222,64	2,64
Wody	13,78	0,16

ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Uprawy polowe liczą 2182 ha (26% terytorium miasta), zaś łącznie tereny rolne z łąkami i pastwiskami zajmują 2941 ha (blisko 35% obszaru Tarnowskich Gór).

Przeprowadzone badania jakości gleb na obszarze miasta w ramach Programu Pomocy PHARE nie potwierdziły ich znacznego skażenia metalami ciężkimi, wykluczającego możliwość ich rolniczego użytkowania. Zmusza to do rewizji dotychczas widzianych, silnie ograniczonych perspektyw produkcji rolniczej w Tarnowskich Górach, w tym produkcji na cele konsumpcyjne.

2.4.8. PODSUMOWANIE

W przestrzeni miasta można wyróżnić elementy ukształtowania, konserwujące i krystalizujące jego strukturę funkcjonalno - przestrzenną oraz takie, które ze względu na różne uwarunkowania podlegać będą zróżnicowanym w swej skali przekształceniom. Do pierwszej grupy zaliczyć należy przede wszystkim:

- obszary chronione na mocy przepisów szczególnych (ustaw o ochronie przyrody oraz o ochronie dóbr kultury i innych), wobec których z racji wymogów ochronnych należy zachować dotychczasowy sposób ich przeznaczenia i użytkowania, bądź które stawiają określone ograniczenia w możliwościach ich przekształcenia;
- inne tereny aktywne biologicznie, nie objęte szczególnymi formami ochrony prawnej (na mocy ustawy o ochronie przyrody oraz ochronie dóbr kultury), w stosunku do których mają zastosowanie przepisy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, o lasach, o *rodzinnych* ogrodach działkowych i innych, w tym przede wszystkim praktycznie nienaruszalne grunty leśne, a także w znacznej mierze - grunty orne, *rodzinne* ogrody działkowe, parki itp.;
- tereny ukształtowanej zabudowy mieszkaniowej, usługowej oraz produkcyjno - składowej;
- tereny specjalne (wojskowe)
- trasy głównych ciągów drogowych, stacji rozrządowej i linii kolejowych oraz głównych ciągów i urządzeń infrastruktury technicznej.

Elementy podatne na zmiany użytkowania bądź takiej zmiany wymagające obejmują:

- tereny zabudowy mieszkaniowej kształtujące się oraz wymagające ukształtowania;
- tereny produkcyjno - składowe, transportu i zaplecza technicznego nieefektywnie wykorzystane i opuszczone oraz likwidowane;

- tereny o innych funkcjach (usług publicznych, zieleni miejskiej, cmentarzy, infrastruktury technicznej, komunikacyjnych);
- tereny (obiekty, urządzenia) różnych funkcji, nie spełniające wymogów właściwego funkcjonowania (m.in. zdegradowane tereny zieleni miejskiej, drogi i ulice zagrożone wyczerpaniem przepustowości) bądź cechujące się wadliwą lokalizacją (m.in. część ogrodów działkowych);
- tereny zdegradowane wymagające rekultywacji.

W stosunku do części terenów, przede wszystkim niezainwestowanych, istnieją konfliktowe ustalenia oraz propozycje wynikające z późniejszych uwarunkowań, studiów i opracowań. Najistotniejsze z nich sytuują się na styku ustaleń w zakresie rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej, częściowo także produkcyjno - składowych i urządzeń infrastruktury, a wnioskami z opracowań waloryzujących środowisko przyrodnicze miasta, dotyczącymi ochrony wartości przyrodniczych na tychże terenach.

Szczególnym przypadkiem jest teren położony pomiędzy Opatowicami a ulicą Zagórską. Teren ten, w chwili obecnej (*stan na rok 1997*) jest w przeważającej mierze użytkowany rolniczo. Autorzy opracowania „Waloryzacja przyrodnicza miasta Tarnowskie Góry” widzą potrzebę objęcia znacznej części wzmiankowanego obszaru ochroną prawną w postaci zespołu przyrodniczo - krajobrazowego, zaś zgodnie z materiałami dotyczącymi projektów Specjalnej i Aktywnej Strefy Ekonomicznej miałby on stanowić ich istotny fragment.

2.5. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM – STAN NA ROK 2008

Teren objęty zmianą studium tworzą 4 jednostki strukturalne - dzielnice lub części dzielnic - zgodnie z podziałem administracyjnym miasta Tarnowskie Góry. Pod względem funkcjonalno – przestrzennym teren dzielimy na następujące rejony:

- *zachodnia część dzielnicy Bobrowniki,*
- *dzielnica Repty Śląskie,*
- *dzielnica Stare Tarnowice,*
- *południowa część dzielnicy Śródmieście.*

Wyżej wymienione jednostki strukturalne są ze sobą powiązane funkcjonalnie, ale jednocześnie stanowią odrębne, samowystarczalne organizmy miejskie. Dokładana analiza funkcjonalna i użytkowa jednostek została przedstawiona w pkt. 2.3, dlatego w tej części opracowania omówione zostaną poszczególne elementy funkcjonalne terenu.

2.5.1. TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

2.5.1.1. ZABUDOWA WIELORODZINNA

Na terenie objętym zmianą studium występują dwa rodzaje zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:

- tereny zabudowy wielorodzinnej osiedlowej,*
- tereny zabudowy wielorodzinnej rozproszonej, którą stanowią pojedyncze budynki.*

Największe skupisko zabudowy wielorodzinnej typu osiedlowego na terenie Tarnowskich Gór stanowi osiedle Przyjaźń znajdujące się w Starych Tarnowicach. Osiedle powstało na terenie dawnej wsi Tarnowice Stare w końcu lat 70 – tych ubiegłego wieku. Powstawało ono w kilku etapach. Najstarszą część osiedla stanowi zabudowa ul. Donieckiej, a następnie ul. Bałkańskiej. W latach 80 – tych powstały kolejno budynki przy ulicach: Włoskiej, Francuskiej, Poczdamskiej, Łotewskiej, Morcinka, Saperów, Szwedzkiej.

Osiedle Przyjaźń to typowe „blokowisko” wykonane w technologii wielkopłytywowej. Budynki mieszkalne mają wysokość 3 – 5 kondygnacji i różnią się między sobą wykończeniami elewacji. Od strony zewnętrznej osiedle ma charakter jednolity jednak wizualnie budynki odróżnia rodzaj zastosowanej technologii.

Poszczególne kwartały zabudowy posiadają zróżnicowany sposób zagospodarowania i urządzenia. Niektóre rejonny mają uporządkowaną, wyrosniętą zieleń z urządzonymi placami zabaw dla dzieci i boiskami do gier zespołowych. Do takich należy rejon ul. Bałkańskiej i ul. Donieckiej. Brak zieleni urządzonej oraz uporządkowanego zagospodarowania wykazują rejonny ulic: Łotewskiej, Poczdamskiej i Morcinka.

Układ komunikacyjny osiedla jest dość dobrze ukształtowany i wystarczający. Jedynym rejonem o niewygodnej komunikacji jest ul. Doniecka.

Stan większości budynków osiedla jest nie zadawalający. Jedynie niewielka część obiektów posiada termoizolację, a co za tym idzie, schludne wykończenie elewacji. Również nie zadawalający jest stan klatek schodowych oraz stolarki okiennej. Osiedle sprawia wrażenie niedokończonego. Od strony północnej znajdują się dwa najnowsze budynki wybudowane przez Międzygminne Towarzystwo Budownictwa Społecznego.

Osiedle Przyjaźń jest bardzo dobrze wyposażone w usługi. Usługi drobne zlokalizowane są głównie w parterach budynków. Usługi większe koncentrują się w części centralnej osiedla, w rejonie ul. Łotewskiej. Znajdują się tutaj dyskonty spożywcze: Carefour Express, Biedronka oraz bank, apteka i inne usługi. Oprócz usług konsumpcyjnych osiedle posiada sporą ilość placówek szkolnictwa i oświaty. Usługi kultury świadczy Dom Kultury Jubilat, a usługi zdrowia reprezentowane są przez przychodnie publiczne, NZOZ-y oraz prywatne praktyki lekarskie. Osiedle jest dobrze skomunikowane z pozostałą częścią miasta.

Osiedle Przyjaźń jest obszarem niespójnym przestrzennie, ale pod względem funkcjonalnym jest jednostką samowystarczalną.

Poza osiedlem Przyjaźń na terenie objętym zmianą studium występują tereny zabudowy wielorodzinnej rozproszonej. Stanowią je pojedyncze budynki wielorodzinne położone między zabudową jednorodzinną (zabudowa przy ul. Korola i ul. Pyskowskiej). Są to obiekty 3 – kondygnacyjne o ciekawej, zróżnicowanej bryle architektonicznej.

2.5.1.2. ZABUDOWA JEDNORODZINNA

Na obszarze objętym zmianą studium dominuje zabudowa jednorodzinna. Charakter zabudowy jest zróżnicowany i zależy od jej lokalizacji. Występującą zabudowę mieszkaniową podzielić można na zwartą oraz rozproszoną.

Tereny zabudowy jednorodzinnej zwartej występują w Starych Tarnowicach oraz w Śródmieściu: osiedle Kolejarzy, rejon ul. Staszica i ul. Szczęść Boże. Cechą tego typu zabudowy jest jej koncentracja oraz w miarę jednolity charakter zabudowy. Rzadko pojawiają się tutaj luki w zabudowie pierzei – wolne działki.

W Starych Tarnowicach zwartą zabudowę tworzy osiedle domów szeregowych przy ul. Fińskiej. Budynki mają jednolity charakter – ich bryły są jednakowe. Jednak w kwestii wykończeniowej każdy budynek jest inny, a pomysł na jego wykończenie zależy od indywidualności gospodarza.

Zwarty charakter posiada także zabudowa przy ulicach: Hipoteczna, Drozdów, Szczygłów, Ondraszka, Przepiórek, Pawia, Orla. Bryły budynków są w miarę jednolite, a układ przestrzenny osiedla jest przejrzysty z czytelnym układem komunikacyjnym.

Nowo powstałe Osiedle Zamkowe przy ul. Pyskowskiej posiada jednolity charakter budynków. Jest to zamknięty kompleks kilkudziesięciu domów wolnostojących z pełną infrastrukturą: uzbrojenie, komunikacja oraz strefa rekreacyjna osiedla.

Zabudowa jednorodzinna przy głównych ciągach komunikacyjnych Starych Tarnowic: ul. Wyszyńskiego, ul. Pyskowskiej oraz przy ulicach prostopadłych do ul. Wyszyńskiego – ul. Skrzypczyka, ul. Repecka charakteryzuje się w miarę jednolitym, zwartym charakterem zabudowy i często pełni funkcje mieszkaniowo – usługowe.

Jednolity, zwarty charakter zabudowy z czytelnym układem komunikacyjnym posiada położone przy ul. Gliwickiej osiedle Kolejarzy. Bryły budynków w przeważającej mierze posiadają kształt kostki sześcianu. Osiedle sukcesywnie rozrasta się w kierunku zachodnim.

Po drugiej stronie ul. Gliwickiej w rejonie ul. Szczęść Boże oraz ul. Staszica zabudowa jednorodzinna również posiada charakter zwartej zabudowy. Układ komunikacyjny terenu jest uboższy, ale całe osiedle tworzy czytelną strukturę przestrzenną.

Poza wyżej wymienionymi obszarami zabudowy zwartej występuje spora ilość terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rozproszonej. Tego typu zabudowa pojawia się w dzielnicach Repty Śląskie oraz Bobrowniki i to ona tworzy swoisty, podmiejski klimat tych dzielnic. Część budynków ma charakter „wiejskiej chatki”, która w większości przypadków wymaga remontu. Na terenie dzielnic powstaje sukcesywnie nowa zabudowa wyróżniająca się spośród starej. Zabudowa nie koncentruje się w konkretnym punkcie tylko rozciąga się wzdłuż

ciągów komunikacyjnych pozostawiając pomiędzy sobą pustą przestrzeń oraz nie zagospodarowane wnętrza kwartałów zabudowy.

Poniższe zestawienie tabelaryczne pokazuje powierzchniowy udział rodzajów zabudowy mieszkaniowej na analizowanym terenie.

Tab. 2.5.1.a Udział powierzchniowy rodzajów zabudowy mieszkaniowej dla obszaru (1964,01ha) objętego zmianą studium - stan istniejący

Rodzaj zabudowy mieszkaniowej	Powierzchnia (ha)	% powierzchni terenu objętego zmianą studium
wielorodzinna osiedlowa	40,5240	2,06
wielorodzinna rozproszona	2,3847	0,12
jednorodzinna zwarta	48,4189	2,46
jednorodzinna rozproszona	240,5659	12,25

2.5.2. TERENY USŁUGOWE

Usługi występujące na terenie objętym zmianą studium można podzielić ze względu na ich charakter na rozproszone i skoncentrowane oraz ze względu na ich rodzaj na usługi: handlu, zdrowia, kultury, turystyki, oświaty, administracji, usługi sakralne oraz sport i rekreację.

Usługi skoncentrowane powstają w miejscu skupienia się większej ilości usług o różnym profilu. Na analizowanym terenie występuje kilka miejsc o większej lub mniejszej koncentracji usług.

W Bobrownikach za takie miejsce uznać można teren przy ul. Korola, gdzie skupiają się usługi handlu, szkolnictwa oraz usługi sakralne. Repty Śląskie nie posiadają tzw. centrum usługowego dzielnicy. Jednak za obszar koncentracji usług uznać można Park Repecki, który oferuje usługi w zakresie rekreacji, sportu, wypoczynku. W centrum parku znajdują się usługi zdrowia, szkolnictwa oraz usługi sakralne. O indywidualności tego „centrum usługowego” decyduje brak usług handlu, które są prekursorem w wyznaczaniu miejsca usług. Centrum usługowe Starych Tarnowic znajduje się na osiedlu Przyjaźń. Skupia się tutaj handel, usługi zdrowia, administracji i inne. Usługi o odmiennej specyfice koncentrują się przy ul. Pyskowickiej. Są to usługi zdrowia – szpital, gastronomii – Gospoda u Wrochemy oraz turystyki – zamek. W Śródmieściu, a dokładniej w jego części południowej miejscem koncentracji usług jest rejon obwodnicy. Koncentruje się tutaj sport, rekreacja oraz usługi hotelarskie.

Odrębny rodzaj usług - usługi o charakterze rozproszonym zlokalizowane są między zabudową jednorodzinną, bądź w parterach budynków wielorodzinnych. Czasami pojawiają

się przy głównych trasach komunikacyjnych. Są to najczęściej drobne usługi handlu, rzemiosła, warsztaty samochodowe i inne.

Jak już wyżej wspomniano podziału usług można dokonać również ze względu na ich rodzaj. Najczęściej występującymi usługami na terenie opracowania są **usługi handlu** począwszy od małych osiedlowych sklepików, a skończywszy na marketach. Na terenie opracowania występują następujące markety: Biedronka, Tesco, Carrefour Express, Aldi. Tego typu handel lokalizowany jest w miejscach o dużym zagęszczeniu zabudowy oraz dobrym dostępie komunikacyjnym. Musi mieć zapewnioną większą powierzchnię terenu nie tylko pod sam sklep, ale również pod konieczną infrastrukturę m. in. miejsca parkingowe, place postojowe. Supermarkety mają w swoim założeniu ściągnięcie klientów nie tylko lokalnych, ale przede wszystkim mieszkańców całego miasta.

Drobny handel, rzemiosło, warsztaty samochodowe potrzebują przysłowiowego „skrawka ziemi” toteż takie usługi lokalizowane są między zabudową mieszkaniową. Ponadto tego typu usługi nastawione są na lokalną klientelę.

Usługi zdrowia i opieki społecznej winny być rozmieszczone w zależności od stopnia zaludnienia danego obszaru. Na analizowanym terenie występują następujące publiczne i niepubliczne placówki służby zdrowia:

- SP ZOZ Repty Górnośląskie Centrum Rehabilitacji przy ul. Śniadeckiego w Reptach Śląskich,
- Wielospecjalistyczny Szpital Powiatowy im. B. Hagera przy ul. Pyskowskiej w Starych Tarnowicach,
- NZOZ przy Salezjańskim Ośrodku Szkolno – Wychowawczym przy ul. Śniadeckiego w Reptach Śląskich,
- NZOZ Vademecum przy ul. Poczdamskiej w Starych Tarnowicach,
- Laboratorium Analityczne przy ul. Szwedzkiej w Starych Tarnowicach
- Dom Opieki Społecznej przy ul. Poczdamskiej w Starych Tarnowicach.

Oprócz wyżej wymienionych placówek występują prywatne praktyki lekarskie.

Wachlarz **usług kultury** na terenie opracowania jest dość ubogi, gdyż większość tego typu usług skupia się w centrum miasta. Do występujących tutaj usług kultury zaliczyć można:

- Salezjański Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Parku Repeckim, który oprócz niepublicznej działalności oświatowej organizuje imprezy kulturalne takie jak: Ogólnopolskie Warsztaty Twórcze Osób Niepełnosprawnych, Międzynarodowy Turniej Szachowy, Memorial Marka Piasty, festyn z okazji Dnia Dziecka oraz wyścigi rowerowe na terenie Parku Repeckiego,
- Kopalnia Zabytkowa przy ul. Szczęść Boże pełniąc funkcję podziemnego muzeum oraz muzeum w budynku nadszybia i skansen maszyn parowych. Na terenie Kopalni organizowanych jest wiele imprez np. Piknik Gwarecki i Barbórka. Znajdująca się w

Parku Repeckim Sztolnia Czarnego Pstrąga jest placówką zamiejscową kopalni. Odcinek 600 - metrowy dawnej Głębokiej Sztolni Fryderyka udostępniony jest do zwiedzania łodziami.

- *Gospoda u Wrochema w Starych Tarnowicach, która wraz z wyremontowanym w przyszłości zamkiem stanie się swoistym centrum kulturalnym; w okresie wakacyjnym Gospoda organizuje m.in. kino letnie, kursy tańca,*
- *Leśniczówka przy Parku Repeckim organizująca koncerty jazzowe i bluesowe,*
- *Stodoła przy ul. Repeckiej w Reptach Śląskich organizująca coroczne Dożynki oraz Piknik Śpiewaczy.*

*Miasto Tarnowskie Góry posiada tereny oraz obiekty o dużych walorach turystycznych zlokalizowane głównie w południowej części miasta. Obecnie ruch turystyczny jest słabo rozwinięty w stosunku do możliwości ofertowej miasta. **Usługi turystyki** pełnią:*

- *Kopalnia Zabytkowa wraz ze Sztolnią Czarnego Pstrąga w Parku Repeckim, gdzie turyści mogą przepłynąć łodziami 600 – metrowy odcinek dawnej Głębokiej Sztolni Fryderyka,*
- *Trasa kolei wąskotorowej z przystankiem przy ul. Staffa; kolej przebiega południkowo przez wschodnią część terenu; czynna jest w okresie letnim i cieszy się popularnością wśród turystów i nie tylko,*
- *Szlaki turystyczne przebiegające przez analizowany obszar:*
 - *Szlak Husarii Polskiej – z Będzina do Krzanowic przebiegający ulicami: Bałtycką, Brzozową, Witosa i dalej droga polną na granicy z granicą Zbrostawice,*
 - *Szlak Powstańców Śląskich – z Gliwic do Bytomia przebiegający przez Park Repecki obok szybów Ewa i Sylwester, Sztolni Czarnego Pstrąga a dalej ulicami: Witosa, Długą, Staszica, Żeromskiego i przez Rezerwat Segiet do Bytomia,*
 - *Szlak Gwarków – biegnący od Sztolni Czarnego Pstrąga do Kolonii Woźnickiej; biegnie tak jak Szlak Powstańców Śląskich ale kieruje się w stronę miasta przez las otaczający Rezerwat Segiet i dalej ul. Małą,*
 - *Szlak Segiecki – biegnie z rejonu cmentarza komunalnego ulicami: Łanową, Niedziałkowskiego, Repecką do szybu Ewa Sztolni Czarnego Pstrąga w Parku Repeckim.*

*Na analizowanym terenie ilość **usług sportu i rekreacji** jest niewielka w stosunku do liczby mieszkańców. Spośród terenów i obiektów sportu wymienić można:*

- *Park Wodny przy Obwodnicy wraz z zespołem basenów, saun, gabinetów odnowy biologicznej, grotą solną, salą fitness, siłownią oraz z towarzyszącą gastronomią i hotelem. W okresie letnim przy Parku Wodnym funkcjonuje boisko do siatkówki plażowej, a w okresie zimowym lodowisko,*

- Stadion oraz korty tenisowe LKS Tarnowiczanka w Parku Repeckim, gdzie odbywają się mecze piłki nożnej i organizowane są liczne imprezy plenerowe,
- Boisko UKS Gwiazda oraz nowoczesna sala sportowa przy ul. Żeromskiego,
- Boisko LKS Zgoda Repty przy ul. Myśliwskiej,
- Dwie stadniny koni z możliwością uprawiania hippiki przy ul. Szczęść Boże oraz przy ul. Niedziałkowskiego,
- Boisko do piłki nożnej i siatkówki zlokalizowane przy Stodole przy ul. Repeckiej.

Usługi oświaty na terenie opracowania reprezentowane są przede wszystkim przez 3 szkoły podstawowe publiczne i 1 gimnazjum publiczne. Są to:

- SP nr 11 przy ul. Korola 38a obejmująca zasięgiem rejon Bobrownik i Piekary Rudnych oraz ul. Małą z przecznicami,
- SP nr 12 przy ul. Żeromskiego 64 obejmująca rejon Starych i Nowych Rept oraz os. Kolejarzy i rejon ul. Nowej i ul. Staszica,
- SP nr 15 przy ul. Litewskiej 6 obejmująca rejon Starych Tarnowic (os. Przyjaźń i osiedle domków jednorodzinnych przy ul. Pomorskiej),
- Gimnazjum nr 4 przy ul. Janasa 11.

Wyżej wymienione placówki oświatowe są dobrze rozmieszczone, gdyż ich regionizacja nie zmusza dzieci do przekraczania głównych ciągów komunikacyjnych.

Na analizowanym terenie znajduje się 5 przedszkoli publicznych:

- Przedszkole nr 12 przy ul. Korola 18 obsługujące Bobrowniki,
- Przedszkole nr 13 przy ul. Żeromskiego 62 obsługujące Repty Śląskie,
- Przedszkole nr 17 przy ul. Norweskiej obsługujące Stare Tarnowice,
- Przedszkole nr 20 przy ul. Morcinka obsługujące Stare Tarnowice,
- Przedszkole nr 22 przy ul. Bałkańskiej obsługujące Stare Tarnowice.

Na terenie objętym zmianą studium nie ma ponadgimnazjalnych placówek oświatowych ani szkół wyższych.

Usługi sakralne świadczą:

- Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego w Bobrownikach,
- Kościół p.w. Św. Mikołaja w Reptach Śląskich,
- Kościół p.w. Św. Marcina w Starych Targowicach.

Poniższe zestawienie tabelaryczne pokazuje powierzchnię oraz procentowy udział poszczególnych rodzajów usług w stosunku do obszaru objętego zmianą studium.

Tab. 2.5.2.a Udział powierzchniowy rodzajów usług dla obszaru (1964,01ha) objętego zmianą studium - stan istniejący

<i>Rodzaj usług</i>	<i>Powierzchnia (ha)</i>	<i>% powierzchni terenu objętego zmianą studium</i>
<i>handel</i>	<i>13,297</i>	<i>0,68</i>
<i>zdrowie i opieka społeczna</i>	<i>15,708</i>	<i>0,8</i>
<i>kultura</i>	<i>4,2</i>	<i>0,21</i>
<i>turystyka</i>	<i>6,156</i>	<i>0,31</i>
<i>sport i rekreacja</i>	<i>7,8457</i>	<i>0,4</i>
<i>oświata</i>	<i>10,3895</i>	<i>0,53</i>
<i>usługi sakralne</i>	<i>2,5998</i>	<i>0,13</i>

2.5.3. TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Największym terenem infrastruktury technicznej znajdującym się na terenie objętym zmianą studium jest Oczyszczalnia Ścieków Repty położona przy ul. Pyskowskiej. Oczyszczalnia pracuje w trybie mechaniczno – biologicznego oczyszczania. Jest ona drugą pod względem wielkości oczyszczalnią w Tarnowskich Górach, a jej przepustowość wynosi 2,7 tys. metrów sześciennych na dobę. Do procesu oczyszczania biologicznego wykorzystywane są komory osadu czynnego. Przeprowadzona w latach 1999 – 2000 modernizacja pozwoliła na zintensyfikowanie usuwania zanieczyszczeń, a w szczególności związków biogenych.

Poza oczyszczalnią występują następujące tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej:

- ujęcia wody i stacje uzdatniania wody,
- urządzenia zaopatrzenia w energię elektryczną,
- urządzenia zaopatrzenia w gaz,
- urządzenia zaopatrzenia w energię cieplną.

2.5.4. TERENY KOMUNIKACJI

Podstawowy szkielet układu komunikacyjnego terenu tworzy sieć dróg krajowych o klasie dróg głównych ruchu przyspieszonego:

- *ul. Korola biegnąca w kierunku Bytomia,*
- *ul. Gliwicka w kierunku Gliwic,*
- *Obwodnica – stanowiąca podstawę komunikacji miasta Tarnowskie Góry.*

Z drogami krajowymi łączą się drogi powiatowe przejmujące mniejsze natężenie ruchu. Do nich należą:

- *ul. Wyszyńskiego – ulica klasy głównej – łącząca Obwodnicę z ul. Pyskowską,*
- *ul. Pyskowska – ulica klasy głównej - -biegnąca w kierunku Zbroslawic,*
- *ul. Janasa – ulica klasy zbiorczej - łącząca ul. Wyszyńskiego z Sielanką,*
- *ul. Jana Pawła II – ulica klasy zbiorczej – łącząca ul. Wyszyńskiego z ul. Janasa,*
- *ul. Repecka – ulica klasy zbiorczej – łącząca ul. Wyszyńskiego z ul. Witosa,*
- *ul. Witosa – ulica klasy zbiorczej – wychodząca z ul. Gliwickiej w kierunku na Ptakowice,*
- *ul. Żeromskiego – ulica klasy zbiorczej – wychodząca z ul. Gliwickiej,*
- *ul. Mała – ulica klasy lokalnej – wychodząca z Obwodnicy,*
- *ul. Radzionkowska – ulica klasy zbiorczej – wychodząca z ul. Korola w kierunku Radzionkowa.*

Pozostałe ulice publiczne są własnością gminy i tworzą sieć ulic klasy dojazdowej.

Linie kolejowe na terenie opracowania nie występują, poza linią kolei wąskotorowej przebiegającej południkowo przez wschodnią część terenu, mającej charakter turystyczny i kursującej w okresie wakacyjnym.

Analizowany teren posiada dwie stacje paliw:

- *stacja paliw przy skrzyżowaniu ul. Korola z Obwodnicą,*
- *stacja paliw przy ul. Pyskowskiej w Starych Tarnowicach.*

Na terenie opracowania występują linie autobusowe oraz związane z nimi zajezdnie autobusowe:

- *zajezdnia przy ul. Litewskiej na osiedlu Przyjaźń,*
- *zajezdnia przy ul. Pyskowskiej w Starych Tarnowicach.*

Nie występują linie tramwajowe.

2.5.5. TERENY PRODUKCYJNO – USŁUGOWE

W obrębie terenu opracowania nie występują tereny produkcyjne i produkcyjno – usługowe tworzące strefę produkcyjną. Znajdują się natomiast pojedyncze zakłady produkcyjne rozproszone po całym terenie. Do największych należą Zakłady Mięsne „Wojtacha” zlokalizowane przy ul. Gliwickiej w Reptach Śląskich. Pozostałe zakłady produkcyjno – usługowe i produkcyjne to:

- *„Telima” – producent bram i ogrodzeń – znajdujący się przy ulicy bocznej od ul. Gliwickiej w Reptach Śląskich,*
- *„Giko” – producent maszyn i pieców piekarniczych – działający przy ul. Żeromskiego w Reptach Śląskich,*
- *Zakład Wędliniarski przy ul. Głównej w Bobrownikach,*
- *LTS – tapicerstwo samochodowe przy ul. Prochowej w Bobrownikach,*
- *Zakład Stolarski- meble przy ul. Korola w Bobrownikach,*
- *Drewbud – producent domków letniskowych znajdujący się przy ul. Staszica w Reptach Śląskich,*
- *Propan – Butan - magazyn gazu funkcjonujący przy obwodnicy w Bobrownikach Śląskich*

2.5.6. TERENY OTWARTE

Tereny otwarte to tereny nie posiadające śladów trwałego zainwestowania. Są to tereny biologicznie aktywne. Na terenie objętym zmianą studium dominują tereny otwarte. Pasma terenów biologicznie czynnych ciągnie się równoleżnikowo wzdłuż całego obszaru opracowania tworząc swoisty korytarz przewietrzania miasta.

Wśród terenów otwartych występujących na analizowanym terenie wyróżniamy:

- *lasy i zadrzewienia,*
- *zieleń urządzoną: parki, skwery, zieleńce,*
- *ogródki działkowe,*
- *tereny rolnicze, łąki, sady, pastwiska.*

Lasy występujące w południowej części terenu to lasy bukowe. Od strony południowo – wschodniej znajduje się Las Segiecki z rezerwatem przyrody Segiet oraz jego otuliną. Większa część rezerwatu znajduje się na terenie miasta Bytomia. Flora Rezerwatu Segiet składa się z 215 gatunków drzew, 9 gatunków krzewów

oraz 103 gatunków roślin zielnych. Rezerwat charakteryzuje się występującym tu jednolitym drzewostanem bukowym z jednostkową domieszką jaworu, świerka, sosny i brzozy. W rezerwacie stwierdzono występowanie trzech zespołów leśnych z których każdy reprezentuje odmienny typ lasu bukowego. Wiek drzew w buczynach wynosi około 150 lat. Cechą charakterystyczną występujących tu buczyn jest prawie zupełny brak warstwy mszystej. Otoczenie rezerwatu, a zarazem jego otulinę stanowią Lasy Segieckie, które uległy zróżnicowanym przekształceniom. Rezerwat ze względu na rozległe chodniki i komory podziemne stanowi największe ze znanych na Górnym Śląsku zimowisko nietoperzy.

Oprócz rozległych lasów na terenie opracowania występują liczne mniejsze i większe zadrzewienia. Do najważniejszych należy Park Kunszt znajdujący się przy ul. Parkowej w Bobrownikach. Jest to pomnik przyrody obejmujący starodrzew w postaci 10 drzew z gatunku lipa drobnolistna. Są to wysokie, pomnikowe okazy liczące ok. 200 lat.

W Bobrownikach w rejonie ul. Prochowej znajduje się również większy teren zadrzewiony. Pozostałe zadrzewienia występujące na terenie zmiany studium mają charakter zadrzewień śródpolnych.

Wśród terenów zielonych wymienić należy zieleni urządzonej: parki, skwery, zieleńce. Najważniejszym i najokazalszym jest Park Repecki wchodzący w skład zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Park w Reptach i Dolina Rzeki Dramy”. Park Repecki tworzy wyspę leśną obejmującą w większości starodrzew bukowy w tym około 150 drzew o wymiarach pomnikowych. Dominujące starodrzewy zajmują 1/3 całej powierzchni zespołu przyrodniczo – krajobrazowego. Są najcenniejszym elementem krajobrazu składającego się z naturalnych zespołów leśnych z licznymi rzadkimi gatunkami rodzimymi i zagranicznymi. Wartość przyrodniczą zespołu podkreśla nieregularny, malowniczy odcinek rzeki Dramy. W parku spotkać można także inne cenne drzewa takie jak: lipa szerokolistna, wiąz szypułkowy, modrzew polski. Oprócz flory zróżnicowana jest także fauna parku. Można tutaj spotkać: sarny, lisy, kuny domowe, dziki oraz liczne gatunki ptaków.

Poza Parkiem Repeckim zieleni urządzonej występuje głównie na osiedlu Przyjaźń. Stanowią ją skwery i zieleńce osiedlowe wraz z wkomponowaną drobną architekturą, placami zabaw dla dzieci, boiskami. Rozmieszczenie oraz ilość zieleni urządzonej uzależniona jest od gęstości zaludnienia danego obszaru.

Do terenów otwartych należą ogródki działkowe stanowiące swego rodzaju enklawę zieleni rekreacyjnej, wypoczynkowej w centrum miasta. Ich ilość oraz rozmieszczenie zależy od gęstości zaludnienia rejonu miasta. Na terenie opracowania znajdują się następujące zespoły ogrodów działkowych:

- ROD Wiarus, ROD Sezam, ROD Lepsza Przyszłość przy ul. Opatowickiej,
- ROD Zryw przy ul. Janasa,
- ROD Konwalia przy ul. Śniadeckiego,
- ROD Powstańców Śląskich przy Obwodnicy.

Pozostałe tereny otwarte to tereny rolnicze, tereny upraw ogrodniczych, sady, ogrody, łąki, pastwiska oraz wody. Na analizowanym terenie występują rozległe kompleksy rolne tworzące pas przewietrzania miasta w układzie równoleżnikowym. Na większości tych terenów widoczne są formy anropogeniczne: haldy, pingi, leje poszybowe, nasypy kolejki wąskotorowej, dawne drogi kopalniane oraz resztki zabudowań pokopalnianych. Wszystko to porośnięte jest endemicznym typem łąki pogórnicy z bytującym na niej tzw. zespołem roślin galmanowych. Największe kompleksy łąk pogórnicy znajdują się w otoczeniu szybu Staszic przy ul. Małej.

2.5.7. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Tereny rolnicze na które składają się tereny upraw polowych, łąki, sady, pastwiska stanowią na terenie objętym zmianą studium pokaźny odsetek powierzchni. Mimo dużej ilości terenów rolniczych ilość terenów uprawianych rolniczo jest niewielka. Rolnicze użytkowanie ma charakter znikomy i ogranicza się często do gospodarki ogrodniczej. Tereny rolnicze, łąki, pastwiska w większości są nieużytkowane rolniczo pozostawione w stanie „dziewiczym”. Tworzą one swoisty charakter łąk pogórnicy (patrz pkt 2.4.7).

2.5.8. STRUKTURA OSADNICZA MIASTA

Nazwa miasta Tarnowskie Góry pochodzi od nazwy wsi Tarnowice (obecnie nazwa dzielnicy miasta - Stare Tarnowice) oraz słowa „gory”, co oznaczało po staropolsku kopalnie. Historia miasta związana jest ściśle z wydobyciem rud srebra, ołowiu i cynku. Pierwszą bryłę kruszcu srebronośnego wydobyto w około 1490r. i od tego czasu na teren miasta zaczęli przybywać osadnicy. W roku 1526 ówczesny właściciel ziem Jan II książę opolsko – raciborski oraz margrabia Jerzy von Ansbach nadali miastu tzw. „akt wolności górskiej” – przywilej wspierający górnictwo. W tym samym roku (1526) Tarnowskie Góry otrzymały prawa miejskie. Od tego czasu nastąpił okres szybkiego rozwoju górnictwa rud srebronośnych oraz handlu i rzemiosła. Wówczas powstało wiele istniejących do dziś kamienic. W połowie XVIw. Miasto było największym ośrodkiem górnictwa kruszcowego na Górnym Śląsku.

Teren objęty zmianą studium obejmuje następujące dzielnice:

- *Bobrowniki – część zachodnia,*
- *Repty Śląskie,*
- *Stare Tarnowice,*
- *Śródmieście – część południowa.*

W skład dzielnicy Bobrowniki położonej w części południowo – wschodniej miasta wchodzi trzy dawne gminy: Bobrowniki, Piekary Rudne oraz kolonia przemysłowa Friedrichsgrube (kopalnia Fryderyk). Obydwie wsie wchodzące w skład Bobrownik, mają rodowód średniowieczny i wzmiankowane są po raz pierwszy w 1369r. Pod względem ruralistycznym Bobrowniki to wieś typu owalnicowego z zachowanym założeniem

przy ul. Głównej, a Piekary Rudne to typowa ulicówka, której oś stanowi ul. Radzionkowska. Bobrowniki posiadają następujące kolonie:

- *Segiet – dawny folwark z XVIIw. Przy ul. Małej,*
- *Kunszt - -powstały w końcu XVIIIw., oś jego stanowi ul. Parkowa,*
- *Fajfrowiec – powstały w XIXw. wzdłuż ul. Korola na północ od szkoły,*
- *Osiedle Królów – kolonia willowa na wschód od Fajfrowca powstała po II wojnie światowej.*

Najstarszą dzielnicą Tarnowskich Gór są Stare Repty wzmiankowane w 1201r. Osada Nowe Repty założona została w 1748r. Aż do początku XXw. stanowiły one osobną gminę. Obie osady: Repty Stare i Repty Nowe do Tarnowskich Gór włączone zostały w 1973r.

Najdawniejsze wzmianki o Starych Tarnowicach pochodzą z pocz. XIVw. Właścicielem osady był Adam de Tarnowice. Na początku XVw. utworzona została osobna parafia w Tarnowicach. Po roku 1922 osada znalazła się w granicach II Rzeczypospolitej. W latach 70. i 80. na polach między Starymi Tarnowicami, a centrum miasta powstało osiedle mieszkaniowe „Przyjaźń”.

Dzisiaj Tarnowskie Góry zajmują w województwie śląskim szczególną pozycję. Od innych miast śląskich odróżnia je korzystna kombinacja uwarunkowań tworzących interesujące miejsce dla mieszkańców i inwestorów. Na szczególną uwagę zasługują następujące cechy miasta:

- *charakter miasta stworzony poprzez unikatowe walory środowiskowe, kameralny klimat miasta, dobrze zachowany staromiejski układ urbanistyczny,*
- *walory turystyczne miasta na które składają się zabytki będące świadectwem przemysłu na Śląsku (Kopalnia Zabytkowa Rud Srebrnośnych, Sztolnia Czarnej Pstrągi, kolej wąskotorowa),*
- *organizacja tradycyjnych imprez o randze ponadregionalnej – Gwarki,*
- *walory środowiska przyrodniczego możliwe do wykorzystania w celach turystycznych, bądź leczniczych,*
- *większe obiekty rekreacyjne (Park Wodny),*
- *dobre położenie komunikacyjne miasta,*
- *wysoki poziom wykształcenia mieszkańców,*
- *wysoki poziom w zakresie usług medycznych oraz rehabilitacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym.*

Tarnowskie Góry to miasto, które pielęgnuje swoją tradycję i przeszłość. To miasto o wielowiekowych tradycjach. Jednocześnie jest to miasto rozwijające się, miasto które propaguje nowe kierunki działalności społecznej i gospodarczej.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI REGIONALNEJ

3.1. WSKAZANIA POLITYKI REGIONALNEJ DO ROKU 1997.

W czasie sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry brak było planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego, a zatem nie można było uzyskać wiążących wskazań, które winny być uwzględnione w studium uwarunkowań.

Ponadto rozpoczęte *wówczas* prace przy sporządzaniu studium zagospodarowania przestrzennego województwa oraz jeszcze nie sprecyzowane programy i rejestry zadań rządowych uniemożliwiały bezpośrednio przeniesienie ich jako uwarunkowania do studium miasta. Zastąpione zostały one wnioskami z dotychczas wykonywanych opracowań regionalnych oraz opracowaniami sporządzonymi dla potrzeb studium miasta.

Wobec powyższego podczas sporządzania w/w studium rozważony został wpływ regionalnej sieci osadniczej i związków funkcjonalnych z sąsiednimi gminami oraz przewidywanych zamierzeń rządowych. *Dotyczyły* one:

- Otoczenia miasta, w tym pozycji Tarnowskich Gór w układzie osadniczym, oraz funkcjonalno - przestrzenne związki z głównymi ośrodkami aglomeracji - Bytomiem, Gliwicami i Katowicami, a także z Piekarami Śląskimi oraz ich znaczenie dla miasta;
- Zamierzeń rządowych obejmujących:
 - Uwarunkowania ochrony zasobów środowiska przyrodniczego w tym zasobów wodnych oraz obiektów zabytkowych i ich układów;
 - Zamierzenia gospodarczych podmiotów przemysłowych związanych z przekształceniami struktury wytwórczej miasta,
 - Wpływ możliwego przebiegu autostrady A1 przez miasto, modernizacji dróg państwowych, sąsiedztwa rozbudowanego lotniska oraz węzła kolejowego o regionalnym znaczeniu.

Ponadto w ustaleniu kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta zawarto zamierzenia rządowe, wśród których najważniejszym *była* budowa autostrady A1, według jednego z zachodnich wariantów jej przebiegu.

Uwarunkowania, wynikające z zamierzeń rządowych, zostały zebrane na podstawie wystąpienia Zarządu Miasta do właściwych organów, którym projekt studium należało przedstawić do zaopiniowania, stosownie do postanowień art.18 ust.2 pkt 4 *obowiązującej wówczas* ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

Uwzględnione zostały wnioski zgłoszone w trakcie zawiadomienia o przystąpieniu do sporządzania studium. *Dotyczyły* one terenów i obiektów chronionych, na podstawie przepisów szczególnych, a to:

- o ujęć wód podziemnych w Bibieli (PWiK) oraz w Miedarach, Opatowicach i Kolonii Staszic;
- o złoża ceramiki budowlanej i innych surowców podstawowych i pospolitych;
- o obiektów wpisanych lub projektowanych do wpisania do rejestru pomników przyrody oraz do uznania za użytki ekologiczne parki krajobrazowe i rezerwaty;
- o obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa katowickiego w tym ochronę historycznego założenia miejskiego i jego strefy ekspozycji,
- o zalecenie ustalenia granicy rolno - leśnej i wyznaczenia terenów do zalesień.

Ponadto uwzględnione zostały zamierzenia dotyczące budowy autostrady A1 wraz ze skutkami, jakie niesie ona dla miasta.

Pozostałe zgłoszone szczegółowe wnioski sektoralne instytucji, uwzględniono w zakresie w jakim one dotyczą problematyki studium.

3.2. WSKAZANIA POLITYKI REGIONALNEJ PO ROKU 1997

Politykę regionalną miasta Tarnowskie Góry po roku 1997 określają trzy podstawowe dokumenty:

- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego przyjęty Uchwałą Nr 11/21/2004 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 czerwca 2004r.,*
- *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 przyjęta Uchwałą Nr II/37/6/2005 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 4 lipca 2005r.*
- *Strategia Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry do roku 2015.*

Pozostałe opracowania zawierające lokalne plany i programy rozwojowe, które winny zostać uwzględnione w niniejszej zmianie studium to:

- *Gminny Plan Działania na Rzecz Integracji Społecznej w Tarnowskich Górach do roku 2015,*
- *Program Promocji Miasta Tarnowskie Góry na lata 2006 – 2015,*
- *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry na lata 2007 – 2013,*
- *Program Ochrony Środowiska Gminy Tarnowskie Góry zatwierdzony Uchwałą Nr XIX/169/2003 Rady Miejskiej Tarnowskie Góry z dnia 22.10.2003r.,*
- *Program Ograniczania Niskiej Emisji dla gminy Tarnowskie Góry.*

W odniesieniu do miasta Tarnowskie Góry Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego wymienia następujące zadania publiczne o znaczeniu ponadlokalnym:

- 1) lokalizacja autostrady A1 – Gdańsk – Warszawa – Praga – Wiedeń z przebiegiem przez Piekary Śląskie - Szarlej; inwestycja ta nie dotyczy bezpośrednio miasta ale pośrednio będzie miała znaczący wpływ na kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry,*
- 2) lokalizacja drogi ekspresowej S11 w relacji Kołobrzeg – Pyrzowice; projektowana droga ekspresowa przebiegać będzie przez południową część miasta w układzie południkowym; droga nie przechodzi przez teren objęty zmianą studium, ale będzie miała kolosalny wpływ na kierunki zagospodarowania na analizowanym terenie.*

Wśród kierunków polityki przestrzennej zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego znajdują się kierunki dotyczące miasta Tarnowskie Góry. Są to następujące kierunki:

- 1) Kierunek: **Promowanie zwartych miast efektywnie wykorzystujących teren***

Kierunek realizowany przez działania: podniesienie rangi obiektów zabytkowych – sztolni Czarnego Pstrąga

- 2) Kierunek: **Wykreowanie zintegrowanego regionalnego produktu turystycznego***

Kierunek realizowany przez działania: Reaktywacja Górnośląskiej Kolejki Wąskotorowej,

- 3) Kierunek: **Wspieranie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. Budowa i rozbudowa infrastruktury kolejowej.***

Kierunek realizowany przez działania: modernizacja linii kolejowej C-E65 Tczew – Zduńska Wola – Tarnowskie Góry – Gliwice – Rybnik – Pszczyna lub Gliwice – Kędzierzyn Koźle – Rybnik – Pszczyna.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego wskazuje lokalizację projektowanego centrum logistycznego na trasie drogi ekspresowej S11 w południowej części miasta, w kierunku Tarnowskie Góry – Miasteczko Śląskie; centrum nie zawiera się w obrębie zmiany studium, ale jako zadanie o znaczeniu ponadlokalnym przyczyni się do rozłożenia kierunków zagospodarowania obszaru.

Politykę regionalną miasta określa również Strategia Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry do roku 2015. Wizja rozwoju miasta w Strategii przedstawiona została w trzech następujących priorytetach:

- 1) Budowanie pozycji miasta w otoczeniu poprzez zwiększenie zdolności do absorbowania szans i kreowania nowych wartości wzbogacających region i kraj,*
- 2) Rozwijanie nowych, atrakcyjnych dla otoczenia funkcji gospodarczych i społecznych miasta przy wykorzystaniu potencjału ludzkiego, historycznego i środowiskowego,*

3) *Rozszerzenie dialogu społecznego i zwiększenie wpływu mieszkańców na rozwój miasta.*

Strategia Rozwoju formułuje dwa cele strategiczne miasta:

- 1) *Unikatowy – łączący polską historię i śląskie dziedzictwo przemysłowe – wizerunek Tarnowskich Gór stanowiący ważny wyróżnik miasta w Aglomeracji Górnośląskiej,*
- 2) *Ludzki, kulturowy, historyczny i środowiskowy potencjał miasta przekształcony w spójną ofertę atrakcyjną dla turystów, inwestorów, potencjalnych mieszkańców oraz dla instytucji wspierających rozwój lokalny.*

Z analizy kierunków Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego oraz priorytetów i celów przyjętych w Strategii Rozwoju miasta Tarnowskie Góry wynika, iż miasto powinno pełnić funkcję turystyczną poprzez podniesienie rangi obiektów zabytkowych i promowanie śląskiego dziedzictwa kulturowego.

3.3. ZAMIERZENIA GMIN SĄSIEDNICH W ZAKRESIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Do końca roku 2003 na mocy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. wygasła ważność wszystkich planów zagospodarowania przestrzennego i studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uchwalonych przed dniem 1 stycznia 1995r.

Przy ustalaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry należy uwzględnić ustalenia miejscowych planów i studiów uwarunkowań gmin sąsiednich. Teren objęty niniejszą zmianą studium sąsiaduje z miastem Bytom oraz z gminą Zbroslawice.

Miasto Bytom posiada obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zatwierdzone Uchwałą Nr XXVI/460/00 Rady Miejskiej Bytomia z dnia 25 października 2000r. Obecnie miasto przystąpiło do zmiany studium i trwają prace projektowe nad jego sporządzeniem. Do czasu uchwalenia zmiany studium obowiązującym jest dokument studium z roku 2000. Bytom nie posiada jednego planu miejscowego obejmującego obszar całego miasta. Uchwalonych jest parę planów miejscowych pokrywających miasto fragmentarycznie.

Gmina Zbroslawice posiada obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte Uchwałą Nr XVIII/312/04 Rady Gminy Zbroslawice z dnia 28 października 2004r. Zbroslawice nie posiadają jednego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar całej gminy. Teren gminy pokryty jest fragmentarycznie obowiązującymi planami.

Analiza w/w studiów uwarunkowań gmin sąsiednich wskazała, iż nie występują tutaj znaczące zamierzenia przygraniczne angażujące gminy sąsiednie.

3.4. WSKAZANIA WYNIKAJĄCE Z LOKALIZACJI NA TERENIE MIASTA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM ORAZ INNYCH INWESTYCJI MAJĄCYCH WPŁYW NA ZMIANĘ KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na kształt kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry wpływ mają dwie podstawowe inwestycje celu publicznego o znaczeniu krajowym:

- *realizacja autostrady A1 z węzłem w Piekarach Śląskich,*
- *realizacja drogi ekspresowej S11 przebiegającej w północnej części miasta Tarnowskie Góry.*

Obydwie w/w inwestycje nie są zlokalizowane w obrębie terenu opracowania zmiany studium jednak ich lokalizacja w pobliżu analizowanego terenu stanowić będzie impuls rozwojowy dla całego miasta.

Realizacja autostrady A1 z węzłem w Piekarach Śląskich przyczyni się do poprawy dostępności komunikacyjnej Tarnowskich Gór. Miasto nie będzie bezpośrednio narażone na szkodliwy wpływ lokalizacji autostrady, a jednocześnie łatwo będzie można z niej skorzystać. Tarnowskie Góry staną się atrakcyjnym miejscem do zamieszkiwania.

Realizacja drogi ekspresowej S11 przebiegającej w części północnej miasta przyczyni się do lokalizacji w jej obrębie terenów inwestycyjnych: produkcyjno - usługowych. To z kolei spowoduje powstanie nowych miejsc pracy i przyczyni się do spadku problemu bezrobocia. Droga S11 wpłynie na rozkład natężenia ruchu w mieście. Obwodnica Tarnowskich Gór, która obecnie prowadzi ruch samochodowy w kierunku Poznania zostanie częściowo odciążona.

W wyniku realizacji tych inwestycji nastąpi wzrost atrakcyjności inwestycyjnej terenów Tarnowskich Gór na funkcje produkcyjne i usługowe (przy projektowanej drodze S11) oraz mieszkaniowe (na nie zagospodarowanych peryferiach miasta). Następstwem tego procesu będzie wzrost wartości nieruchomości w mieście.

Dla umożliwienia przyjęcia tych inwestycji konieczna stanie się realizacja nowych zbiorczych i lokalnych połączeń komunikacyjnych w mieście oraz przygotowanie terenowej oferty inwestycyjnej dla inwestorów krajowych i zagranicznych.

3.5. STAN PRAWNY GRUNTÓW TERENU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM

Analiza stanu prawnego gruntów na obszarze opracowania wskazuje, iż zdecydowanie przeważają grunty będące we władaniu osób fizycznych i stanowiące ponad 55% obszaru objętego zmianą studium. Miasto Tarnowskie Góry posiada bardzo małą ilość terenów własnych. Stanowią one około 16%. We władaniu gminy są przede wszystkim tereny dróg, parków (w tym park w Reptach), ogrodów działkowych. Gminne tereny nie zagospodarowane, a nadające się do zainwestowania są rozproszone po całym terenie nie stanowiąc zwartego kompleksu. Są to głównie pojedyncze działki, bądź grupy kilku działek. Do większych terenów należą tereny przy ulicach: Sielanka, Małej, Staszica, Puszkina.

Własność Skarbu Państwa to głównie lasy będące we władaniu Lasów Państwowych położone w południowej części terenu oraz dwa duże kompleksy położone przy ul. Pyskowskiej.

Szczegółowy podział stanu prawnego gruntów zawiera poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tab. 3.5.a Stan prawny gruntów (teren zmiany studium powierzchnia - 1964,01 ha)

Rodzaj władania	Powierzchnia (ha)	% powierzchni terenu objętego zmianą studium
<i>Własność gminy</i>	<i>325,4530</i>	<i>16,58</i>
<i>Własność gminy z użytkowaniem wieczystym</i>	<i>54,4284</i>	<i>2,77</i>
<i>Własność gminy oddana w użytkowanie</i>	<i>8,1624</i>	<i>0,42</i>
<i>Własność Skarbu Państwa</i>	<i>357,2807</i>	<i>18,19</i>
<i>Własność powiatu tarnogórskiego</i>	<i>17,4389</i>	<i>0,89</i>
<i>Własność osób fizycznych</i>	<i>1088,2642</i>	<i>55,41</i>
<i>Własność innych osób prawnych</i>	<i>41,7507</i>	<i>2,13</i>
<i>Współwłasność osób fizycznych oraz innych osób prawnych</i>	<i>1,1797</i>	<i>0,06</i>
<i>Własność kościoła</i>	<i>36,1018</i>	<i>1,84</i>
<i>Własność funduszu górnośląskiego</i>	<i>7,1121</i>	<i>0,36</i>
<i>Własność Agencji Inicjatyw gospodarczych</i>	<i>12,8819</i>	<i>0,66</i>
<i>Własność Międzygminnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego</i>	<i>8,5411</i>	<i>0,42</i>
<i>Pozostałe</i>	<i>5,4151</i>	<i>0,27</i>

Graficzne rozmieszczenie stanu władania gruntami przedstawia plansza nr 3 – Uwarunkowania wynikające z analizy własności gruntów.

3.6. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Tereny zamknięte

W obrębie obszaru objętego zmianą studium nie występują tereny zamknięte w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. nr 80 poz. 717 z późn. zm.).

Obszary i tereny górnicze

Na terenie objętym zmianą studium nie występują obszary i tereny górnicze w rozumieniu ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Ochrona środowiska przyrodniczego

Na terenie objętym zmianą studium występują obszary i obiekty objęte ochroną:

- lasy ochronne znajdujące się w południowej części terenu – Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Nr 88 z 14.11.1993r.,
- Zespół przyrodniczo – krajobrazowy Park w Reptach i Dolina Rzeki Dramy znajdujący się przy ul. Repeckiej – Rozporządzenie Wojewody Śląskiego Nr 46/02 z 11.07.2002r.,
- Pomnik Przyrody Żywej „Park Kunszt” znajdujący się przy ul. Parkowej w dzielnicy Bobrowniki – Uchwała Nr XXXIV/302/2004 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 2 grudnia 2004r.,
- Rezerwat Przyrody Segiet wraz z otuliną znajdujący się na granicy miast Tarnowskie Góry i Bytom - Zarządzenie Ministra Leśnictwa z 27.04.1953r. MP Nr A-42/53 poz. 511 oraz Rozporządzenie Wojewody Śląskiego Nr 48/2002 z 28.10.2002r.,
- Pomniki przyrody żywej obejmujące pojedyncze gatunki drzew,
- Projektowany obszar ochrony siedlisk sieci Natura 2000 PLH240003 Podziemia Tarnogórsko – Bytomskie,
- Ujęcia wód podziemnych.

Ochrona zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na terenie objętym zmianą studium występują obszary i obiekty objęte ochroną:

- Pomnik Historii „Tarnowskie Góry – Podziemia Zabytkowej Kopalni Rud Srebronośnych oraz Sztolni Czarnego Pstrąga”,
- obszary i obiekty wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków.

Strefy ochrony sanitarnej od cmentarzy

W obrębie obszaru opracowania zmiany studium występują cmentarze od których obowiązują strefy ochrony sanitarnej wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959r. w sprawie określenia jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POSZCZEGÓLNYCH ODRĘBNYCH ELEMENTÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

LUDNOŚĆ I DEMOGRAFIA

4.1.1. LUDNOŚĆ I DEMOGRAFIA – DANE NA 1997R.

Liczba ludności według ewidencji miejskiej wynosiła 65200 mieszkańców (stan w dniu 31 grudnia 1994 r.).

Dane o liczbie mieszkańców Tarnowskich Gór przed wydzieleniem się Miasteczka Śląskiego dostępne w źródłach statystycznych obciążone *były* błędem. Polegał on na wykazywaniu w liczbie ludności ok. 3 tysięcy osób, które opuściły miasto w latach osiemdziesiątych (emigracja zagraniczna, głównie do *byłego* RFN). Według danych GUS w Tarnowskich Górach w końcu 1993 r. mieszkało 75548 osób (jest to tzw. liczba ludności faktycznie zamieszkałej, obejmująca stałych mieszkańców oraz saldo mieszkańców czasowych i czasowo nieobecnych). Według ewidencji miejskiej Tarnowskie Góry liczyły w końcu 1993 r. ok. 72500 mieszkańców.

Średnia gęstość zaludnienia Tarnowskich Gór wynosiła 780 osób na 1 km². W przekroju przestrzennym gęstość zaludnienia *była* silnie zróżnicowana - od 12,2 tys. osób na 1 km² w centrum do ok. 300 osób na 1 km² w dzielnicach podmiejskich.

Poziom zaludnienia Tarnowskich Gór w latach 1978 -1988 wzrastał nieco szybciej niż w całym województwie. Liczba ludności zwiększyła się w tym okresie o ok. 11% (wyliczenia oparte na danych ewidencji ludności oraz rzeczywistych danych o ruchu naturalnym), podczas, gdy w województwie tylko o 9,2%. Według danych oficjalnych, nie zawierających pełnych danych o emigracji zagranicznej przyrost ludności był jeszcze wyższy i wyniósł 16%.

Przyrost rzeczywisty liczby ludności jest wynikiem zarówno przyrostu naturalnego, wynikającego z bilansu liczby urodzeń i zgonów, jak i salda migracji. Przyrost ten w całym okresie 1978-93 wyniósł „oficjalnie” 20%, a w rzeczywistości 14%, przyjmując za podstawę stan ludności z końca 1978 roku - 64100 osób.

W analizowanym okresie większy wpływ na powiększenie liczby mieszkańców miał przyrost naturalny (prawie 8000 osób) niż przyrost migracyjny (łącznie ok. 3000 osób). Stało się tak za sprawą emigracji zagranicznej - bowiem saldo migracji wewnętrznych było w całym okresie 1978-1993 dodatnie, a jego suma - ok. 7300 osób - nieco tylko mniejsza niż przyrost naturalny.

Tab. 4.1.1.a Analiza ludności w przekroju wiekowym

ROK	LUDNOŚĆ OGÓLEM	LUDNOŚĆ W WIEKU		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1993	75548	20956	45759	8824
1992	76920	21883	46288	8749
1991	74447	21228	44578	8242
1990	74059	21828	44122	8109
1989	73743	21987	43835	7921
1988	73008	21885	43338	7785
1987	74288	22539	44183	7566
1986	73667	22325	43829	7513
1985	72922	22044	43458	7420
1984	72160	21532	43324	7304
1983	71054	21042	42798	7214
1982	70246	20503	42544	7199
1981	68430	19850	41441	7139
1980	66729	19405	40297	7027
1979	65898	19063	39801	7034
1978	64104	18489	38640	6975

UWAGA: wszystkie dane zawarte w powyższej tabeli oparte są na statystykach GUS i nie uwzględniają pełnych danych o emigracji zagranicznej.

Źródło: GUS Katowice, opracowanie: Biuro Rozwoju Regionu

Piramida wieku dla Tarnowskich Gór ukazuje dwie wyraźne fale wyżów demograficznych. Starszy wyż obejmuje osoby w wieku 35-44 lat, młodszy - osoby w wieku 10-19 lat. Taka struktura wieku jest odbiciem wzmożonej imigracji na teren miasta, wskutek której struktura demograficzna Tarnowskich Gór uległa znacznemu odmłodzeniu, co należy uznać za czynnik pozytywny z punktu widzenia rozwoju miasta. Jednocześnie struktura wieku nabrała charakteru dynamicznego - z dużymi wahaniami w liczebności poszczególnych grup wieku. Różnica liczby ludności wyżowych przedziałów wieku w stosunku do grup niżowych osiągnęła do 50%.

W Tarnowskich Górach spadek liczby urodzeń pogłębiony *był* dodatkowo przez trwający od pięciu lat niż demograficzny, obejmujący kobiety w wieku największej aktywności rozrodczej - tj. 20-29 lat. Nie jest to sytuacja specyficzna tylko dla Tarnowskich Gór, bowiem niż demograficzny kształtował się analogicznie w całym *byłym* województwie katowickim.

Jednocześnie trzeba zauważyć, iż struktura wieku ludności cechowała się silnym zróżnicowaniem przestrzennym na obszarze miasta. Na podstawie analizy podobieństwa struktur występujących w poszczególnych dzielnicach wyróżniono siedem charakterystycznych obszarów. W obszarach o strukturze wieku najbardziej zbliżonej do struktury „ogólnomiejskiej” zamieszkuje jedynie 22% (północne dzielnice podmiejskie). Najmłodszą demograficznie populację tworzą mieszkańcy Os. Przyjaźń (stanowiący 20% ogółu mieszkańców Tarnowskich Gór), najstarszą zaś - ludność centrum miasta (17,5% ogółu mieszkańców).

Tab. 4.1.1.b Analiza ludności w przekroju wiekowym w rozróżnieniu na dzielnice

	Ludność ogółem	LUDNOŚĆ W WIEKU LAT:										
		0-2 dzieci żłobkowe	3-6 dzieci przed- szkolne	7-14 dzieci szkolne	15-17 młodzież szkolna	wiek produkcyjny mobilny				45-59/64 wiek produkcyjny niemobilny	60/65-74 wiek po produkcyjny	75 i więcej
						18-19 młodzież szkolna	20-24	25-29	30-44			
TARNOWSKIE GÓRY	65191	2051	3491	9134	3400	2185	4459	4098	16290	11050	6965	2068
ŚRÓDMIEŚCIE część PD	1401	45	75	150	54	43	83	88	290	226	246	101
TG osiedle PKP – kol. Staszica	1048	28	42	118	65	39	94	64	211	226	121	40
BOBROWNIKI	4523	146	233	588	204	137	327	318	1031	743	619	177
REPTY ŚLĄSKIE	1929	54	90	256	82	53	144	142	426	344	238	100
STARE TARNOWICE razem	13954	431	904	2679	922	499	764	696	4596	1719	572	172
Stare Tarnowice	969	21	41	127	51	27	55	60	211	166	164	46
Osiedle Przyjaźń	12985	410	863	2552	871	472	709	636	4385	1553	408	126

(*opracowano* na podstawie ewidencji ludności Urzędu Miasta Tarnowskie Góry, stan na koniec 1994 r.); dane dotyczą mieszkańców stałych; opracowanie: Biuro Rozwoju Regionu

Zasoby pracy (czyli ludność w wieku produkcyjnym) wynosiły w Tarnowskich Górach 38tys.

Współczynnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 71 przeciętnie dla Tarnowskich Gór 71.

Współczynnik feminizacji (czyli przeciętna liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w Tarnowskich Górach wynosi 107.1.

Ruch naturalny

Podstawowymi elementami ruchu naturalnego ludności są: zawieranie i rozwiązywanie małżeństw, urodzenia i zgony. Na skutki niżej nakłada się spadek biologicznej płodności kobiet. Jest on uzależniony od szeregu czynników, których wpływ nie został jeszcze dostatecznie rozpoznany. Z pewnością zaliczyć można do nich niepewność sytuacji ekonomicznej i trudność uzyskania zatrudnienia przez młodych ludzi rozpoczynających samodzielne życie. W obecnych warunkach część młodzieży wybiera dalszą naukę zamiast założenia rodziny. Rosnące koszty wychowania i wykształcenia dzieci, przy jednoczesnym ubożeniu niektórych grup społecznych sprawiają, iż coraz częściej istniejące już rodziny decydują się na mniejszą liczbę dzieci. Z drugiej strony łatwiejszy dostęp do dóbr konsumpcyjnych rzutuje na zmianę modelu życia (mniejsza liczba dzieci, w zamian za wyższy poziom życia). W rezultacie tych zjawisk utrzymuje się zniżkowa tendencja wszystkich charakterystyk reprodukcji ludności.

Liczba małżeństw zawieranych w analizowanym okresie wynosiła początkowo ok. 600 na rok (do 1983 r.), następnie ok. 500 na rok, zaś począwszy od roku 1990 obniżała się gwałtownie - w roku 1993 zawarto już tylko 331 związków małżeńskich. Zjawisko to należy wiązać przede wszystkim z niżem demograficznym, jednak odnosząc liczbę zawieranych małżeństw do liczby osób w wieku 20-29 lat, w którym zawiera się większość związków można szacować, iż częstość zawierania małżeństw obniżyła się w roku 1993 o ok. 25% w stosunku do roku

1998. W związku z tym można oczekiwać, iż niski poziom płodności utrzyma się jeszcze przez kilka najbliższych lat (w Polsce 93% dzieci rodzi się w związkach małżeńskich).

Tab. 4.1.1.c Analiza przyrostu naturalnego

ROK	Przyrost naturalny	Urodzenia żywe	Zgony	Zgony niemowląt	Liczba małżeństw
1993	101	820	719	11	331
1992	177	826	649	9	347
1991	221	908	687	15	376
1990	206	917	711	22	413
1989	324	1039	715	24	522
1988	344	1016	672	15	506
1987	432	1142	710	19	496
1986	529	1181	652	22	498
1985	716	1381	665	25	481
1984	684	1345	661	30	527
1983	744	1359	615	16	609
1982	734	1365	631	35	559
1981	742	1319	577	39	591
1980	646	1318	672	28	595
1979	708	1297	589	35	619
1978	621	1244	623	35	538

źródło: opracowanie Biura Rozwoju Regionu na podstawie danych GUS Katowice

Liczba urodzeń w okresie *od 1983 - 1993* ulegała (z niewielkimi wahaniami) stałemu obniżaniu (od 1381 dzieci w roku 1985 do 820 dzieci w 1993 i ok. 700 - wg danych z ewidencji ludności w 1994 r.). W ostatnich latach *było* to głównie skutkiem spadku płodności kobiet.

Liczba zgonów wykazała, że w latach 1983-1994 niewielką tendencją wzrostową, przy czym roczne wahania liczby zgonów są dość znaczne. Pozytywnym zjawiskiem jest obniżenie się *od 1990r.* współczynnika umieralności niemowląt.

Przyrost naturalny - najbardziej znana z syntetycznych charakterystyk reprodukcji ludności, wyrażająca różnicę pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów - *od 1986r. stopniowo malała; było* to odbiciem stałego obniżania się rodności w mieście, które ma miejsce od 1985 roku. Dotychczas wskaźnik ten układał się na poziomie wyższym od wojewódzkiego; jednak w 1994 r. (według nieoficjalnych jeszcze danych) wskutek dalszego obniżania się liczby urodzeń przyrost naturalny osiągnął wartość bliską zera lub nawet nieznacznie ujemną - po raz pierwszy w analizowanym okresie.

Proporcje liczby urodzeń i zgonów dowodzą zmniejszania się dynamiki demograficznej społeczeństwa Tarnowskich Gór.

W okresie 1978-1993 współczynnik dynamiki demograficznej będący ilorazem liczby urodzeń i zgonów, zmniejszył swą wartość z 2.0 do 1.14 (najwyższy był w roku 1981 - 2.29). Od momentu osiągnięcia wartości mniejszej od jedności (na co wskazują dane z 1994 r.), społeczeństwo miasta nabrało charakteru populacji regresywnej.

Utrzymujące się w dłuższym okresie obniżenie natężenia urodzeń wskazuje na spadek dzietności, zaś jego wartość na rok 1997 dowodzi, że coraz więcej par decyduje się na posiadanie tylko jednego dziecka. Konsekwencją tych przemian jest niski poziom reprodukcji.

Efekt dłuższego utrzymywania się tak niskiego poziomu reprodukcji ujawnia się po kilkunastu latach, kiedy urodzone w okresie niżu dziewczynki wejdą w wiek aktywności rozrodczej.

Przy niezmiennych wartościach natężenia urodzeń, dochodzi wówczas do spadku ogólnej liczby urodzeń, uwarunkowanego mniejszą liczbą potencjalnych matek. Spada więc automatycznie przyrost naturalny, mogą osiągnąć wartości ujemne; dalsze konsekwencje tego procesu to względne starzenie się populacji (efekt zmniejszającej się liczby młodszych roczników wieku w relacji do pokoleń starszych) i wzrost obciążenia demograficznego.

Ruch migracyjny

Migracje stałe ludności należą do procesów demograficznych wyjątkowo silnie uwarunkowanych czynnikami zewnętrznymi, szczególnie sytuacją gospodarczą. Analiza ruchów migracyjnych w Tarnowskich Górach natrafia na barierę braku dokładnych danych o emigracji zagranicznej. Znane są tylko szacunkowe dane Urzędu Miasta na ten temat, z których wynika, że rzeczywisty ubytek ludności Tarnowskich Gór związany z emigracją zagraniczną (głównie do *bylego* RFN) wyniósł do roku 1990 trzykrotnie więcej niż podają źródła oficjalne. Według tych źródeł miasto opuściło niespełna 1600 osób; według danych Urzędu Miasta o ok. 3000 więcej.

Analiza struktury wieku i liczby ludności wykazanej przez Narodowy Spis Powszechny w 1998r. w porównaniu z aktualnymi danymi PESEL oraz danymi o ruchu naturalnym i migracyjnym za lata 1989-1994 prowadzi do wniosku, że w danych NSP figuruje ok. 1600 osób, które w momencie spisu nie mieszkały już w Tarnowskich Górach (zapewne zostały zadeklarowane jako zamieszkałe przez członków rodzin). Zjawisko emigracji zagranicznej w 1997r. wygasło, chociaż dane statystyczne wykazują wysokie ujemne saldo. Wynika ono z oficjalnie dokonywanego dopiero teraz wykreślenia z ewidencji nielegalnych emigrantów z lat osiemdziesiątych.

Dla celów planistycznych szczególnie istotne znaczenie ma analiza migracji wewnętrznych (krajowych). Wynikają z niej wnioski, które z jednej strony służą przyjęciu parametrów prognozy biologicznej, z drugiej zaś - mogą być pomocne władzom miasta w formowaniu założeń polityki rozwojowej Tarnowskich Gór (analiza struktury odpływu i napływu migracyjnego wskazuje bowiem, dla jakich terenów miasto jest ośrodkiem przyciągania migrantów oraz jakie są kierunki odpływu ludności z terenu miasta).

Natężenie i kierunki ruchów migracyjnych

Saldo migracji jest najbardziej syntetycznym wskaźnikiem ruchów migracyjnych. W okresie *od 1978 - 1994* saldo migracji stałych Tarnowskich Gór wykazuje generalną tendencję malejącą, jednak odznacza się przy tym znaczną nieregularnością, tak w wielkościach bezwzględnych, jak i względnych.

Łącznie w okresie 1978-1994 saldo migracji było dodatnie i wyniosło 4755 osób (6134 osoby w wyniku migracji wewnętrznych).

Tab. 4.1.1.d Analiza ruchu migracyjnego

ROK	NAPLYW MIGRACYJNY			ODPLYW MIGRACYJNY			SALDO MIGRACJI		
	OGÓLEM	wewnętrzny	z zagranicy	OGÓLEM	wewnętrzny	za granicę	OGÓLEM	wewnętrznych	zewnętrznych
1994 ¹⁾	340	339	1	589	495	94	-249	-156	-93
1993	667	655	12	2139	619	1520	-1472	36	-1508
1992	716	711	5	1333	592	741	-617	119	-736
1991	1008	992	16	840	729	111	168	263	-95
1990	869	864	5	759	691	68	110	173	-63
1989	1515	1508	7	1104	915	189	411	593	-182
1988	1417	1415	2	1257	843	414	160	572	-412
1987	1014	1014	0	825	699	126	189	315	-126
1986	1164	1160	4	948	822	126	216	338	-122
1985	1070	1065	5	875	816	59	195	249	-54
1984	1319	1318	1	897	832	65	422	486	-64
1983	1496	1495	1	1233	921	312	263	574	-311
1982	2868	2868	0	1786	1496	290	1082	1372	-290
1981	1515	1515	0	726	726	0	789	789	0
1980	1375	1375	0	1190	1190	0	185	185	0
1979	1918	1918	0	832	832	1	1086	1087	-1
1978	1310	1309	1	1142	1142	0	168	167	1

1) - dane dotyczące I półrocza 1994 r.

źródło: opracowanie Biura Rozwoju Regionu na podstawie danych GUS Katowice

Saldo migracji wewnętrznych w latach 1980-1993 (z wyłączeniem roku 1987, dla którego brak jest danych o strukturze migracji) było w całym analizowanym okresie dodatnie, natomiast saldo migracji zagranicznych - ujemne. W okresie tym do Tarnowskich Gór przybyło łącznie 21,5 tysiąca osób z terenu kraju, zaś wyjechało - niespełna 14,5 tysiąca. Saldo wędrownicze wynosiło 5750 osób. Można więc szacować, iż ludność napływowa stanowiła w 1997r. od 10 do ponad 25% liczby mieszkańców. Niewielki udział dzieci do lat 14 w tej liczbie świadczy, że przemieszczanie się całych rodzin do miasta miało w migracjach stałych marginalny charakter.

O ile saldo migracji wewnętrznych w wielkościach względnych przyjmowało w latach 1991 – 1994 niewielkie wartości (od 0,5-3,5%), to poziom wymiany wędrowniczej (czyli napływu i odpływu) był dosyć wysoki ok. 10%.

Wykształcenie ludności

Struktura ludności według wykształcenia wg NSP 1988 cechowała się mniejszym udziałem osób posiadających wykształcenie wyższe niż przeciętnie w miastach Polski (w Tarnowskich Górach odsetek ten wynosił 7,45%, podczas gdy średnia dla miast Polski to 9,4%). Jednocześnie był to wskaźnik nieco bardziej korzystny niż w innych miastach byłego województwa *katowickiego gdzie wynosił* (6,3%).

Struktura wykształcenia ludności według danych NSP 1988 sytuowała Tarnowskie Góry na szóstej pozycji w regionie (po Katowicach, Gliwicach, Olkuszu, Chrzanowie i Tychach, a przed Sosnowcem - 6,9% osób z wyższym wykształceniem, Zawierciem - 6,8%, Mikołowem i Raciborzem – po 6,3%).

Pod względem ludności posiadającej wykształcenie średnie i policealne Tarnowskie Góry (ze wskaźnikiem 29,2%) plasują się także powyżej przeciętnej dla innych miast w wynoszącej w *byłym* województwie *katowickim* 26,4%. Wewnątrz miasta występowało znaczne zróżnicowanie poziomu wykształcenia ludności. Dla przykładu, spośród 4096 osób legitymujących się wyższym wykształceniem w 1988 roku, prawie połowa skupiała się w północno - zachodniej części Śródmieścia oraz osiedlu Przyjaźń, zaś kolejne 11,5% - na Osadzie Jana. Ludność z wykształceniem średnim *była* bardziej równomiernie rozmieszczona na terenie miasta. Do obszarów jej największej koncentracji należały Śródmieście, Osada Jana, Osiedle Przyjaźń oraz część Lasowic.

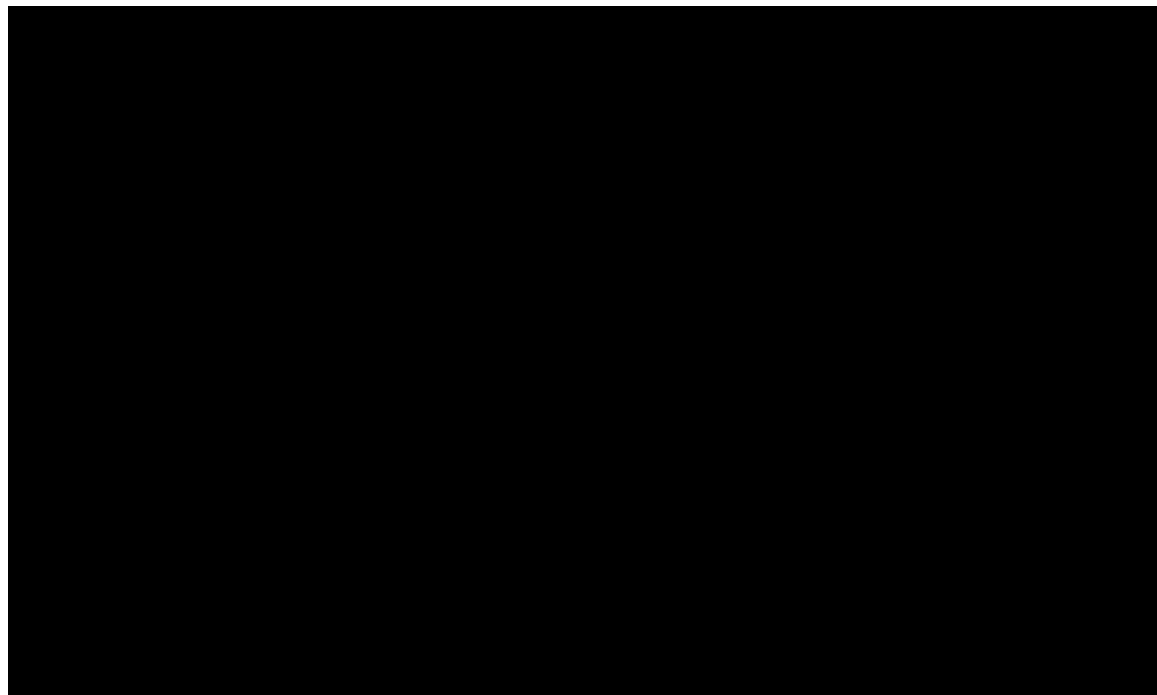
4.1.2. LUDNOŚĆ I DEMOGRAFIA – DANE NA 2008R.

Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w Tarnowskich Górach według danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny w Katowicach na dzień 31 grudnia 2000r. wynosiła 60 997 osób.

Średnia gęstość zaludnienia wyniosła 729 osób na 1km².

Do lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku poziom zaludnienia miasta systematycznie wzrastał. Gwałtowne powiększenie liczby mieszkańców odnotowane w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych spowodowane było zmianą granic administracyjnych miasta (w 1974r. do Tarnowskich Gór dołączone zostały Miasteczko Śląskie i Strzybnica). W latach 1975-1994 liczba mieszkańców wzrosła o blisko 15 tys. osób.

Trendy przyrostu ludności uległy odwróceniu na początku lat dziewięćdziesiątych. Począwszy od roku 1992 liczba mieszkańców zaczęła się zmniejszać na skutek stałego obniżania się liczby urodzeń, a przede wszystkim na skutek odpływu ludności poza granice miasta (ujemne saldo migracji). Duży spadek ludności na początku lat dziewięćdziesiątych związany był także z odłączeniem się od Tarnowskich Gór w 1994r. Miasteczka Śląskiego. W ostatnim dziesięcioleciu (1997-2006) liczba ludności miasta zmniejszyła się o blisko pięć i pół tysiąca osób.

Wykres 4.2.1.a Zmiany zaludnienia Miasta Tarnowskie Góry w latach 1970-2006

Przyczyną utrzymującej się tendencji spadkowej liczby ludności w Tarnowskich Górach jest zarówno notowane od lat ujemne saldo migracji jak i ubytek naturalny ludności.

Tab. 4.1.2.b Stan, ruch naturalny i wędrownkowy ludności Tarnowskich Gór w 2006 r.

<i>Ludność</i>	<i>Małżeństwa</i>	<i>Urodzenia żywe</i>	<i>Zgony</i>	<i>Przyrost naturalny</i>	<i>Napływ</i>	<i>Odływ</i>	<i>Saldo migracji stałej</i>
60997	349	562	590	-28	638	837	-199

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Rozmieszczenie ludności na terenie miasta cechuje się bardzo dużym zróżnicowaniem przestrzennym, co wiąże się z wielkością oraz funkcjonalnym charakterem poszczególnych dzielnic, a także typem i intensywnością zabudowy. Najwyższą gęstość zaludnienia mają dzielnice zlokalizowane w okolicy centrum miasta. Ekstremalnie wielkości osiąga najmniejsza (ok. 90 ha) dzielnica – Osada Jana, w której na jednym km² zamieszkuje niespełna 6000 osób. Duże zagęszczenie mieszkańców występuje także w Śródmieściu (ponad 2300 os/km²) i Starych Tarnowicach (ponad 1800 os/km²). Największa dzielnica miasta – Pniowiec (ponad 1800 ha), z luźną zabudową typu wiejskiego oraz dużą powierzchnią terenów leśnych osiąga najniższą gęstość zaludnienia wynoszącą ok. 60 osób na 1 km². (Średnia gęstość zaludnienia w województwie śląskim to 379 osób /km²).

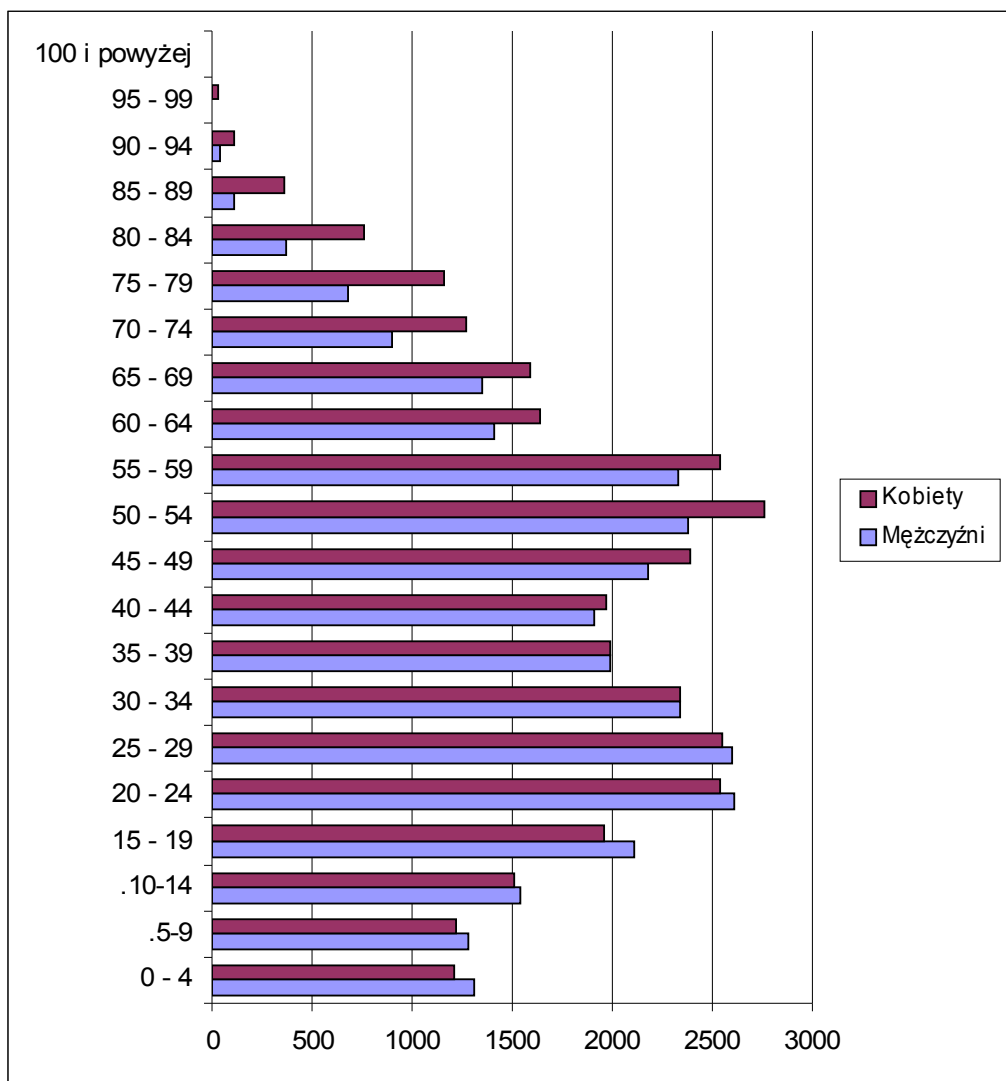
Zmiany demograficzne w poszczególnych dzielnicach także nie są jednorodne. W ostatnich latach spory spadek ludności notują dzielnice z zabudową osiedlową wysoką, wielorodzinną. Są to Lasowice, Osada Jana, Stare Tarnowice, Strzybnica. Ubytek ludności odnotowano także w dzielnicy Śródmieście. Niewielki przyrost liczby ludności w Bobrownikach Śląskich oraz Opatowicach związany jest ze wzrostem budownictwa mieszkaniowego.

Tab. 4.1.2.c Zmiany w liczbie mieszkańców miasta Tarnowskie Góry w latach 2001-2006

Dzielnica	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
						Liczba osób	Gęstość zaludnienia os/km ²
<i>Bobrowniki Śląskie</i>	3962	3996	3964	3977	4005	3997	550
<i>Lasowice</i>	5008	4945	4896	4872	4818	4739	469
<i>Opatowice</i>	706	690	697	699	713	715	275
<i>Osada Jana</i>	5762	5699	5583	5513	5460	5330	5922
<i>Pniowiec</i>	1149	1152	1147	1146	1156	1135	62
<i>Repty Śląskie</i>	2035	2030	2021	2018	2035	2017	261
<i>Rybna</i>	2128	2115	2121	2151	2159	2136	314
<i>Sowice</i>	1613	1592	1610	1642	1656	1629	538
<i>Stare Tarnowice</i>	13481	13352	13140	12993	12849	12561	1834
<i>Strzybnica</i>	6064	5989	5969	5916	5890	5812	969
<i>Śródmieście-Centrum</i>	21742	21554	21389	21340	21222	20628	2373
Razem:	63650	63114	62537	62267	61963	60699	729

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

W Tarnowskich Górach podobnie jak i w całym województwie śląskim utrzymuje się większy udział osób płci żeńskiej. W 2006r. w mieście mieszkały 31662 kobiety. Współczynnik feminizacji obliczany jako liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn wynosił w kolejnych latach ok. 108 i był porównywalny ze średnią dla ludności miejskiej województwa śląskiego. Wśród mieszkańców w wieku do 29 lat dominują mężczyźni, pomiędzy 30, a 40 rokiem życia liczebność obu płci wyrównuje się, natomiast po 40 roku życia uwidacznia się przewaga kobiet, potęgująca się z wiekiem mieszkańców.

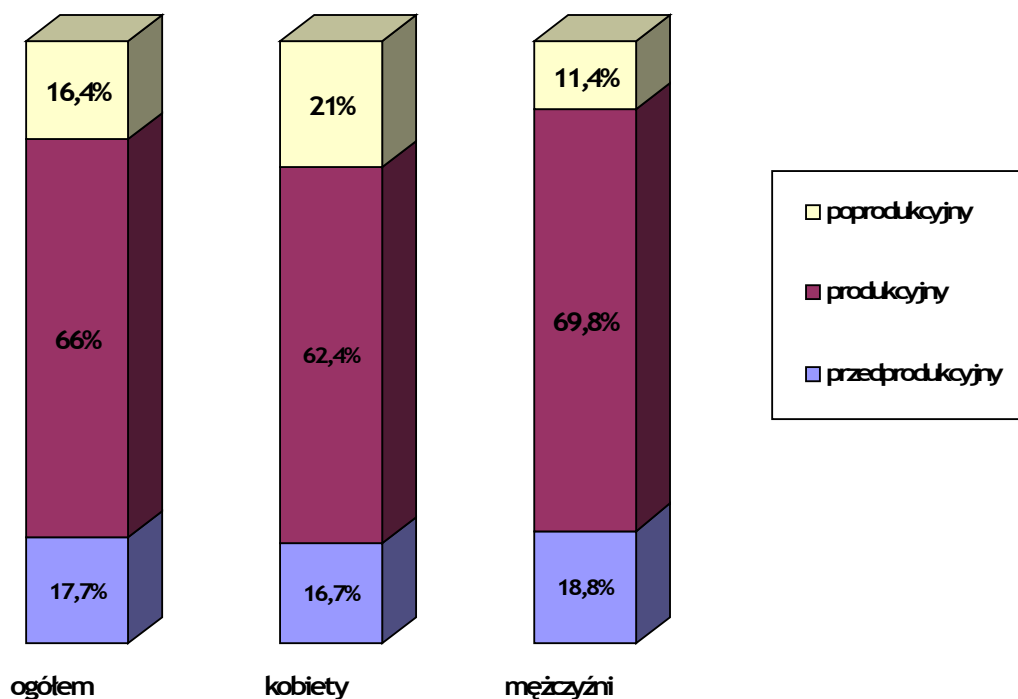
Wykres 4.1.2.d *Ludność wg wieku i płci*

W piramidzie wieku widoczne są dwie fale wyżów demograficznych. Starszy obejmuje ludność w przedziale wiekowym 50-59 lat, która w niedalekiej przyszłości osiągnie wiek emerytalny. Młodszy w wieku 20-29 lat obejmuje kobiety w okresie największej aktywności rozrodczej, co wskazywać może na prawdopodobieństwo zwiększenia liczby urodzeń w najbliższych latach.

Tab. 4.1.2.e *Liczba ludności miasta w 2006 r. wg wieku i płci*

	<i>Wiek</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>
Przedprodukcyjny		10790	5271	5519
Produkcyjny		40230	19748	20482
Poprodukcyjny		9977	6643	3334
Razem		60997	31662	29335

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Wykres 4.1.2.f Struktura ludności według płci i ekonomicznych grup wieku w 2006 r.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się niekorzystne zjawisko zmniejszania się liczby dzieci i młodzieży (0-17 lat). W ostatnim dziesięcioleciu udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności miasta obniżył się o ponad 7% osiągając w 2006r. 17,7% (średnia w woj. śląskim to 18,4%) z 24,9% w roku 1997. O ok. 4% wzrósł udział ludności w wieku produkcyjnym (z 62% do 66%). Liczba ludności w wieku emerytalnym systematycznie wzrastała. Udział ludności tej grupy wynosił 16,4% i był w 2006r. o ponad 3% wyższy w stosunku do roku 1997 (13,2%).

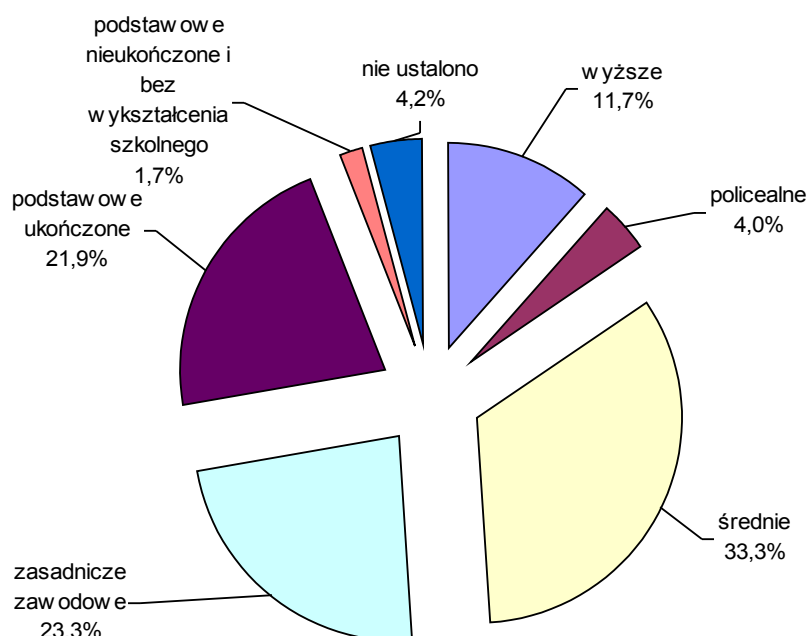
Analiza współczynników obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym wskazuje na pogłębianie się niekorzystnych relacji. Systematycznie spada wskaźnik obciążenia ludnością w wieku przedprodukcyjnym, natomiast wzrasta obciążenie ludnością w wieku poprodukcyjnym.

Wykształcenie ludności najpełniej ilustrują dane Narodowego Spisu Powszechnego. Punktem odniesienia jest liczba ludności w wieku 13 lat i więcej wynosząca dla Tarnowskich Gór w 2002 roku 54201 osób.

Tabela 4.1.2.g Liczba ludności miasta wg poziomu wykształcenia

ogółem	Poziom wykształcenia								
	wyższe	policealne	średnie			Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	Nie ustalono
			razem	ogólnokształcące	zawodowe				
54201	6333	2172	18048	4554	13494	12647	11843	899	2259

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Wykres 4.1.2.h Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia (NSP2002)

Korzystnymi przemianami w zakresie wykształcenia ludności miasta jest spadek zbiorowości osób o najniższym poziomie wykształcenia i dynamiczny przyrost liczby osób lepiej wykształconych. Pod względem liczebności osób z wykształceniem wyższym i średnim miasto Tarnowskie Góry od lat mieści się powyżej przeciętnej dla województwa śląskiego.

W Tarnowskich Górach podobnie jak w wielu miastach województwa śląskiego nastąpił ubytek liczby ludności co było konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Odnotowano również postępujący proces starzenia się ludności. Zmniejszyła się liczba osób młodych w wieku przedprodukcyjnym, znacząco wzrosła liczebność ludności w

wieku poprodukcyjnym. Prognozy długoterminowe wskazują na pogłębianie się tych tendencji.

4.1.3. PRACUJĄCY – DANE NA 1997R.

Aktywność zawodowa

Charakterystyka poziomu i struktury aktywności zawodowej ludności Tarnowskich Gór opiera się na danych z końca 1988 roku, a więc tuż sprzed zapoczątkowaniem reform ustrojowych. Od tego czasu w strukturze tej zaszły z pewnością istotne zmiany, wynikające chociażby z powstania jawnego bezrobocia. Z tego względu prezentowane poniżej dane mogą mieć znaczenie jako swego rodzaju tło - poziom odniesienia badań społecznych prowadzonych aktualnie, w przyszłości lub dla porównania z wynikami następnego spisu powszechnego.

W 1988 roku do czynnych zawodowo zaliczało się 45,6% ludności miasta. Odsetek ludności czynnej zawodowo pośród ogółu ludności w wieku produkcyjnym wynosił 78,3%.

W strukturze czynnych zawodowo według działów i gałęzi gospodarki narodowej dominował przemysł (47,2%), transport (10,1%) i sektor ochrony zdrowia, opieki społecznej, sportu i turystyki (9,9%). Powyżej 5% ogółu czynnych zawodowo obywateli Tarnowskich Gór pracowało także w handlu (8,5%), budownictwie (6,9%) oraz w oświacie, nauce, rozwoju techniki lub kulturze i sztuce (6,8%)

Gospodarstwa domowe

Liczba i wielkość gospodarstw domowych należą do tzw. cech grupowych ludności; z punktu widzenia uwarunkowań rozwoju przestrzennego miasta ważna jest charakterystyka liczby osób w gospodarstwach i liczby osób czynnych zawodowo, samodzielność zamieszkania (liczby rodzin w gospodarstwie), ewentualnie także warunków zamieszkiwania. Pozwala to określić skalę i rodzaj potrzeb społecznych (głównie mieszkaniowych), których zaspokojenie należy do zadań samorządu, z drugiej zaś strony ocenić uwarunkowania rozwoju rynku mieszkaniowego w mieście.

Narodowy Spis Powszechny 1988 wykazał liczbę ok. 25000 gospodarstw domowych na terenie Tarnowskich Gór (funkcjonują przy tym dwie wielkości - liczba 25 tysięcy pojawia się w zbiorczych publikacjach pospisowych, podczas gdy wg danych źródłowych liczba ta *była* o ok. 500 gospodarstw mniejsza). Podobnie przedstawiały się dane o liczbie rodzin: 18845 wg danych źródłowych i 19870 - wg danych zbiorczych.

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym na terenie Tarnowskich Gór wg NSP 1988 wynosiła 2,87 osoby.

Tab. 4.1.3.a Struktura gospodarstw domowych wg liczby osób i liczby rodzin w Tarnowskich Górach oraz w *byłym* województwie katowickim - *stan na rok 1997*

	Struktura gospodarstw domowych wg liczby osób, w %				Struktura gospodarstw domowych wg liczby rodzin, w %			
	1 - osobowe	2 - osobowe	3 i 4 - osobowe	5 i więcej osobowe	1 - rodzinne	2 - rodzinne	3 i więcej rodzinne	nierodzinne
Tarnowskie Góry	20,4	22,7	45,7	11,3	76,90	1,30	0,01	21,90
<i>byłe</i> województwo katowickie - ogółem	20,4	23,8	46,1	9,7	76,16	1,80	0,04	22,00
<i>byłe</i> województwo katowickie - miasta	21	24,1	46,4	8,5	75,95	1,41	0,02	22,62

W przyszłości należy spodziewać się zwiększenia udziału gospodarstw małych (jedno i dwuosobowych). W państwach Unii Europejskiej odsetek tych gospodarstw wynosi 58,1%, a średnia wielkość gospodarstwa domowego 2,64 osoby.

W Tarnowskich Górach obszarem, w którym przeważają małe gospodarstwa domowe jest centrum miasta.

Ludność rolnicza i nierolnicza

Tereny rolnicze stanowią znaczny odsetek powierzchni miasta Tarnowskie Góry, toteż istotne jest rozpoznanie, jaka część ludności związana jest z rolnictwem. Narodowy Spis Powszechny zawiera następujące dane na ten temat: liczbę gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego lub działki rolnej (z podziałem wg wielkości użytkowanych terenów rolnych), liczbę osób w tych gospodarstwach w tym liczbę osób czynnych zawodowo, strukturę czynnych zawodowo z uwagi główne źródło utrzymania - z pracy w rolnictwie lub poza nim.

Tab. 4.1.3.b Gospodarstwa domowe z użytkowaniem gospodarstwa rolnego lub działki rolnej - według głównego źródła utrzymania

	LICZBA GOSPODARSTW	LUDNOŚĆ
Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (działki rolnej) RAZEM	1584	4912
W tym gospodarstwa rolnicze	62	192
W tym gospodarstwa mieszane - głównie rolnicze	75	283
W tym gospodarstwa mieszane - głównie nierolnicze	829	2528
W tym gospodarstwa nierolnicze	583	1896

opracowanie: Biuro Rozwoju Regionu na podstawie danych NSP 1988

Jak wynika z powyższej tabeli, mimo wysokiej wciąż liczby gospodarstw domowych posiadających gospodarstwa lub działki rolne, w 1988r. rolnictwo było jedynym lub głównym źródłem utrzymania tylko dla 475 osób (0,65% ogółu mieszkańców).

Liczba osób czynnych zawodowo w rolnictwie była wyższa - łącznie nieco ponad 1500 osób. Z tej liczby 1200 stanowili gospodarujący we własnych gospodarstwach rolnych, przy czym dla 40% z nich praca w rolnictwie stanowiła tylko zajęcie dodatkowe.

Ponad 2,2% ludności (1,6 tys., w tym 0,8 tys. emerytów) stanowili obywatele w gospodarstwach domowych posiadających gospodarstwo rolne lub działkę rolną, nie czerpiący jednak z rolnictwa dochodów będących ich źródłem utrzymania.

4.1.4. PRACUJĄCY – DANE NA 2008R.

Zgodnie z danymi publikowanymi przez Urząd Statystyczny w Katowicach w końcu grudnia 2006 roku w mieście pracowały 17193 osoby, w tym 8799 mężczyzn i 8394 kobiety. W stosunku do roku 2005 liczba zatrudnionych zwiększyła się o blisko 140 osób. Dane te obejmują tylko zatrudnionych w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wobec tego ilość faktycznie zatrudnionych osób jest wyższa.

W tym samym czasie bez pracy pozostawało 2600 osób, w tym 58,8% kobiet. W stosunku do roku poprzedniego bezrobocie znacząco spadło (w 2005r. zarejestrowano 3370 bezrobotnych). W gospodarce miasta obserwuje się rosnący udział sektora usług, w których zatrudnionych jest ponad 2/3 pracujących.

Tab. 4.1.4.a Zatrudnienie w gospodarce miasta w 2006 r.

Pracujący	W tym				
	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe	Sektor publiczny	Sektor prywatny
17193	5707	6377	5088	7918	9275

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

W ostatnich latach na rynku pracy w Tarnowskich Górach nastąpiły zasadnicze zmiany. Największy pracodawca w mieście - Polskie Koleje Państwowe w ciągu ostatniej dekady był kilkakrotnie restrukturyzowany, w wyniku czego podzielony został na szereg mniejszych podmiotów gospodarczych. Na rzecz kolei pracuje w mieście nadal znaczna część zatrudnionych. Także w pozostałych branżach widoczne są dynamiczne przeobrażenia. Fabryka Maszyn i Urządzeń TAGOR SA po 2005r., w wyniku zmiany właścicielskiej oraz pozyskania nowych odbiorców zwiększyła o niemal 100% ilość pracowników zatrudniając obecnie 790 osób. Blisko dwukrotnie (do ok. 600) wzrosła także ilość osób zatrudnionych w zakładach ZAMET-BUDOWA MASZYN.

Pomimo pewnego spadku zatrudnienia nadal w czołówce dużych zakładów miasta znajdują się Fabryka Sprzętu Ratunkowego i Lamp Górniczych FASER SA (700 pracowników) oraz Fabryka Zmechanizowanych Obudów Ścianowych FAZOS SA (ponad 600 pracowników). Wśród pozostałych pracodawców zatrudniających powyżej 200 osób znajdują się: Zakłady Mięsne Wojtacha Ryszard (350), Zakłady Aparatury Chemicznej CHEMET SA (260).

Na koniec 2006r. w mieście zarejestrowanych było 6802 podmiotów gospodarczych, z czego ponad 70% stanowiły firmy należące do osób fizycznych, 445 to spółki handlowe (w tym 106 z udziałem kapitału zagranicznego), 827 spółki cywilne, 12 spółdzielni, 104 fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Tab. 4.1.4.b Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD

Wyszczególnienie	Ogółem
Ogółem w tym:	6802
<i>Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo</i>	72
<i>Górnictwo</i>	5
<i>Przetwórstwo przemysłowe</i>	677
<i>Budownictwo</i>	700
<i>Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego</i>	2299
<i>Hotele i restauracje</i>	237
<i>Transport, gospodarka magazynowa i łączność</i>	473
<i>Pośrednictwo finansowe</i>	247
<i>Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej</i>	1046
<i>Administracja publiczna i obrona</i>	21
<i>Edukacja</i>	200
<i>Ochrona zdrowia i pomoc społeczna</i>	355
<i>Działalność usługowa, komunalna społeczna i indywidualna, pozostała</i>	466

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

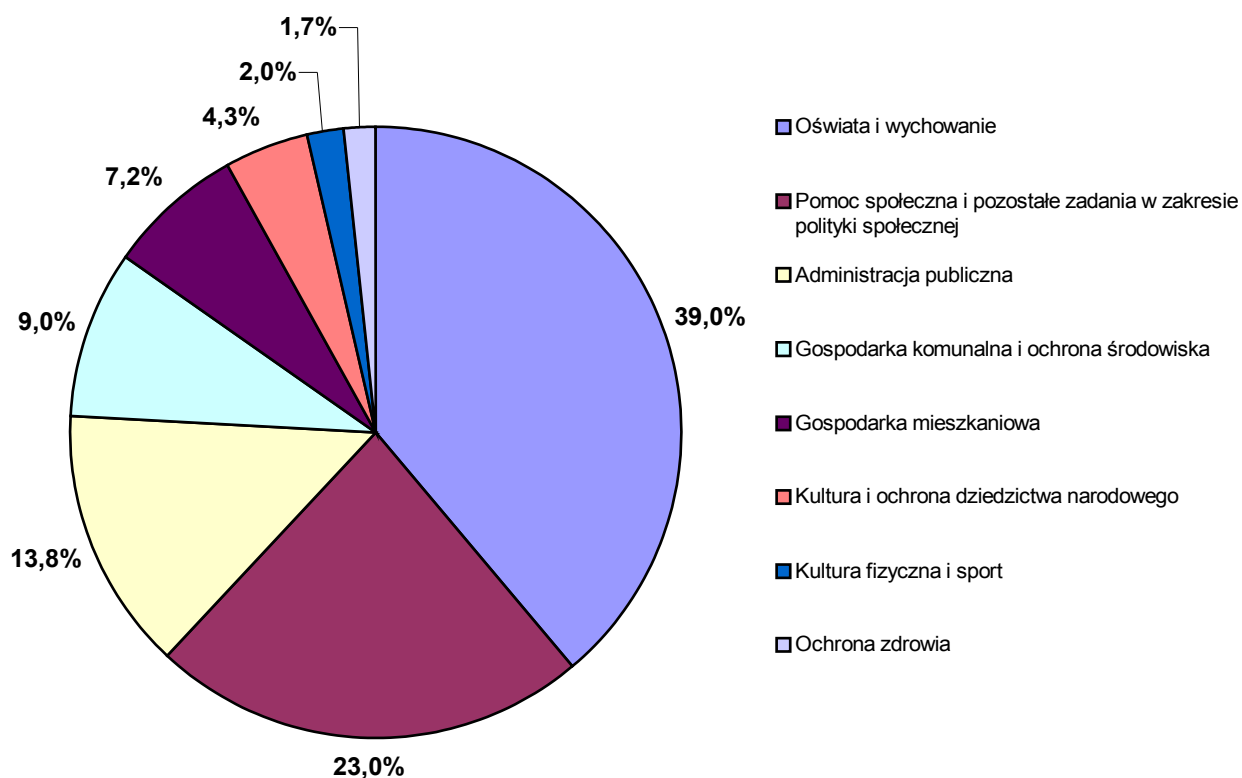
W strukturze branżowej podmiotów gospodarczych ilościowo zdecydowanie dominują firmy związane z handlem i naprawami. Szybko rośnie ilość firm związanych z obsługą nieruchomości i usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Szacuje się, iż niecałe 10% mieszkańców prowadzi działalność gospodarczą na własny rachunek, co świadczy o ich dużej przedsiębiorczości.

W Tarnowskich Górach istnieje strefa aktywności gospodarczej, w której mieści się Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o. Zadaniem tej instytucji jest stworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy. Działalność inkubatora koncentruje się przede wszystkim na wspieraniu sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób podejmujących działalność gospodarczą poprzez: wynajem tanich powierzchni biurowych i magazynowo-produkcyjnych, doradztwo, organizację szkoleń, realizację projektów szkoleniowych dofinansowywanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, pomocy w przygotowywaniu wniosków w ramach funduszy europejskich.

Pod koniec 2007r. Rada Miasta w Tarnowskich Górach podjęła uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na zmianę granic Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej poprzez włączenie w jej obszar nieruchomości położonych na terenie miasta Tarnowskie Góry (w rejonie ul. Zagórskiej).

Działalność firm wpływa na stan budżetu miasta. Według danych Wydziału Finansów Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach w 2007r. do budżetu miasta wpłynęło ogółem: 123130927zł. W tym samym czasie wydatki miasta wyniosły 112850438 zł.

Wykres 4.1.4.c Struktura wydatków budżetu miasta Tarnowskie Góry

Zdecydowanie największy udział w wydatkach budżetowych miasta ma finansowanie oświaty. Bardzo dużym obciążeniem dla budżetu gminy jest także pomoc społeczna.

Zgodnie z danymi publikowanymi przez Urząd Statystyczny w Katowicach w 2006r., przeliczając na jednego mieszkańca zarówno dochody jak i wydatki były niższe od średniej dla województwa śląskiego i powiatu tarnogórskiego.

Tab. 4.1.4.d Dochody i wydatki budżetu miasta Tarnowskie Góry na 1 mieszkańca w 2006 r.

wyszczególnienie	Dochody w zł		Wydatki w zł	
	ogółem	w tym dochody własne	ogółem	w tym wydatki inwestycyjne
Miasto Tarnowskie Góry	1782,93	1234,82	1755,14	128,67
Powiat Tarnowskie Góry	1849,16	1153,37	1847,87	267,19
Województwo Śląskie	1970,37	1079,14	2036,01	444,15

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Tarnowskie Góry zmieniają swój wizerunek. Miasto, w którym do niedawna dominował przemysł będący zapleczem dla górnictwa, zaczęło poszukiwać nowych dróg rozwoju. Zachodzące zmiany dostrzegają także mieszkańcy, którzy coraz częściej decydują się na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Obecnie ponad 8% mieszkańców miasta prowadzi własny biznes dając także zatrudnienie innym.

Gospodarka miasta w minionym okresie poddana została przekształceniom. Restrukturyzacją objęte zostały duże zakłady pracy, w tym największy pracodawca w mieście PKP. Pomimo wzrostu zatrudnienia nadal bez pracy pozostaje ponad 2,5 tys. osób. Wpływa to na utrzymywanie się przestępczości oraz innych zjawisk patologicznych takich jak alkoholizm i narkomania.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

4.2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNO – PRZYRODNICZE

Teren objęty zmianą studium, położony jest w obrębie mezoregionu Garbu Tarnogórskiego (341.12) oraz w obrębie mezoregionu Wyżyna Katowicka (341.13) wchodzącego w skład makroregionu Wyżyny Śląskiej należącego do podprowincji Wyżyny Śląsko – Krakowskiej (podział fizyczny – geograficzny, Konradzki 1994,) a według regionalizacji geobotanicznej Polski (Szafer 1977), znajduje się w obrębie prowincji Niżowo - Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, działu A - Bałtyckiego, poddziału A₄ – Pas Wyżyn Środkowych, krainy 14 a – Wyżyna Śląska, Okręg Zachodni.

4.2.2. UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI TERENU – GEOMORFOLOGIA

Według podziału na jednostki geomorfologiczne (Klimaszewski 1972,) teren objęty zmianą studium leży w obrębie - Płaskowyżu Tarnowickiego, będącego częścią Progu Środkowotriasowego.

Płaskowyż Tarnowicki to jednostka geomorfologiczna silnie urzeźbiona, o deniwelacjach terenu rzędu 30 - 50 metrów, wywołanych budową utworów triasu środkowego. Największe wzniesienie w południowej części obszaru występuje

na terenie rezerwatu „Segiet” i wynosi 325 m n. p. m. Na zachodzie płaskowyż rozcina dolina górnej Dramy wraz z dopływami. W centralnej części występuje płaskodenna dolina denudacyjna uchodząca w północno - wschodniej części miasta do równoleżnikowej doliny Stoły. Na całej powierzchni występują ponadto głębokie dolinki erozyjne. Urzeźbienie terenu wykazuje obniżenie terenu z południa obszaru ku północy w kierunku doliny rzeki Stoły. Występują głównie średnie spadki terenu wynoszące 3 – 5%.

4.2.3. BUDOWA GEOLOGICZNA I TEKTONIKA

Obszar objęty zmianą studium znajduje się w północnej części obrzeżenia Górnośląskiego Zagłębia Węglowego, wchodzi w skład monokliny śląsko – krakowskiej zalegającej niezgodnie na sfałdowanych utworach paleozoicznych piętra waryscyjskiego.

Podłoże paleozoiczne tworzą silnie zaburzone tektonicznie utwory karbonu dolnego, w postaci (głównie) przewarstwiających się nawzajem iłwców i piaskowców. Strop utworów karbonu uformowany w kształcie niecki, pokrywają osady triasu, przykryte utworami czwartorzędowymi.

PROFIL LITOLOGICZNO – STRATYGRAFICZNY WYGLĄDA NASTĘPUJĄCO:

1. *Trias dolny:*
 - a. *warstwy świerklanieckie,*
 - b. *pstry piaskowiec górny - ret,*
2. *Trias środkowy:*
 - a. *wapień muszlowy - warstwy gogolińskie,*
 - b. *wapień muszlowy - warstwy dolomitów kruszconośnych,*
 - c. *wapień muszlowy - dolomity diploporowe,*
 - d. *wapień muszlowy - warstwy tarnowickie.*
3. *Trias górny:*
 - a. *warstwy boruszowickie,*
4. *Trzeciorzęd:*
5. *Czwartorzęd:*
 - a. *plejstocen,*
 - b. *holocen.*

TRIAS:

Warstwy świerklanieckie – to klastyczne, lądowe utwory - zlepieńce, piaskowce, piaski, ility o miąższości od kilkunastu do 30m.

Pstry piaskowiec górny – ret - zróżnicowany litologicznie, w spągu występują jasnoszare, cienkoławicowe margle dolomityczne z licznymi przewarstwieniami ilowców i mułowców, warstwy stropowe to gruboławicowe dolomity margliste oraz wyżej ległe dolomityczne wapienie z krzemieniami. Miąższość retu zmienia się od 40m do 80m.

Wapień muszlowy - warstwy gogolińskie dolne o charakterze izolacyjnym, to cienko i średnioławicowe wapienie pelitowe i drobnodetrytyczne o miąższości do 15m. Warstwy gogolińskie górne wykształcone są w postaci na przemian ległych cienko i średnioławicowych jasnoszarych i żółtawych wapieni, szarzielonych margli i ilowców marglistych oraz szarych zlepieńców o łącznej miąższości 30m.

Wapień muszlowy - warstwy dolomitów kruszconośnych wykształcone w postaci zwięzłych i odpornych mechanicznie utworów węglanowych, średnioławicowe, szare i żółtawoszare, które wietrzejąc miękną i stają się brunatne. Są to skały epigenetyczne powstałe w wyniku hydrotelmalnego przeobrażenia wapieni. Minerale kruszconośne występują głównie w partii spągowej formacji powyżej kontaktu z warstwami gogolińskimi i lokalnie z warstwą ilów wiotriolowych. Dolomity kruszconośne były eksploatowane dla pozyskania rud cynkowo – ołowiowych.

Wapień muszlowy - dolomity diploporowe - wykształcone w postaci średnioławicowych oraz gruboławicowych kompleksów, jasnoszarych, żółtych i kremowych, pelitowych, lokalnie ziarnistych dolomitów oraz olitowych i pseudoolitowych dolomitów o miąższości do 40m.

Wapień muszlowy - warstwy tarnowickie - wykształcone w postaci regularnych ławic jasnożółtych, kremowych i szarożółtych dolomitów marglistych i dolomitów o miąższości nie przekraczającej 20m.

Warstwy boruszowickie – wykształcone w postaci ilów marglistych i margli ciemnoszarych przechodzących ku stropowi warstwy w łupki ilaste z wkładkami piaskowców, o miąższości od 4 do 18m. Warstwy te posiadają właściwości izolacyjne.

TRZECIORZĘD – występują bezpośrednio na powierzchni, reprezentują osady wypełniające leje krasowe na wychodniach dolomitów i wapieni triasowych, wykształcone są w postaci zwietrzeliny gliniasto – piaszczystej z okruchami wapieni i dolomitów (osady bogate w limonit – były eksploatowane jako rudy żelaza).

CZWARTORZĘD – to osady o dużej zmienności litologicznej i rozprzestrzenienia poszczególnych warstw. Pokrywa czwartorzędowa leży bezpośrednio na wapieniach i dolomitach triasu, miąższość tych osadów jest bardzo zmienna od zera (tereny powyżej 300 - 310m n.p.m. gdzie został zerodowany) do ponad 50m. Miąższość i rozprzestrzenienie osadów czwartorzędu wzrasta w kierunku zachodnim i północnym, w kierunku kopalnych dolin rzek Stoły i Dramy

z jej dopływami. Płaskodenna dolinka pomiędzy Tarnowskimi Górami, a Suchą Górą oraz kopalna dolina Dramy, między Reptami, a Zbrostawicami wypełnione są utworami czwartorzędowymi osiadającymi miąższość do 30m. Na terenie objętym zmianą studium, największy obszar zajmują piaski powierzchniowe, które największą miąższość osiągają w dolinach rzek Dramy i Stoły - ponad 20m i pochodzą z okresu północnopolskiego zlodowacenia. Na obszarach stoków Płaskowyżu Tarnowickiego piaski te mają genezę fluwioperyglacialną i osiągają miąższość od kilku do kilkunastu metrów. Pod piaskami występują muły limnoglacialne lub gliny zwałowe (zachowały się głównie w strefach kopalnych dolin rzecznych). W rejonie Bobrownik Śląskich - Piekar Rudnych pod piaskami zalegają muły piaszczyste o miąższości do kilkunastu metrów, które zdeponowane zostały w lokalnym zastoisku przed lądolodem odrzańskim. Najmłodsze osady holoceńskie występują w dnach współczesnych dolin rzek Dramy i Stoły oraz ich dopływów i są to piaszczyste i torfiaste namuły. Natomiast w misach deflacyjnych i w strefach starorzeczy występują muły torfiaste i torfy.

TEKTONIKA

Utwory triasowe ukształtowane są w formie niecki - synkliny tarnogórskiej, której oś przebiega wzdłuż linii Sucha Góra - Stare Tarnowice. Skrzydło południowo - wschodnie jest łagodne i lekko pofalowane, a skrzydło południowo - zachodnie bardziej strome. Synklina tarnogórska ograniczona jest od wschodu antyklinalnym przegubem fleksury brzeźnej Pyrzowic, a od południowego - zachodu dyslokacją będzińsko - radzionkowską. Łagodne siodło o osi Radzionków - Stolarzowice - Zbrostawice oddziela nieckę tarnogórską od niecki bytomskiej. Niecka tarnogórska pocięta jest licznymi uskokami (różnowiekowymi,) w wyniku czego powstały struktury mniejszego rzędu, przybierające postać zrębów i rowów tektonicznych. System uskoków (wieku prawdopodobnie starokimeryjskiego) składa się z uskoków

o przebiegu NNW - SSE i NNE – SSW, uskoki te mają zrzut warstw od kilku do 30 metrów. Młodoalpejski system uskoków ma zbliżony przebieg do równoleżnikowego, z wyraźnie zaznaczającym się zespołem południkowym (zrzuty warstw wahają się od 20m do 50m).

W wyniku wietrzenia osadów triasowych (w strefach wychodni wapieni gogolińskich i dolomitów kruszconiośnych) powstały formy krasowe typu: leje krasowe, nisze, zagłębienia, jaskinie, maczugi iglice. Formy krasowe wypełnione były ilasto - piaszczysto - gruzowym regolitem, wzbogaconym w rudy limonitowe, które były eksploatowane (rudny żelaza, manganu, glinki ogniotrwałe).

4.2.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Analiza warunków hydrogeologicznych zawarta została na planszy nr 4 – Uwarunkowania wynikające z warunków geologicznych – górniczych i hydrogeologicznych.

4.2.4.1. WODY PODZIEMNE

Teren objęty zmianą studium znajduje się w rejonie gliwickim (XII 1B) i lubliniecko - myszkowskim, subregionie triasu - śląskiego (XII 1), śląsko - krakowskim regionie hydrogeologicznym (XII) (Paczyński 1995).

W profilu hydrogeologicznym omawianego obszaru można wyróżnić piętra wodonośne: czwartorzędowe i triasowe.

Czwartorzędowe piętro wodonośne:

Poziom czwartorzędowy występuje na całym terenie objętym zmianą studium. Poziom wodonośny w utworach czwartorzędowych związany jest z osadami piaszczysto - żwirowymi, przedzielnymi strefą ilastych osadów. Jest to poziom nieciągły, lokalnie rozdzielający się (osady glin zwałowych) na dwie lub trzy warstwy wodonośne. Czwartorzędowe warstwy wodonośne występują na głębokości od 1m do 12m. Zasilanie omawianych wód podziemnych odbywa się bezpośrednio poprzez infiltrację wód opadowych. Wody czwartorzędowego piętra nie mają większego znaczenia użytkowego, ze względu ma bardzo duże zagrożenie z powierzchniowych ognisk zanieczyszczeń.

Triasowe piętro wodonośne:

Poziom wodonośny w utworach triasowych związany jest z osadami utworami węglanowymi - wapienie, dolomity i lokalnie utworami marglistymi.

W obrębie triasowego piętra wodonośnego wydzielone są trzy poziomy wodonośne:

- poziom wodonośny w warstwach świerklanieckich – nie jest ujmowany na opracowywanym terenie, związany jest z piaskowcami i paskami występującymi wśród ilów,*
- poziom wodonośny utworów serii węglanowej triasu – to poziomy wodonośne związane z dolomitami i wapieniami retu oraz wapienia muszlowego, rozdzielone nieciągłą izolacją warstw gogolińskich. Poziom ten jest typu szczelinowo – porowo – kawernowy. Zwierciadło wody poziomu triasowego jest swobodne na wychodniach oraz w rejonach poboru wody ujęciami studziennymi (wschodnia, południowa część terenu). W zachodniej części obszaru. zwierciadło wód triasowych jest napięte ze względu na występowanie pod przykryciem izolującej warstwy marglisto – ilastej. Poziom wodonośny zasilany jest wodami opadowymi, infiltrującymi na obszarze wychodni oraz wodami przesączającymi się z wodonośnych utworów przypowierzchniowych. Na obszarach, gdzie utwory serii węglanowej triasu wychodzą na powierzchnię lub przykryte są osadami czwartorzędu, wody podziemne ulegają łatwo zanieczyszczeniu z powierzchniowych ognisk zanieczyszczeń,*
- poziom wodonośny warstw boruszowskich – związany jest z zawodnionymi wapieniami i piaskowcami występującymi wśród łupków ilastych, warstwy są nieciągłe i nieregularne, jest ujmowany studnią PW iK w Pniowcu.*

Obszar zmiany studium znajduje się w granicach głównego zbiornika wód podziemnych GZWP 330 – Gliwice.

GZWP 330 – Gliwice - wiek dolny i środkowy trias, kolektorem wód są tutaj wapień, margle i dolomity, zasilanie tego poziomu odbywa się poprzez infiltrację wód z innych warstw oraz bezpośrednio opadami na wychodniach, wykorzystywany do zaopatrywania w wodę szeregu miast GOP – u, skład chemiczny tego zbiornika to głównie wody typu $HCO_3 - SO_4 - Ca - Mg$, wody II i III klasy czystości (średniej i niskiej jakości) oraz Ib klasy czystości (wysokiej jakości). Cały teren opracowania został zaliczony do obszaru o najwyższej ochronie wód podziemnych - ONO – oraz do wysokiego stopnia zagrożenia wód podziemnych zanieczyszczeniami przenikającymi z powierzchni 2 – 5 lat.

4.2.4.2. WODY POWIERZCHNIOWE

Analizowany obszar za wyjątkiem Potoku Segiet (rejon Lasu Segieckiego - południowa część obszaru zmiany studium) odprowadzającego wody w kierunku wschodnim do rzeki Wisły, położony jest w dorzeczu rzeki Odry w zlewni rzek Mała Panew i Kłodnica. Północna, północno - wschodnia i centralna część obszaru odwadniana jest przez rzekę Stołę (zlewnia 3 rzędu) oraz jej dopływy (zlewnia 4 rzędu), natomiast zachodnia i południowo - zachodnia część miasta odwadniana jest przez rzekę Dramę (zlewnia 3 rzędu) oraz jej dopływy (zlewnia 4 rzędu).

Sieć rzeczną tworzą:

- 1. Stoła - lewobrzeżny dopływ Małej Panwi,*
- 2. Drama - prawobrzeżny dopływ Kłodnicy,*
- 3. potok Starotarnowicki prawobrzeżny dopływ Dramy,*
- 4. potok Laryszowski prawobrzeżny dopływ Dramy,*
- 5. potok Segiet - lewobrzeżny dopływ Szarlejki, prawobrzeżny dopływ Brynicy.*

Zasilanie cieków ma charakter gruntowo – śnieżno – deszczowy, a spływ odbywa się w kierunku północno – zachodnim, zgodnie z biegiem naturalnego cieku – Stoły wraz ze swoimi dopływami oraz południowo zachodnim w kierunku cieku Kłodnica.

Hydrografię terenu uzupełniają liczne rowy melioracyjne oraz naturalne i sztuczne zbiorniki wodne - stawy występujące pojedynczo.

4.2.4.3. UJĘCIA WÓD PODZIEMNYCH

Na analizowanym obszarze zlokalizowane jest ujęcie wód podziemnych Opatowice. Ujęcie eksploatuje wodę studnią głębinową z utworów węglanowych triasu. Zasoby eksploatacyjne to 32 m³/h przy depresji 3,15 m (decyzja OŚ. V-8530/192/98 z dnia 07.09.1998 r.). Ujęcie eksploatowane jest przez PWiK w Tarnowskich Górach. Ujęcie nie posiada ustanowionej strefy ochronnej zgodnej z obecnie obowiązującymi przepisami. Na obszarze opracowania znajduje się ponadto ujęcie GCR Repty przy ul. Śniadeckiego w Starych Tarnowicach oraz ujęcie GPW Katowice „Repty Nowe”, które jest wyłączone z eksploatacji.

4.2.5. OBSZARY O WARTOŚCIACH PRZYRODNICZYCH

Teren obejmujący zmianę studium, posiada wysokie walory przyrodniczo – krajobrazowe związane z występowaniem obszarów leśnych z towarzyszącymi im kompleksami terenów otwartych z bogatą fauną i florą. Na analizowanym terenie występują obszary objęte ochroną prawną:

1. **zespół przyrodniczo - krajobrazowy - „Park w Reptach i Dolina rzeki Dramy”**
Rozporządzenie Nr 46/02 Wojewody Śląskiego z dnia 11.07.2002 w sprawie uznania za zespół przyrodniczo - krajobrazowy - „Park w Reptach i Dolina rzeki Dramy” - teren leśny posiadający naturalny charakter, drzewostany w 75% przekroczyły 100 lat są to głównie buki i dęby (starodrzew bukowy w tym ok. 150 drzew o wymiarach pomnikowych),
2. **rezerwat przyrody „Segiet”** ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa z dnia 27.04.1953 MP Nr A-42/53 poz. 511 oraz Rozporządzeniem Nr 48/2002 Wojewody Śląskiego z dnia 28.10.2002 Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 79/02, poz. 2812 – zlokalizowany na terenie „Lasu Segieckiego”, występują leje, zapadliska, hałdy i szyby stanowią pozostałość po górnictwie. Rezerwat stanowi największe ze znanych na Górnym Śląsku zimowisko nietoperzy (liczne chodniki i komory podziemne). Szczątkowy las bukowy jest naturalnego pochodzenia, drzewostan w rezerwacie osiąga wiek 130 - 150 lat, występuje tu wiele gatunków roślin objętych ochroną.
3. **pomniki przyrody wpisane do WKP - ponad 20 pomników przyrody ożywionej w tym „Park Kunszt”** obejmujący grupę 10 drzew.

Występuje ponadto proponowany obszar chroniony sieci NATURA 2000, specjalny obszar ochrony (SOO) – **Podziemia Tarnogórsko - Bytomskie**. Podziemia tworzą wyrobiska po trwającej od XVI do XX wieku eksploatacji kruszców srebronośnych w postaci chodników, komór, szybów i sztolni, w tym 5 sztolni odwadniających. Występuje tu 10 gatunków nietoperzy. Podziemia to także różnorodne formy naciekowe: makarony (formy stalaktytów), zasłony, draperie, bardzo dobrze wykształcone polewy pokrywające powierzchnie ścian, korytarzy i spągu oraz spotykane są różnorodne perły jaskiniowe.

Na przedmiotowym terenie zlokalizowane są elementy (zgodnie z „Opracowaniem ekofizjograficznym do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego”) ekologicznej przestrzeni województwa śląskiego: teren lasów na południu obszaru zaliczono do **regionalnej wyspy ekologicznej - WR 15 „Miechowicka”** będący ekosystemem współtworzącym mozaikowość krajobrazu, kształtującym różnorodność biologiczną, oddziaływującym stabilizującym na tereny sąsiednie oraz zwiększającym szansę migracji i zmniejszającym tempo wymierania gatunków oraz **ponadregionalny korytarz ekologiczny KP 6 Lasy Lublinieckie - Wyżyna Śląska** (południowo - zachodnią część obszaru) mający na celu połączyć jednostki przestrzenne krajobrazu, dla których podstawową funkcją jest przemieszczanie materii i energii.

Według podziału geobotanicznego J. M. Matuszkiewicza (1993) teren podlegający opracowaniu leży w obrębie 3 Podokręgów:

1. C.3.1.a. – Zabrzeńsko – Radzionkowskim zaliczanym do Okręgu: C.3.1. – Górnośląskiego Właściwego, Krainy: C.3. – Górnośląskiej, Działu: C. – Wyżyn południowopolskich, Podprowincji – Środkowo – europejskiej właściwej, Prowincji – Środkowoeuropejskiej,
2. C.3.1.b. – Żyglińskiego zaliczanym do Okręgu: C.3.1. – Górnośląskiego Właściwego, Krainy: C.3. – Górnośląskiej, Działu: C. – Wyżyn południowopolskich, Podprowincji – Środkowo – europejskiej właściwej, Prowincji – Środkowoeuropejskiej.
3. B.5.3.g. – Brusiecko – Tworowskim zaliczanym do Okręgu: B.5.3. – Borów Stobrawskich, Turawskich, Niemodlińskich, Krainy: B.5. – Dolnośląskiej, Działu: B. – Brandenbursko – Wielkopolskiego, Podprowincji – Środkowo – europejskiej właściwej, Prowincji – Środkowoeuropejskiej.

Na obszarze zmiany studium występują tereny leśne zaliczane do kompleksu Lasów Lublinieckich, będących pozostałością Puszczy Śląskiej. Lasy stanowią generalnie własność Skarbu Państwa i znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Brynek. Podział administracyjny Nadleśnictwa Brynek wskazuje, że lasy te wchodzi w skład obrębu Wieszowa – leśnictwo Stolarzowice.

Według podziału na regiony przyrodniczo – leśne wg Trampiera (1990) lasy obrębu Wieszowa obejmujące oddziały 1-90, położone są w 7 Dzielnicy Wyżyny i Pogórza Śląskiego, mezoregionie GOP, VI - Małopolskiej Krainie Przyrodniczo – Leśnej.

W Nadleśnictwie Brynek występuje 12 typów siedliskowych lasu, największe powierzchnie zajmują siedliska BMw – 25,4% i LMw – 20,4%, siedliska borowe stanowią łącznie 60,5%, lasowe 39,5%, udział siedlisk świeżych wynosi 41,7%, wilgotnych 57,0% i bagiennych 1,3%. Głównym gatunkiem lasotwórczym panującym w obrębie Wieszowa Nadleśnictwa Brynek jest dąb 33,88% powierzchni leśnej. Inne gatunki drzew: sosna – 17,19% powierzchni leśnej, brzoza - 14,38% powierzchni leśnej, świerk - 3,1% powierzchni leśnej. Całość lasów z terenu zmiany studium zaliczono do II strefy uszkodzeń przemysłowych, do I kategorii zagrożenia pożarowego.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 88 Ministra O.Ś. Z. N i L. z dnia 12 listopada 1993 roku, uznaje się za lasy ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa będące w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Brynek. Przyjęto kategorie ochronności: lasy w strefie miejskiej, wypoczynku codziennego oraz lasy znajdujące się w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10km od granic miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców w całym obrębie Wieszowa.

Dla miasta Tarnowskie Góry została sporządzona w 1996r. przez zespół Górnośląskiego Koła PTPP „pro Natura” waloryzacja przyrodnicza. W jej wyniku wskazano szereg miejsc do objęcia ochroną prawną (zespoły przyrodniczo krajobrazowe, użytki ekologiczne). Ogółem wskazano 49 obszary przyrodniczo – cenne, z czego 15 znajduje się na terenie zmiany studium. Są to zróżnicowane powierzchnie obejmujące łąki, powierzchnie leśne, zbiornik wodny, tradycyjne agrocenozy oraz tereny całkowicie przekształcone przez człowieka, na których rozpoczął się naturalny proces sukcesji i które stanowią cenne elementy

wzbogacające bioróżnorodność i umożliwiające osiedlanie się licznych gatunków roślin i zwierząt. W ramach waloryzacji przyrodniczej, prócz wyznaczenia obszarów cennych przyrodniczo, zidentyfikowano na terenie miasta wiele cennych gatunków roślin i zwierząt, które bądź to podlegają ochronie gatunkowej, bądź są zagrożone wyginięciem w skali miasta czy regionu.

Szczegółowe rozmieszczenie obszarów o wartościach przyrodniczych przedstawia plansza nr 5 – Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody.

4.2.6. ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH, GÓRNICTWO

Złoża z okresu czwartorzędu:

- piaski kwarcowe - Bobrowniki (pole A, pole B) - złoża niezagospodarowane,
- glinki ceramiki budowlanej – Bobrowniki – złoża zaniechane.

Charakterystyka gospodarcza oraz klasyfikacja w tabeli poniżej.

Z punktu widzenia ochrony złóż złoża piasków i czwartorzędowe złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej uznaje się za złoża powszechne, licznie występujące klasy 3, a złoża rzadko występujące, skoncentrowane w określonym regionie typu dolomity do klasy 2. Ze względu na ochronę środowiska złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej oraz złoża piasków uznaje się za mało konfliktowe, klasy A, możliwe do zagospodarowania bez większych ograniczeń. Za bardzo konfliktowe uznano złoża dolomitów, klasy C z powodu konfliktu zagospodarowania terenu.

Tab.4.2.6.a Złóża kopalni i ich charakterystyka gospodarcza oraz klasyfikacja

Nr złoża na mapie	Nazwa złoża	Rodza j kopa- liny	Wiek kompleksu litologiczno - surowcowego	Zasoby tys.ton, tys.m ³	Kategoria rozpozna- nia		Stan zagospo- darowa- nia złoża	Wydo- bycie tys.ton tys.m ³	Wykorzy- stanie kopaliny	Klasyfikacja złoża		Przyczy- ny ograniczenia eksploatacji
					Wg stanu na rok 1996					Klasy 1-3	Klasy A-C	
1.	Bobrowniki (pole A, pole B)	pk	Q	389	CI	N	-	-		3	A	-
2.	Bobrowniki	g	Q	119	CI	Z	-	-		3	A	Gl
3.	Bobrowniki - blachówka	d	T	46455 30493	B, CI, C2	Z	148	Sh, Sr		2	C	Gl

Objaśnienia:

Rubryka 3: i – iły, il – iłolupki, p – piaski, pk – piaski kwarcowe, g – gliny, d – dolomit

Rubryka 4: Q – czwartorzęd, T – trias

Rubryka 6: CI – złoża o zasobach zarejestrowanych

Rubryka 7: złoża: N – nie zagospodarowane, Z - zaniechane

Rubryka 9: Sh – hutnictwo, Sr – rolnictwo

Rubryka 10: złoża: 2 – rzadko występujące, 3 – powszechne

Rubryka 11: złoża: A – niekonfliktowe, B – bardzo konfliktowe

Rubryka 12: ochrona: L – lasów, Gl – gleb

Rubryka 5, 9: wg aktualnego „Bilansu zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce”

DOKONANA EKSPLOATACJA GÓRNICZA

Wydobycie rud cynku i ołowiu w rejonie bytomsko - tarnogórskim udokumentowane jest źródłami historycznymi od XIIw. Na przełomie XVIII i XIX wieku, w okresie powstania kopalni Fryderyk, dominowało płytkie górnictwo szybikowe (8 - 24m) - 200 głębinowych szybów. Roboty górnicze obejmowały powierzchnię około 450ha. W latach 1910 - 1911 było około 500 szybów głębinowych, a powierzchnia robót górniczych obejmowała 487 ha. Eksploatacja głębiej zalegających złóż (pod poziomem wód) wymusiła budowę systemu chodników odwadniających – sztolni: sztolnia Daniela, sztolnia Św. Jakuba, sztolnia Daru Bożego, sztolnia Krakowska, sztolnia Pomagaj Bóg, sztolnia Boże Dopomóż,

sztolnia Tarnogórska, sztolnia Wspomóż Bóg, sztolnia Głęboka - Fryderyka, sztolnia Czarny Pstrąg.

Przez 130 lat istnienia kopalni Fryderyk na jej obszarze górniczym eksploatowano złoża: żelaza (limonit), cynku (galman), surowców pospolitych - glin, piasków, żwirów oraz wapieni i dolomitów. Wydobyto 145000 ton rudy ołowiowej, natomiast z kopalń prywatnych zlokalizowanych na złożu kopalni Fryderyk 1 388 000 ton galeny. Wydrążono 20000 szybów, szybików, około 400km chodników, od bardzo wysokich (sięgających 6 metrów) do bardzo niskich (90, 70, a nawet 60cm wysokości), chodniki wodne oraz sztolnie na około 70km długości.

Analiza graficzna uwarunkowań górniczych przedstawiona została na planszy nr 6 – Uwarunkowania wynikające z warunków geologiczno – górniczych.

4.2.7. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Występują następujące potencjalne ogniska stwarzające zagrożenie dla środowiska naturalnego:

- *zewnątrzne: zanieczyszczenia z ościennych miast i gmin (bliskość Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego),*
- *wewnętrzne:*
- *punktowe: stacje paliw, oczyszczalnie ścieków, niska emisja z palenisk domowych, kotłownie, zakłady przemysłowe,*
- *obszarowe: składowisko odpadów w dzielnicy Rybna przy ul. Laryszowskiej, cmentarz w Bobrownikach Śląskich, cmentarz w Reptach Śląskich, cmentarz w Starych Tarnowicach, użytki rolne - intensywne stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin,*
- *liniowe: transport drogowy - istniejąca sieć dróg (m.in. droga główna krajowa 11 Katowice – Poznań i 78 Chałupki - Sandomierz), linie energetyczne, kanalizacja.*

Bardzo ważnym zagadnieniem jest zagrożenie środowiska ze strony zrobów porudnych i szybikowych. Istnieje ciągle wiele wyrobisk stwarzających zagrożenie (czynne procesy osiadania, tworzenie się lejów zapadliskowych, zapadlisk w miejscach pustek poeksploatacyjnych) powierzchni terenu i uniemożliwiających lub utrudniających wykorzystanie go pod zabudowę. Możliwość długoletniego pozostawiania pustek poeksploatacyjnych w górotworze zależy od warunków geologicznych i hydrogeologicznych złoża i nadkładu, sposobu prowadzenia wydobywania rud. Do oceny zagrożenia reaktywacją zrobów porudnych niezbędne jest rozpoznanie zasięgu i skuteczności prac likwidacyjnych.

W 2008 roku dokonano oceny przydatności terenu do zagospodarowania przestrzennego, pod kątem uwarunkowań górniczo - geologicznych. Wydzielono 16 parcel o numerach od 1 do 16. (Szczegółowa lokalizacja parcel znajduje się na planszy nr 6 – Uwarunkowania wynikające z warunków geologiczno – górniczych). Parcele

charakteryzują się właściwymi dla siebie uwarunkowaniami górniczo – geologicznymi. Parcele pozostałe - bez oznaczenia numeru – zostały zaklasyfikowane jako nadające się do górniczo – nieskrepowanego zagospodarowania, co oznacza, że przy projektowaniu i realizacji zabudowy nie zachodzi konieczność stosowania dodatkowych zabezpieczeń konstrukcyjno – budowlanych przed oddziaływaniem górniczym.

PARCELA 1 – o kształcie wydłużonego prostokąta, charakteryzuje się prostymi warunkami górniczymi. W granicach parceli znajduje się 6 szybów o głębokości od 20m do 25m, są to szyby badawczo – poszukiwawcze za rudami o nieudokumentowanym sposobie likwidacji. Zabudowa parceli jest możliwa pod warunkiem rozpoznania występowania zagrożenia ze strony szybów. Obowiązuje następujące postępowanie:

- szyb należy odwzorować na powierzchni i przyporządkować mu strefę ochrony o promieniu $r = 20m$,
- gdy zabudowa narusza strefę ochrony, należy w obrysie rzutu fundamentowania budynku powiększonego o 4m dokonać zdjęcia warstwy wierzchniej do naturalnej warstwy geotechnicznej i przebadać na okoliczność występowania szybu. Czynność taką winien dokonać rzeczoznawca górniczy – uprawniony geolog górniczy z adnotacją do Dziennika Budowy.

PARCELA 2 – o kształcie zbliżonym do trójkąta, występują tu 3 szyby o głębokości do 12m. Nie występują ograniczenia dla zabudowy parceli. Wskazany jest odbiór wykopów fundamentowych przez rzeczoznawcę – uprawnionego geologa górniczego.

PARCELA 3 – o kształcie zbliżonym do trójkąta, występują tu 4 szyby poszukiwawcze o głębokości od 20m do 29m. Parcela może być dopuszczona do zagospodarowania na warunkach postępowania:

- szyb należy odwzorować na powierzchni i przyporządkować mu strefę ochrony o promieniu $r = 20m$,
- gdy zabudowa narusza strefę ochrony, należy w obrysie rzutu fundamentowania budynku powiększonego o 4m dokonać zdjęcia warstwy wierzchniej do naturalnej warstwy geotechnicznej i przebadać na okoliczność występowania szybu. Czynność taką winien dokonać rzeczoznawca górniczy – uprawniony geolog górniczy z adnotacją do Dziennika Budowy.

PARCELA 4 – odpowiada biegowi sztolni Fryderyka – Głęboka. Sztolnia została wydrążona w spągowych, zwięzłych, mocnych dolomitach kruszczońskich bądź z odcinkowymi naruszeniami kamienia spągowego (bardzo zwięzłe wapienie). Zagrożenie górnicze ze strony sztolni dla powierzchni jest bardzo małe, jednakże niewykluczone. Od czasu wydrążenia sztolni przebiega naturalny proces deformacji górotworu, postępują „wiekowe” oddziaływania na stan zachowania sztolni. Zaleca się ograniczenie zabudowy w obrębie oddziaływania na sztolnię wyłączając budownictwo monumentalne, wielorodzinne i wielokondygnacyjne. Za takim działaniem przemawiają także względy ochrony konserwatorskiej tj. możliwego szkodliwego oddziaływania prac budowlanych na stan zachowania sztolni. W koniecznych przypadkach zagospodarowania terenów pod biegiem sztolni (infrastruktura techniczna), należy zastosować zabezpieczenia jak dla II kategorii terenu górniczego. Dla sztolni Fryderyka – Głęboka były drążone

pomocnicze szyby. Należy wynieść potencjalny szyb na powierzchnię terenu, a następnie wyznaczyć 20m strefę ochronną wolną od zabudowy. Wymagana jest opinia biegłego rzeczoznawcy.

PARCELA 5 – wyznacza bieg południowej odnogi sztolni Fryderyka – Głęboka. Ma połączenie z rejonem eksploatacji rudy ołowiu po stronie południowo – wschodniej. Zagospodarowanie parceli warunkuje się jak dla parceli 4.

PARCELA 6 – o wydłużonym kształcie, ujmuję 3 szyby poszukiwawcze o głębokości od 16m do 22m. Parcela może zostać przeznaczona do zagospodarowania pod warunkiem, że szyby zostaną odniesione na powierzchnię wraz z 20m strefą ochrony. W przypadku naruszenia strefy ochrony, należy w obrysie konturu zabudowy powiększonego o 4m, zdjąć skrywkę do naturalnej warstwy gruntu i przebadać na okoliczność występowania szybu w zakresie jak dla parceli 1.

PARCELA 7 – o wydłużonym kształcie, jest objęta eksploatacją żelaziaka brunatnego, występują 3 szyby związane z eksploatacją. Parcela nadaje się do zagospodarowania. W związku z możliwym zagrożeniem ze strony szybów, poleca się postępowanie jak dla parceli 1, to jest zdjęcie skrywki i przebadanie podłoża.

PARCELA 8 – o kształcie wieloboku nieforemnego z licznymi szybami badawczo – eksploatacyjnymi za rudami żelaziaka brunatnego oraz cynku – galmanu. W granicach parceli znajduje się 9 szybów o głębokości do 50m do złoża rud galeny. Parcela posiada złożone uwarunkowania górnicze. Zabudowa parceli wymaga każdorazowo opracowania opinii specjalistycznej.

PARCELA 9 – o kształcie nieforemnego wieloboku, ujmuję fragmentaryczną eksploatację galmanu, ponadto 15 szybów o głębokości do 33m. Parcela ta posiada złożone uwarunkowania górnicze, dla określenia zdatności do zagospodarowania wymagane będą opinie specjalistyczne.

PARCELA 10 – w kształcie dużego wieloboku nieforemnego z udokumentowaną i „przypuszczalną” eksploatacją rud żelaziaka brunatnego. W granicach parceli znajduje się ok. 100 szybów o głębokości od 20 do 35m związanych z eksploatacją rudy żelaziaka brunatnego. Parcela nadaje się do zagospodarowania pod warunkiem oceny przez opinie specjalistyczne. W granicach tej parceli wyodrębniono północne odgałęzienie sztolni Fryderyka. Zabudowa w obrębie oddziaływania na odnogę sztolni wymaga indywidualnej oceny na możliwość zagrożenia górniczego a w szczególności oceny wpływu prac budowlanych na stan zachowania odnogi sztolni (zasady postępowania jak dla parceli 4).

PARCELA 11 – o kształcie wieloboku nieforemnego, przedstawia rejon eksploatacji rudy ołowiu – galeny, z licznymi chodnikami, przekopami, około 140 szybów badawczo – eksploatacyjnych o głębokości od 30m do 50m oraz odosobnioną eksploatacją rudy galeny.

Na podstawie penetracji wyrobisk podziemnych z rejonu przekopu Redena, istnieją informacje o zachowaniu dużych komór poeksploatacyjnych o wysokości kilku metrów. Powierzchnia w tym rejonie jest zabudowana wolnostojącymi budynkami mieszkalnymi. Sytuacja taka może stanowić poważne zagrożenie górnicze. Wskazuje się na pilną konieczność podjęcia prac

badawczych dla rozpoznania stanu zagrożenia. Do czasu rozpoznania zagrożenia należy wstrzymać dalszą zabudowę i rozbudowę mieszkalną.

PARCELA 12 – obszarowo duża o kształcie wieloboku nieforemnego z eksploatacją żelaziaka brunatnego w przewodzie oraz w mniejszym zakresie z eksploatacją galeny. W granicach parceli znajduje się ok. 50 szybów o głębokości od 26m do 50m, badawczo – eksploatacyjnych za rudami żelaziaka brunatnego oraz około 15 szybów o głębokości 30m do 50m badawczo – eksploatacyjnych za rudą galeny. Przez parcelę przebiega południkowo przekop Heinitza wraz z jego odnogą. Parcela posiada złożone uwarunkowania górnicze. Zagospodarowanie parceli może być dokonane jedynie na podstawie opinii specjalistycznej.

PARCELA 13 – o kształcie mniejszego nieforemnego wieloboku, obejmuje eksploatację rud żelaziaka brunatnego oraz szyby o głębokości od 6m do 10m. Występują proste warunki dla zagospodarowania parceli. Wymagany jest nadzór specjalistyczny przy wykopach fundamentowych z uwagi na szyby.

PARCELA 14 – o kształcie wydłużonego nieforemnego wieloboku. Zawiera eksploatację żelaziaka brunatnego. W granicach parceli znajduje się ok. 20 szybów o głębokości od 10m do 20m. Występują proste uwarunkowania górnicze. Parcela nadaje się pod zagospodarowanie, pod warunkiem zwrócenia uwagi na zagrożenie szybowe. Szyby należy wynieść na powierzchnię a zagospodarowanie w strefie ochrony musi się odbywać pod nadzorem rzeczoznawcy górniczego – uprawnionego geologa górniczego.

PARCELA 15 – o kształcie wydłużonym z rejonem eksploatacji galeny, licznymi chodnikami i 2 szybami o głębokości 33,5m i 77,4m. Przez parcelę przebiega sztolnia Fryderyka – Głęboka. Występują złożone uwarunkowania górnicze w szczególności z uwagi na przebieg sztolni. Możliwość zagospodarowania terenu może postępować na podstawie specjalistycznej opinii uwzględniającej w szczególności potrzebę ochrony sztolni Fryderyka.

PARCELA 16 – o kształcie wydłużonego wieloboku, zawiera fragmentaryczną eksploatację rud żelaziaka brunatnego i galmanu z 12 szybami o głębokości od 10 m do 24m oraz jednym szybem o głębokości 42,2m. Parcela nadaje się do zagospodarowania pod warunkiem opracowania opinii specjalistycznych.

Podkreślić należy, że podział ten należy traktować orientacyjnie. Zdarzyć się może wyjątkowo, że powstaną zagrożenia (zapadliska) na terenach uznanych od wielu dziesiątków lat za uspokojone.

Graficzne przedstawienie omawianych parcel znajduje się na planszy nr 6 - Uwarunkowania wynikające z warunków geologiczno – górniczych.

4.3. GLEBY

4.3.1. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Rolnicza przestrzeń produkcyjna dla obszaru całego miasta Tarnowskie Góry – dane na 1997r.

Obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej *został wyznaczony zgodnie* z Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych - Dz.U. nr 16 poz.78 oraz Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach - Dz.U. nr 101 poz. 444 z późniejszymi zmianami) *i obejmował* tereny upraw polowych, łąk i pastwisk oraz sadów i ogrodów o łącznej powierzchni 1.442,92 ha.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna dla obszaru objętego zmianą studium – dane na 2008r.

W obrębie obszaru objętego zmianą studium znajduje się kilka cennych przyrodniczo agrocenoz, co wynika z zalegania w tej części miasta najzasobniejszych gleb.

Na terenie miasta Tarnowskie Góry występują następujące typy gleb:

- gleby biellicowe i pseudobiellicowe – zachodnia część miasta,*
- gleby biellicowe i rdzawe – pas od Pniowca, Strzybnicy przez Śródmieście po południowe dzielnice miasta,*
- gleby brunatne – południowa, południowo – wschodnia i centralna część miasta oraz w rejonie Pniowca,*
- rędziny – centralna część miasta oraz rejon Piekar Rudnych,*
- mady i gleby mułowotorfowe i torfowomułowe.*

Znaczna część upraw i łąk poroździelana jest terenami powyrobowymi, które sukcesywnie, w miarę upływu czasu zarastane są przez roślinność trawiastą. Część terenów użytkowanych rolniczo stanowią również tereny powyrobowe.

W całej gminie Tarnowskie Góry rolnicy użytkują blisko 700 działek rolnych o powierzchni nie przekraczającej 1ha. Istnieje tutaj ponad 500 gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1ha, z czego aż 430 gospodarstw stanowią małe gospodarstwa rolnicze o powierzchni do 5ha.

W kilku gospodarstwach na terenie objętym zmianą studium prowadzona jest produkcja ogrodnicza tj. produkcja warzyw i kwiatów. Funkcjonuje tutaj 6 ogrodów działkowych: ROD Wiarus, ROD Sezam, ROD Lepsza Przyszłość, ROD Zryw, ROD Konwalia, ROD Powstańców Śl.

Z analizy struktury zasiewów w gminie Tarnowskie Góry wynika, iż najczęściej uprawianą rośliną jest jęczmień (ponad 500ha) a następnie pszenica (ponad 300ha), pszenżyto (około 200ha) i żyto 130ha. Z roślin rzadziej uprawianych wymienić należy rzepak, ziemniaki oraz mieszanki zbożowe.

W wyspecjalizowanych gospodarstwach prowadzona jest hodowla drobiu w fermach prowadzących tucz żywca drobiowego, bądź produkcję jaj.

Graficzne przedstawienie rozmieszczenia rodzajów gleb ze względu na klasę bonitacyjną zawiera plansza nr 7- Uwarunkowania wynikające z ochrony gruntów rolnych i leśnych.

4.3.2. STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Leśna przestrzeń produkcyjna dla obszaru całego miasta Tarnowskie Góry – dane na 1997r.

Podstawą do kształtowania terenów otwartych są istniejące ekosystemy, stanowiące trzon rusztu ekologicznego miasta. Ruszt ten tworzą równoleżnikowe pasma leśne na północy miasta (Pniowiec i Lasowice) i na południu leśne i parkowe (Piekary Rudne, Segiet, Repty) oraz łącznikowe pasma lasów w Rybnej na zachodzie oraz w Nakle na wschodzie. Obszary upraw polowych, łąk i pastwisk uzupełniają ten ruszt, tworząc jego osłonę.

Leśna przestrzeń produkcyjna dla obszaru objętego zmianą studium – dane na 2008r.

Całkowita powierzchnia lasów na terenie miasta Tarnowskie Góry wynosi około 3100ha, co stanowi około 37% jego powierzchni. Z tego aż 93% powierzchni leśnej znajduje się w administracji Lasów Państwowych Nadleśnictwa Świerklaniec i Nadleśnictwa Brynek. Pozostała część lasów – ok. 250ha stanowi własność prywatną i komunalną.

Największe zwarte kompleksy leśne występują głównie w północnej i północno – zachodniej części miasta. Łączą się one z lasami lublinieckimi i mają istotny wpływ na racjonalną gospodarkę leśną.

Cała powierzchnia lasów będąca w administracji Lasów Państwowych zaliczona została do kategorii lasów ochronnych w strefie oddziaływania przemysłu. W roku 1968 lasy te weszły w skład tzw. Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego jako „lasy w strefie miejskiego wypoczynku codziennego” oraz „lasy w strefie podmiejskiej wypoczynku codziennego i świątecznego bliskiego”.

W obrębie obszaru objętego zmianą studium kompleksy leśne występują w jego południowej części. Są to lasy bukowe. Od strony południowo – wschodniej znajduje się Las Segiecki z Rezerwatem Przyrody Segiet oraz jego otuliną.

Swoistą wyspę leśną tworzy park w Reptach. Dominuje tutaj starodrzew bukowy.

Stan degradacji lasów

W lasach „tarnogórskich” kumulują się negatywne zjawiska pochodzenia biotycznego i abiotycznego osłabiające istniejące drzewostany i całe ekosystemy leśne. Lokalizacja lasów w strefie oddziaływania przemysłu spowodowała iż są one objęte trzema strefami uszkodzeń przemysłowych.

Innym abiotycznym czynnikiem mającym niekorzystny wpływ na stan lasów jest potencjał rekreacyjno – turystyczny zagospodarowania terenów leśnych i przyległych.

Obszar lasów w latach 90 – tych objęto kategorią zagrożenia pożarowego. Podatność lasów na zagrożenie pożarowe związana jest ze strukturą drzewostanów i runa leśnego budującego ekosystemy leśne oraz z ich przetrzeżenia wskutek działania czynników abiotycznych.

Tereny leśne znajdujące się w obrębie obszaru objętego pocięte są infrastrukturą komunikacyjną (siecią dróg publicznych, siecią dróg oddziałowych, przecinek leśnych, pasów przeciwpożarowych) stwarzającą utrudnienia w migracji gatunków i wpływającą na postępującą synantropizację obszarów leśnych.

Czynnikiem biotycznym mającym degradujący wpływ na stan lasów są szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną, głównie jeleniowate. Forma przeciwdziałania tej tendencji jest zalecenie zwiększania naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny płowej poprzez zagospodarowanie łąk śródleśnych oraz zakładanie poletek zgrzyzowych.

4.3.3. CHARAKTERYSTYKA I UŻYTKOWANIE GLEB

Wśród gruntów sklasyfikowanych jako rolne (tj. pola uprawne, łąki, pastwiska i małe niepaństwowe lasy) występujących na terenie objętym zmianą studium spory udział mają gleby zaliczane do dobrych, średnio dobrych i średnich, co odpowiada klasom bonitacyjnym IIIa, IIIb, IVa.

Biorąc pod uwagę przydatność rolniczą gleby na terenie miasta Tarnowskie Góry zaliczane są do kompleksów:

- *żytni bardzo dobry (pszennożytni),*
- *żytni dobry (żytnio – ziemniaczany),*
- *żytni słaby, żytni bardzo słaby,*
- *pszenny bardzo dobry – rejon Piekar Rudnych oraz zachodnia część miasta,*
- *zbożowo – pastewny mocny słaby – rejon dzielnicy Pniowiec.*

4.3.4. STOPIEŃ SKAŻENIA GLEB

Skażenie gleb należy omówić w kontekście całego miasta Tarnowskie Góry, a nie tylko w obrębie terenu objętego zmianą studium.

Na terenie miasta Tarnowskie Góry doszło do zakłócenia warunków glebowo – rolnych w skutek działalności człowieka, niewłaściwego skanalizowania terenu, a często jego braku, lokalnych zakładów przemysłowych oraz zakładów przemysłowych miast ościennych jak również składowania odpadów.

W obrębie miasta przeważają gleby kwaśne (pH 4,5 - 5,5) oraz słabo kwaśne (pH 5,5-6,5). Gleby bardzo kwaśne (pH < 4,5) występują rzadko (rejon dzielnic Strzybnica i Pniowiec). Gleby obojętne (pH > 6,5) występują w rejonie dzielnic Rybna i Opatowice. Przewaga gleb kwaśnych ma wpływ na wysoką mobilność metali, co oznacza wzrost ich pobierania przez rośliny.

Zawartość metali w glebach w szczególności kadmu i ołowiu przekracza stężenia naturalne, a w zachodniej części miasta wartości te przekraczają stężenia tolerowane przez rośliny. Najmniej skażone kadmem i ołowiem są gleby w zachodniej części miasta w rejonie Rybnej i Starych Tarnowic.

Problem skażenia gleb rozpoczyna się od zlokalizowanych w północnej części miasta Zakładów Chemicznych Tarnowskie Góry. Zakłady te są już zlikwidowane jednak spowodowana przez nie degradacja środowiska postępować będzie przez kolejne lata. Zakłady Chemiczne nie znajdują się w obrębie opracowania zmiany studium, jednak ich wpływ dotyczy całego miasta. Do działalności zakładów należała synteza związków nieorganicznych wykorzystywanych do produkcji farb i lakierów oraz innych związków chemicznych wykorzystywanych m.in. w farmacji, galwanoplastyce oraz w produkcji trucizn. Trujące odpady składowano głównie w obrębie zakładu i w jego najbliższym sąsiedztwie. Na powierzchni 40ha zdeponowano około 1,2mln. m³ odpadów.

Takie składowanie niebezpiecznych odpadów poprodukcyjnych na niezabezpieczonym gruncie powoduje przenikanie toksycznych substancji do środowiska gruntowo – wodnego, czego konsekwencją jest zanieczyszczenie wód podziemnych i gleby.

Do gleby i wód przenikały głównie takie związki chemiczne jak: bar, bor, kadm, stront, arsen i cynk. Skażenie tego typu powoduje wysokie stężenia metali ciężkich w wodach i gruntach. Systematycznie przeprowadzane analizy wskazują na wielokrotne przekroczenie wartości dopuszczalnych.

Inne, lecz równie ważne zagrożenie dla gleby stanowi zanieczyszczenie związkami chemicznymi magazynowanymi w zakładach przemysłowych. Na terenie gminy Tarnowskie Góry funkcjonuje wiele zakładów używających silnie trujących i żrących związków chemicznych. Zakłady te działają zgodnie z prawem, gdyż posiadają stosowne pozwolenia na magazynowanie i przerób środków niebezpiecznych. Jednak zawsze istnieje niebezpieczeństwo przedostania się tych związków do gleby, wody i powietrza. W opracowaniu wykorzystano dwie klasyfikacje stopnia zanieczyszczenia gleb:

- klasyfikacja Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych - **IETU**,
- klasyfikacja Instytutu Upraw i Nawożenia - **IUNG**.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych - **IETU** występują następujące strefy lokalizacji terenów rolniczych:

STREFA A – dopuszczalna (rolnictwo bez ograniczeń) - strefa w której opad kadmu wynosi mniej niż 3,0 kg/km²/rok, ołowiu mniej niż 180 kg/km²/rok, stężenie CO₂ w okresie wegetacyjnym jest niższe od wartości 32 µg/m³, zanieczyszczenie gleb ołowiem jest niższe od 100 mg/kg, zaś kadmu niższe od 3,0 mg/kg gleby. W tej strefie istnieje możliwość uprawy wszystkich gatunków roślin jadalnych i paszowych. Strefa A występuje na niewielkim obszarze miasta m.in. w rejonie wsi Laryszów, w rejonie dzielnicy Bytomia - Stolarzowice.

STREFA B – niekorzystna (pewne ograniczenia upraw) – strefa w której opad kadmu mieści się w granicach od 3 do 10 kg/km²/rok, opad ołowiu mieści się w granicach od 180 do 200 kg/km²/rok, stężenie CO₂ w okresie wegetacyjnym zawarte jest w granicach od 32 do 400 µg/m³, zawartość ołowiu w glebie waha się od 100 do 1000 mg/kg a kadmu od 3 do 20 mg/kg gleby. W strefie B wskazana jest selektywna uprawa, ograniczona do gatunków odporniejszych na występowanie zanieczyszczenia, czyli

nie zagrażających zdrowiu konsumentów. W Tarnowskich Górach strefa ta występuje w pasie rozciągającym się od dzielnicy Pniowiec, poprzez Strzybnicę, Stare Tarnowice po Repty Śląskie oraz w rejonie Piekar Rudnych w dzielnicy Bobrowniki Śląskie.

STREFA C – wybitnie niekorzystna (gleby nieprzydatne pod uprawy spożywcze) - to strefa ochronna zakładu przemysłowego lub w odległości mniejszej niż 600m od emitora pyłów metalononnych, w odległości mniejszej niż 500m od aktywnego zwałowiska odpadów przemysłowych, w odległości mniejszej niż 50m od drogi o dużym natężeniu ruchu kołowego, opad ołowiu i kadmu wynosi odpowiednio ponad 200 i 10kg/km²/rok lub stężenie dwutlenku siarki w okresie wegetacyjnym przekracza wartość 400µg/m³ powietrza, zanieczyszczenie gleby ołowiem jest powyżej 1000 mg/kg lub kadmem powyżej wartości 20 mg/kg gleby. Na terenie miasta Tarnowskie Góry strefa ta występuje w pasie rozciągającym się od dzielnicy Lasowice poprzez Śródmieście do Bobrownik Śląskich.

Zgodnie z klasyfikacją **IUNG** na terenie miasta Tarnowskie Góry wyróżnić można gleby o następującym stopniu zanieczyszczenia i przydatności do upraw:

STOPIEŃ 0 (w przybliżeniu odpowiada STREFIE A) – to gleby nie zanieczyszczone o naturalnych zawartościach metali śladowych i o przeznaczeniu pod wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze,

STOPIEŃ 1 (w przybliżeniu odpowiada STREFIE A) – gleby o podwyższonej zawartości metali, przeznaczone do wszystkich upraw polowych z wyjątkiem warzyw przeznaczonych dla dzieci,

STOPIEŃ 2 (w przybliżeniu odpowiada STREFIE B) – gleby zanieczyszczone, zakaz upraw ogrodniczych m.in. salata, szpinak, kalafior; dopuszcza się jedynie uprawę roślin zbożowych, okopowych i pastewnych,

STOPIEŃ 3 (w przybliżeniu odpowiada STREFIE B) – gleby średnio zanieczyszczone, uprawy narażone na skażenia; dopuszcza się jedynie uprawę roślin zbożowych, okopowych i pastewnych pod warunkiem okresowych kontroli zawartości poziomów metali w częściach konsumpcyjnych roślin; proponuje się uprawę przemysłową oraz traw nasiennych,

STOPIEŃ 4 (w przybliżeniu odpowiada STREFIE C) – gleby silnie zanieczyszczone, w zależności od rodzaju gleby zaleca się zadarnienie, zadrzewienie oraz wyłączenie z produkcji rolnej; możliwość uprawy roślin przemysłowych tj. len, konopie, wiklina, dopuszcza się produkcję materiału siewnego zbóż i traw, a także ziemniaków dla przemysłu spirytusowego jako dodatek do paliwa oraz rzepaku na olej techniczny, proponuje się wapniowanie i wprowadzanie substancji organicznej do gleb,

STOPIEŃ 5 (w przybliżeniu odpowiada STREFIE C) – gleby bardzo silnie zanieczyszczone, winny zostać wyłączone z produkcji rolniczej i poddane zabiegom rekultywacyjnym; na glebach przydatnych możliwość uprawy lnu, konopi oraz rzepaku (oleje techniczne).

Gmina Tarnowskie Góry jest mocno zaangażowana w rekultywację skażonych terenów oraz w unieszkodliwianie odpadów. Priorytetowym działaniem jest prewencja, czego efektem było

zorganizowanie w 1993r. I Regionalnej Szkoły Czystej Produkcji dla wszystkich tarnogórskich zakładów. Zadaniem tego programu była minimalizacja szkodliwego wpływu zakładów przemysłowych na środowisko. Obecnie wdrażane są systemy zarządzania środowiskowego zgodnie z ISO 14001.

4.3.5. ZGODY NA ZMIANĘ PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Zgodnie z Ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 1995r. Nr 95 poz. 16 z późn. zm.) grunty rolne stanowiące użytki rolne w granicach administracyjnych miast nie wymagają zgody Marszałka oraz Ministra na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze.

W obrębie obszaru objętego zmianą studium występują tereny posiadające zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Wśród nich wyróżniamy:

- grunty, które uzyskały zgodę na zmianę przeznaczenia przed rokiem 1990,
- grunty, które uzyskały zgodę na zmianę przeznaczenia na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – pismo nr GZG. pg. 0602/2 – 27421/90,
- grunty, które uzyskały zgodę na zmianę przeznaczenia na podstawie Decyzji Wojewody Katowickiego – pismo nr G. 8 – 7441/32/89.

Spośród większych kompleksów posiadających zgody na zmianę przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze uzyskane przed 1990r. można wymienić:

- teren na zachód od obwodnicy do ul. Pomorskiej i dalej do ul. Litewskiej,
- teren ograniczony ulicami: Wyszyńskiego, Niedziałkowskiego oraz Skrzypczyka,
- teren na południe od ul. Niedziałkowskiego,
- teren na południe od obwodnicy ograniczony od zachodu ul. Gliwicką i przebiegający wzdłuż ul. Staszica,
- teren ograniczony ulicami: Gliwicką, Semaforową oraz częściowo ul. Nową (os. Kolejarzy),
- teren na południe od obwodnicy przebiegający wzdłuż ul. Korola, ograniczony od strony wschodniej granicą opracowania zmiany studium, a od strony zachodniej ograniczony częściowo ulicami: Parkową, Prochową i Puszkina,
- teren na wschód od ul. Gliwickiej przebiegający wzdłuż ul. Długiej oraz ul. Żeromskiego,
- teren na wschód od ul. Gliwickiej przebiegający wzdłuż ul. Skowronków,
- teren na zachód od ul. Gliwickiej obejmujący tereny przy ul. Waliski i Jaworowej,
- teren wzdłuż ul. Renka, teren na północ od ul. Witosa.

Spośród większych kompleksów posiadających zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze uzyskanej na mocy decyzji Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (G.Z.G. pg. 0602/2 – 27421/90) oraz Wojewody Katowickiego (G.8 – 7441/32/89) można wymienić:

- *teren na południe od ul. Sielanka aż do ul. Wyszyńskiego,*
- *dwa tereny na południe od ul. Pyskowskiej aż do granic Parku Repeckiego,*
- *teren na południe od obwodnicy ograniczony częściowo ul. Gliwicką i ul. Skrzypczyka,*
- *teren na południe od obwodnicy ograniczony ul. Świetlaną i przebiegający wzdłuż ul. Skośnej,*
- *teren na południe od ul. Wodociągowej aż do ul. Długiej,*
- *teren na południe od ul. Szczęść Boże biegnący od zachodu wzdłuż ul. Małej a od wschodu ograniczony linią kolejki wąskotorowej,*
- *teren na południe od ul. Żeromskiego ograniczony od zachodu ul. Gliwicką, od wschodu granicą opracowania zmiany studium, a od południa zabudową przy ul. Skowronków,*
- *teren na zachód od ul. Gliwickiej biegnący wzdłuż ul. Witosa aż do granicy Parku Repeckiego.*

Powyższa analiza wskazuje na duży procent terenów posiadających zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

W obrębie obszaru zmiany studium nie występują tereny posiadające zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

4.4. DZIEDZICTWO KULTUROWE, OCHRONA ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Rozmieszczenie graficzne obiektów i obszarów chronionych zawiera plansza nr 8 – Uwarunkowania wynikające z ochrony dóbr kultury.

OBIEKTY ORAZ OBSZARY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEGO REJESTRU ZABYTKÓW

W obrębie obszaru objętego zmianą studium znajdują się następujące obszary i obiekty wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków:

- *park krajobrazowy w Reptach, pow. Tarnowskie Góry z XIX w. usytuowany na obu zboczach doliny rzeczki Dramy z pozostałościami dawnego zwierzyńca (po pd. – zach. stronie doliny Dramy) oraz aleją kasztanową stanowiącą fragment drogi z Rept Starych do Tarnowic Starych; granice obejmują całość założenia na obszarze ok. 200 ha*

pomiędzy ogrodzeniem od północy, osadą Repty Stare od południa, drogą z Rept do Tarnowic Starych od wschodu i gruntami ornymi PGR Tarnowice Stare od zachodu, nr rej. A/660/66, data wpisu 30.12.1966r.,

- *zamek wraz z przyległym otoczeniem parkowym oraz folwarkiem przyzamkowym (stodoła, stajnia, obora, dwie oficyny gospodarcze) w ramach działki nr 2175/6 przy ul. Pyskowskiej, nr rej. A/639/66, data wpisu 2.05.1966r.,*
- *kościół parafialny pod wezwaniem św. Marcina wraz z murem cmentarnym z XV wieku przy ul. Niedziałkowskiego, nr rej. A/638/66, data wpisu 2.05.1968r.,*
- *dawna kopalnia kruszcu z XVI wieku przy ul. Szczęść Boże 52, nr rej. A/608/66, data wpisu 28.05.1966r.,*
- *kaplica z XIX wieku przy ul. Głównej, nr rej. A/656/66, data wpisu 28.05.1966r.*
- *stanowisko archeologiczne – otwarta osada z okresu rzymskiego w rozwidleniu rzeki Dramy, nr wpisu C/821/68,*
- *stanowisko archeologiczne – stożkowaty gródek rycerski z XIV wieku przy ul. Pyskowskiej w Starych Tarnowicach, nr wpisu C/1332/85.*

OBSZARY POTENCJALNEGO WYSTĘPOWANIA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Na obszarze objętym zmianą studium zlokalizowanych jest 11 zidentyfikowanych stanowisk archeologicznych (ujętych w Archeologicznym Zdjęciu Polski), w tym 2 wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków (patrz. pkt 4.4.1).

4.4.3. OBIEKTY ARCHITEKTURY ŚWIECKIEJ I SAKRALNEJ O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

W obrębie obszaru objętego zmianą studium znajdują się następujące obiekty architektury świeckiej i sakralnej o wartościach kulturowych:

- *Budynek mieszkalny przy ul. Głównej 2,*
- *Stodoła przy ul. Głównej 12,*
- *Zabudowania gospodarcze przy ul. Głównej 14,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Głównej 15,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Głównej 21,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Głównej 32,*
- *Budynki gospodarcze przy ul. Głównej 37,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Głównej 43,*

- *Budynek mieszkalny przy ul. Jodłowej 2,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Jodłowej 4,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Korola 28,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Korola 32,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Spacerowej 4,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Spacerowej 6,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Pyskowskiej 12,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Pyskowskiej 13,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Pyskowskiej 16-18,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Pyskowskiej 24,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Pyskowskiej 31 wraz ze starodrzewiem,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Pyskowskiej 40,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Pyskowskiej 44,*
- *Budynek mieszkalno - usługowy przy ul. Pyskowskiej 48,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Repeckiej 2,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Repeckiej 17,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Repeckiej 19,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Niedziałkowskiego 14,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Niedziałkowskiego 26,*
- *Plebania przy kościele pw. Św. Marcina przy ul. Niedziałkowskiego,*
- *Kościół p.w. Św. Marcina Biskupa i Wyznawcy przy ul. Niedziałkowskiego,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Repeckiej 63,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Witosa 80,*
- *Budynek gospodarczy i stodoła przy ul. Witosa 81,*
- *Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego wraz z cmentarzem oraz zabudowaniami parafialnymi przy ul. Ks. Sojki,*
- *Budynek usługowy przy ul. Ks. Sojki 1,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Kurka 16,*

- *Budynek mieszkalny przy ul. Podmiejskiej 13,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Puszkina 12,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Puszkina 17,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Radzionkowskiej 34,*
- *Budynki mieszkalno - usługowe przy ul. Radzionkowskiej 12 i 14,*
- *Stodoła przy ul. Korola 14,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Korola 38,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Korola 40,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Korola 53,*
- *Budynek mieszkalny wraz z zabudową gospodarczą przy ul. Śniadeckiego 2,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Gliwickiej 228,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Gliwickiej 229,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Gliwickiej 234,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Gliwickiej 244,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Gliwickiej 255,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Żeromskiego 22,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Żeromskiego 27,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Żeromskiego 30,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Żeromskiego 81,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Żeromskiego 108,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Żeromskiego 110,*
- *Budynek mieszkalny wraz z budynkiem gospodarczym przy ul. Żeromskiego 119,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Żeromskiego 120,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Staszica 99,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Staszica 116,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Staszica 118,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Staszica 122,*
- *Budynek mieszkalny przy ul. Długiej 97,*

- *Obudowa szybu Lichtloch IV w rejonie ul. Witosa nr 82,*
- *Budynki mieszkalne przy ul. Pyskowskiej 43 – 45.*

W obrębie obszaru objętego zmianą studium znajdują się następujące obiekty techniki o wartościach historycznych:

- *Zakład produkcji wody wraz z szybem Staszic przy skrzyżowaniu ulic: Staszica i Wodociągowej,*
- *Kolej wąskotorowa,*
- *Hałda popłuczkowa – kopiec „Rudolfina”.*

4.4.4. OBIEKTY SAKRALNE MAŁEJ ARCHITEKTURY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

W obrębie obszaru objętego zmianą studium znajdują się liczne obiekty sakralne małej architektury o wartościach kulturowych. Są to obiekty:

- *kapliczka w okolicach ul. Głównej 21,*
- *krzyż przy ul. Głównej 47,*
- *figura św. Krzysztofa przy kościele p.w. Przemienienia Pańskiego przy ul. Ks. Sojki,*
- *krzyż na cmentarzu przy ul. Jemiolowej,*
- *krzyż przy ul. Korola /Topolowej,*
- *krzyż przy ul. Gliwickiej,*
- *krzyż w okolicach ul. Gliwickiej 252,*
- *krzyż przy ul. Gliwickiej /Niemcewicza,*
- *krzyż przy ul. Gliwickiej /Żeromskiego,*
- *krzyż przy ul. Gliwickiej /Długiej,*
- *pomnik poległych powstańców w roku 1921 i poległych w obozach koncentracyjnych w latach 1939 – 45 przy ul. Witosa /Kamiennej,*
- *kapliczka i „źródło młodości” przy ul. Waliski /Renka,*
- *krzyż przy budynku mieszkalnym przy ul. Repeckiej 63,*
- *kapliczka i krzyż przy kościele p.w. św. Mikołaja przy ul. Witosa,*
- *krzyż przy ul. Długiej /Staszica,*
- *krzyż przy ul. Janasa /Wyszyńskiego,*

- kapliczka w murze cmentarnym przy kościele p.w. św. Marcina przy ul. Niedziałkowskiego,
- kapliczka przy ul. Repeckiej /Niedziałkowskiego,
- kapliczka w murze zamkowym przy ul. Pyskowskiej,
- krzyż przy drodze polnej w pobliżu osiedla zamkowego
- krzyż przy skrzyżowaniu ulic Niedziałkowskiego /Skrzypczyka,
- krzyż z 1888r. przy ulicach Bałtyckiej /Nowej.

4.4.5. OBIEKTY BUDOWNICTWA OBRONNEGO O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

W obrębie terenu objętego zmianą studium znajdują się liczne obiekty budownictwa obronnego o wartościach kulturowych.

Są to obiekty zlokalizowane w zachowanej w 80% niemieckiej linii obrony B-2 z 1944r. złożonej z ok. 160 żelbetowych „kochbunkrów” o kształcie walca. Jest to przykład fortyfikacji rozproszonej – końcowego akordu myśli fortyfikacyjnej. Linia składa się ze stanowisk ogniowych rzutowanych w dwie linie z rozmieszczonymi co kilkaset metrów stanowiskami międzypola, zasieków, pól minowych, transz łączących stanowiska oraz fragmentarycznie zachowanego rowu przeciwczołgowego na zapleczu pozycji. Zachowana linia biegnie w większej mierze poprzez kompleksy rolne.

Charakterystycznym i godnym uwagi jest schron o rzucie prostokąta, prawdopodobnie polski, służący jako strażnica graniczna sprzed 1939r. zlokalizowany przy ul. Sielanka.

Dokładne rozmieszczenie obiektów budownictwa obronnego przedstawiono na planszy nr 8 - Uwarunkowania wynikające z ochrony dóbr kultury.

4.4.6. POMNIK HISTORII „TARNOWSKIE GÓRY – PODZIEMIA ZABYTKOWEJ KOPALNI RUD SREBRONOŚNYCH ORAZ SZTOLNI CZARNEGO PSTRĄGA”

Na terenie objętym zmianą studium znajduje się pomnik historii „Tarnowskie Góry – Podziemia Zabytkowej Kopalni Rud Srebronośnych oraz Sztolni Czarnego Pstrąga” uznany zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14.04.2004r.

Jest to podziemny układ sztolni, chodników, komór oraz szybów dokumentacyjnych wraz z zachowanymi urządzeniami technicznymi działalności górnictwa kruszcowego od końca XV wieku.

Z powodu zaprzestania eksploatacji w latach 20 – tych XX wieku wyrobiska zostały opuszczone i przez następnych kilkadziesiąt lat nie były dozorowane.

W ostatnich latach nastąpiło nasilenie procesu deformacji górotworu, co ma wpływ zarówno na powierzchnię ziemi jak również powoduje szkody w samej kopalni tj. zawały, niekontrolowane wypływy wody.

Historia

W Tarnowskich Górach po bylej kopalni srebra i ołowiu pozostały pod ziemią wielokilometrowe chodniki, sztolnie, wyrobiska oraz komory. Niektóre z nich zachowały się w dobrym stanie, co świadczy o wysokiej fachowości metod urabiania, systemach transportu, odwadniania czy wentylacji pod ziemią.

W okresie międzywojennym władze miasta wydały nakaz zabezpieczenia i zasypiania pozostałych drożnych szybów, gdyż zagrażały one bezpieczeństwu. Wielokrotnie zasypywano tworzące się leje, gdyż szyby zapadały się. To spowodowało odcięcie dużej części wyrobisk.

Jednym z głównych wejść w podziemia był Szyb Staszic (dawny Adolph). W roku 1884 szyb ten leżący na przecięciu sztolni z chodnikami odwadniającymi został wykorzystany jako ujęcie wody pitnej dla potrzeb regionu.

4.4.7. OBSZARY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

W obrębie terenu opracowania zmiany studium występują obszary o wartościach kulturowych. Do nich należą obszary obejmujące następujące historyczne układy ruralistyczne:

- *układ ruralistyczny Bobrownik obejmujący zabudowę mieszkaniową wzdłuż ulic: Głównej, Aleksandra Puszkina, 23 Stycznia, Topolowej, Podmiejskiej oraz Strzelniczej,*
- *układ ruralistyczny w Starych Reptach obejmujący zabudowę mieszkaniową wzdłuż ulicy Witosy,*
- *układ ruralistyczny w Starych Tarnowicach obejmujący zabudowę mieszkaniową przy ul. Pyskowskiej i ul. Niedziałkowskiego oraz kościół p.w. św. Marcina Biskupa i Wyznawcy.*

4.4.8. OBSZARY EKSPOZYCJI KRAJOBRAZU POGÓRNICZEGO

W obrębie obszaru objętego zmianą studium prowadzona była niegdyś eksploatacja złóż galeny ołowiowej z domieszką srebra, limonitu (tzw. żelaziaka brunatnego) i galmanu. Po wieloletnich pracach poszukiwawczych i wydobywczych pozostały widoczne ślady na powierzchni terenu. Charakterystyczne ukształtowanie terenu tworzy malowniczy charakter łąk pogórnich zasługujący na większe zainteresowanie i ochronę. Na analizowanym terenie zaznaczono najciekawsze miejsca ekspozycji krajobrazu pogórnego – plansza nr 8 – Uwarunkowania wynikające z ochrony dóbr kultury.

4.5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

4.5.1. ZASOBY MIESZKANIOWE DO 1997R.

Zasoby i potrzeby mieszkaniowe. Ruch budowlany

Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe na terenie miasta liczyły - 6325 budynków mieszkalnych o łącznej liczbie 20828 mieszkań i 1334468m² powierzchni użytkowej (według stanu z końca 1994r.). Największa koncentracja budynków mieszkalnych występuje w Śródmieściu (31,7% budynków w mieście) oraz w Bobrownikach Śl. (11,6%) i Strzybnicy (10,2%). Ponad 61% mieszkań stanowiło własność uspołecznioną (w tym 35% spółdzielczą, 14% komunalną oraz 12% zakładów pracy). Pozostałą część zasobów mieszkaniowych stanowiła własność prywatna i instytucji wyznaniowych.

Komunalne zasoby mieszkaniowe

Miasto dysponowało 2926 mieszkaniem komunalnymi (14% ogółu zasobów mieszkaniowych w mieście, co przy odsetku 17,8% takich mieszkań w kraju oraz 19,3% w byłym woj. katowickim, zapewniało miastu niższe niż przeciętnie koszty utrzymania zasobów komunalnych). Prawie wszystkie mieszkania komunalne posiadały wodociąg w mieszkaniu, 82,5% mieszkań posiadało łazienkę, 85,9% - ustęp splukiwany, zaś 91,4% - gaz z sieci. Wskaźniki te stawiały miasto w korzystniejszej sytuacji od innych gmin byłego woj. katowickiego. Mniej korzystnie przedstawiała się sytuacja pod względem wyposażenia mieszkań w centralne ogrzewanie (23,2% mieszkań przy 37,7% w województwie).

Deficyt i potrzeby mieszkaniowe

Deficyt mieszkań wynikający z potrzeb demograficznych szacować można było na około 1950 mieszkań (statystyczny deficyt mieszkań na koniec 1994r.); deficyt wynikający z prognozowanego przyrostu gospodarstw domowych do 2015r. wynosi około 2850 mieszkań, w tym z tytułu rozczłonkowania się istniejących gospodarstw domowych - około 1700 mieszkań, zaś z tytułu przyrostu ludności - około 1150 mieszkań. Potrzeby mieszkaniowe wynikające z nieakceptowanego społecznie standardu technicznego mieszkań wynosiły około 1660 mieszkań. Około połowa z nich miała być adaptowana przez modernizację - bez względu na formę własności, zaś pozostałe miały zostać wyburzone lub miała nastąpić zmiana ich funkcji.

Deficyt mieszkań wynikający z nieakceptowanego społecznie standardu ekologicznego mieszkań (położonych na terenach sąsiadujących bezpośrednio z funkcjami uciążliwymi, wywołującymi hałas i skażenie powietrza) wynosił 200 mieszkań (Sowice, Bobrowniki), zaś deficyt wynikający z potrzeb odtworzeniowych (zasoby zużyte technicznie na skutek wieku) - około 500 mieszkań (8-9% zasobów).

Tab.4.5.1.a Jednostki funkcjonalno-przestrzenne o dużej liczbie, bądź dużym udziale mieszkań starych, wymagających modernizacji i remontów

Zrealizowanych przed 1918 r.		Zrealizowanych w latach 1918-1944	
Liczba	odsetek (%)	Liczba	odsetek (%)
Centrum (1718)	Śródmieście wschód (48,7)	Centrum (541)	Sowice (32,0)
Bobrowniki (268)	Śródmieście południe (43,3)	Lasowice (360)	Śródmieście wschód (31,7)
Strzybnica (229)	Centrum (35,6)	Śródmieście płn.- zach.	Faser-Tagor (28,6)
		Bobrowniki (184)	Lasowice (22,7)

Wstępny szacunek potrzeb terenowych dla rozwoju funkcji mieszkaniowej do roku 2015 obejmuje około 100 ha dla zabudowy wielorodzinnej oraz około 300 ha dla zabudowy jednorodzinnej, z czego 60% znajduje się w istniejących lukach budowlanych.

Ruch budowlany

Od roku 1990 w Tarnowskich Górach, podobnie jak w innych miastach *byłego* województwa katowickiego, ruch budowlany był ograniczony, prowadzony głównie przez inwestorów prywatnych (usługi, warsztaty rzemieślnicze, budownictwo mieszkaniowe) oraz przedsiębiorstwa inżynierii miejskiej, głównie w zakresie gazyfikacji niektórych dzielnic miasta. Większość wydanych pozwoleń na budowę dotyczyła remontów, przebudowy i rozbudowy oraz zmiany przeznaczenia istniejących obiektów. Oznacza to, iż następuje proces nadrabiania wieloletnich zaniedbań w remontach i szybkie podnoszenie standardów użytkowych obiektów.

Budownictwo mieszkaniowe było realizowane wyłącznie w postaci budownictwa indywidualnego jednorodzinnego, przy bardzo długim cyklu realizacyjnym (dla 25% budynków mieszkalnych wynosi on 10 i więcej lat). W latach 1989-1994 oddano do użytku 284 budynki. Przy utrzymaniu regresywnego tempa realizacji budownictwa mieszkaniowego na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych (wyliczonych dla okresu do 2010r.) potrzeba aż 260 lat. Realizacja budownictwa mieszkaniowego na poziomie 2,14 mieszkań/1000 mieszkańców/rok jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb; ponadto utrzymanie się owego niekorzystnego trendu może wpłynąć na istotne zmniejszenie atrakcyjności miasta.

4.5.2. ZASOBY MIESZKANIOWE NA ROK 2008

Wiek i stan techniczny zasobów mieszkaniowych

Dla określania wieku zasoby mieszkaniowe zgrupowano w 5 przedziałach czasowych wg okresu ich budowy, a prezentowane dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Tab. 4.5.2.a Zasoby mieszkaniowe zamieszkane wg wieku

Wyszczególnienie	Ogółem liczba mieszkań	Mieszkania wybudowane w latach											
		Przed 1945		1945-1970		1971-1978		1979-1988		1989-2002		wiek nieustalony	
		ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%
2002	20461	4533	22,6	5286	25,8	4876	23,8	4689	22,9	991	4,8	86	0,1

Źródło: NSP 2002

Ponad 66% zasobów mieszkaniowych w Tarnowskich Górach pochodzi z okresu powojennego. Budynki mieszkalne wybudowane przed 1945r. są w dużej mierze w złym stanie technicznym i wymagają znacznych nakładów na remonty i modernizację (wysoka kapitałochłonność).

Tab. 4.5.2.b Zasoby mieszkaniowe miasta wg form własności

Wyszczególnienie	ogółem	własność				
		Gminy	Zakładów pracy	Spółdzielni mieszkaniowych	Osób fizycznych	TBS
Liczba mieszkań	21573	1933	1383	7264	10041	952
% ogółem	100,0	8,96	6,41	33,67	46,55	4,41

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Mieszkaniowe zasoby komunalne cechują niskie standardy użytkowe i techniczne ulegające postępującej dekapitalizacji; 2/3 zasobów pochodzi sprzed 1945r., co powoduje wzrost nakładów związanych z kosztami utrzymania i gospodarką remontową. Miasto nie przewiduje jednak rozbiórek budynków, natomiast zasoby finansowe kierować będzie głównie na poprawę stanu technicznego, a nie na modernizację wyposażenia technicznego mieszkań. Pogłębiający się proces materialnego rozwarstwienia społeczeństwa powoduje stały przyrost zapotrzebowania na lokale socjalne. O wielkości zapotrzebowania na tanie mieszkania w Tarnowskich Górach świadczy lista osób ubiegających się o przydział lokalu komunalnego, która w 2006r. obejmowała 1105 wniosków, w tym 352 dotyczyła mieszkań socjalnych. W tym samym czasie do MTBS o najem lokali zgłoszonych było 1195 wniosków.

Jednocześnie po okresie zastoju budowlanego trwającego całą dekadę lat 90-tych, z początkiem lat 2000 wraz z ożywieniem budowlanym daje się zauważyć przyrost nowej substancji mieszkaniowej, głównie jednorodzinnej oraz wzrost zapotrzebowania na tereny budowlane.

4.5.3. STANDARDY ZAMIESZKIWANIA NA ROK 1997

Powierzchnia mieszkań

Struktura powierzchniowa mieszkań *była* w obrębie miasta zróżnicowana, choć zaznaczała się przewaga mieszkań o powierzchni średniej od 50 do 79m² (40,1% mieszkań). Lepsze od przeciętnych w mieście warunki mieszkaniowe, mierzone powierzchnią użytkową mieszkania na osobę, występowały w Reptach i Rybnej oraz w Śródmieściu, Sowicach i Pniowcu. Mieszkania duże (powyżej 80m²) przeważały w Osiedlu PKP - Kolonii Staszica, Repecku, Rybnej, Starych Tarnowicach, Pniowcu i Reptach, najmniej - na osiedlu Przyjaźń oraz w Centrum. Tam też, oraz na Osadzie Jana i w południowej części Śródmieścia dominowały mieszkania o powierzchni do 49m².

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne

Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne *był* w Tarnowskich Górach dość wysoki.

Tab.4.5.3.a Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne

Mieszkania	Wyposażenie w instalacje techniczne					
	wodociąg	w tym sieciowy	ustęp splukiwany	łazienka	gaz z sieci	centralne ogrzewanie
Liczba	20.554	20.367	18.302	18.217	15.842	14.110
Odsetek	98,7	97,8	87,9	87,5	76,1	67,7

Wśród dzielnic miasta najniższy stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne posiadał Pniowiec, najwyższy zaś - Osada Jana, natomiast wśród jednostek funkcjonalno - przestrzennych najlepiej wyposażone *były* mieszkania na osiedlu Przyjaźń. 60% mieszkań w Tarnowskich Górach posiadało pełne wyposażenie w pięć zasadniczych instalacji technicznych, z kolei mieszkań wyposażonych jedynie w wodociąg *było* 6,7%, zaś bez instalacji - 1,3%. Najwyższe odsetki mieszkań jedynie z wodą lub bez instalacji występowały w Śródmieściu - Południe, Pniowcu, Rybnej, Reptach, Bobrownikach i Sowicach. Najwyższym standardem mieszkań cechowały się z kolei: Osiedle PKP - Kolonia Staszica, osiedle Przyjaźń, Osada Jana, Strzybnica i Śródmieście - Północny Zachód.

Tab.4.5.3.b Zróżnicowanie wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne

Minimalny i maksymalny stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne w dzielnicach				
Instalacje techniczne	minimalny		maksymalny	
	%	dzielnica	%	dzielnica
Wodociąg	91,7	Pniowiec	100,0	Opatowice
Ustęp splukiwany	66,0	Pniowiec	98,0	Osada Jana
Łazienka	73,2	Pniowiec	98,2	Osada Jana
Gaz z sieci	0	Pniowiec, Opatowice, Sowice, Rybna	96,8	Osada Jana
Centralne ogrzewanie	34,7	Pniowiec	95,5	Osada Jana

Zaledwie 44,3% budynków w mieście *miała* możliwość odprowadzania nieczystości do sieci kanalizacyjnej. Z 49,5% budynków nieczystości *były* odprowadzane do zbiorników przydomowych, zaś 6,2% z nich nie posiadała kanalizacji. Z kolei jedynie do 4,8% budynków *była* doprowadzona sieć centralnego ogrzewania, 60,6% budynków *była* ogrzewana z kotłowni lokalnych oraz indywidualnych, a aż 34,6% posiadała ogrzewanie piecowe.

Substandardowa zabudowa mieszkaniowa

Za substandardy mieszkaniowe uznano mieszkania nie posiadające wyposażenia w instalacje tzw. cywilizacyjne (łazienkę i ustęp spłukiwany). Szacuje się, iż łącznie mieszkań takich *było* w mieście około 2,5 tys., co stanowiło około 12 % ogółu zasobów mieszkaniowych miasta, z czego 25% stanowiły mieszkania będące własnością komunalną. Najwięcej mieszkań substandardowych występowało na terenie Pniowca, Rept, Rybnej, Opatowic, Sowie i Bobrownik. W dzielnicach tych odsetek mieszkań substandardowych przekraczał 20% ogółu zasobów mieszkaniowych. Z kolei najwięcej mieszkań substandardowych komunalnych *było* w śródmieściu, a zwłaszcza w jego części centralnej. Gmina musiała liczyć się zatem z koniecznością prowadzenia prac modernizacyjnych na szeroka skalę.

Tab.4.5.3.c Mieszkania bez wyposażenia w instalacje techniczne

Rodzaj wyposażenia technicznego	Mieszkania bez wyposażenia w instalacje techniczne	
	liczba	odsetki (%)
Wodociąg	274	1,3
Ustęp spłukiwany	2.526	12,1
Łazienka	2.611	12,5
Gaz z sieci	4.986	23,9
Centralne ogrzewanie	6.718	32,5

Tab.4.5.3.d Warunki mieszkaniowe w dzielnicach i jednostkach funkcjonalno-przestrzennych

Dzielnice i jednostki funkcjonalno - przestrzenne	Mieszkania				Budynki mieszkalne	
	powierzchnia użytkowa		wyposażone we wszystkie instalacje techniczne	wyposażone tylko w wodociąg lub bez instalacji	wyposażone w kanalizacje sieciową	wyposażone w centralne ogrzewanie z sieci
	m ² /mieszkanie	m ² /mieszkańca	%	%	%	%
Tarnowskie Góry	64,1	20,8	60,0	8,0	44,3	4,8
ŚRÓDMIEŚCIE	62,3	23,4	49,4	5,3	74,1	4,2
Centrum	52,3	22,2	36,5	4,1	97,4	5,6
Śródmieście Północny	79,2	23,8	84,9	1,1	82,9	5,0
Śródmieście - Wschód	69,3	22,8	30,6	19,7	90,0	0
Śródmieście - Południe	62,8	26,7	24,5	28,2	55,6	3,3
Osiedla PKP - Kolonia	102,8	30,5	64,0	9,0	0	0
SOWICE	71,9	23,6	0,2	23,7	4,2	0,7
Sowice	68,8	23,4	0,2	24,5	4,2	0,9
Repecko	88,9	25,3	0	19,4	4,2	0
LASOWICE	65,9	18,7	41,8	12,6	56,5	6,0

Lasowice	66,0	18,9	41,7	12,5	56,6	5,9
Faszer - Tagor	59,1	18,0	43,0	28,5	50,0	25,0
OSADA JANA	53,2	19,4	95,4	1,8	98,5	7,0
BOBROWNIKI ŚL.	77,8	19,4	34,6	21,5	13,3	0
REPTY ŚLĄSKIE	79,9	29,4	54,7	25,0	5,3	0,2
STARE TARNOWICE	58,9	17,4	93,1	2,0	72,4	31,1
Stare Tarnowice	82,2	24,7	37,2	18,0	48,0	2,9
Osiedla Przyjaźń	57,2	16,9	97,1	0,8	92,1	53,8
OPATOWICE	78,3	17,6	3,1	12,5	3,8	0,8
RYBNA	86,3	25,6	0	25,5	1,2	0,2
STRZYBNICA	66,8	19,9	72,7	9,3	27,9	2,6
PNIOWIEC	85,9	21,1	0	26,8	0	0

4.5.4. **STANDARDY ZAMIESZKIWANIA NA ROK 2008**

Warunki mieszkaniowe ludności, obok infrastruktury społecznej stanowią jeden z głównych czynników decydujących o jakości życia mieszkańców. Składają się na to:

- samodzielność zamieszkania (gospodarstwa domowe posiadające samodzielne mieszkanie),
- standardy zamieszkania pod względem wielkości i zagęszczenia mieszkań,
- wyposażenie mieszkań w instalacje
- wiek i stan techniczny zasobów mieszkaniowych

Samodzielność zamieszkania określa się liczbą gospodarstw domowych zamieszkujących jedno mieszkanie. W czasie ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2002r. w Tarnowskich Górach na 100 mieszkań przypadało 112 gospodarstw domowych. Wielkość ta w przeciągu wielu lat nie uległa znaczącej zmianie. Obecnie w strukturze gospodarstw domowych przeważają gospodarstwa jedno i dwu osobowe przy zmniejszaniu się liczebności gospodarstw wieloosobowych, co wiąże się zarówno z obniżaniem diety rodziny jak i przyrostem liczby osób utrzymujących się samodzielnie.

Standardy zamieszkania

Standardy zamieszkania pod względem wielkości i zagęszczenia mieszkań prześlędzono na przestrzeni lat 1995-2006.

Tab. 4.5.4.a Zmiany w zasobach mieszkaniowych Tarnowskich Gór w latach 1995- 2006

Rok	Liczba mieszkań	Liczba izb w mieszkaniu	Przeciętna			
			Powierzchnia użytkowa m ²		Liczba osób na	
			1 mieszkania	na 1 osobę	1 mieszkanie	1 izbę
1995	20918	3,65	64,7	20,5	3,16	0,86
2002	20461	3,81	69,7	22,6	3,08	0,80
2006	21573	3,79	69,9	24,7	2,83	0,75

<i>średnia wielkość dla miast województwa w 2006r.</i>	3,44	61,1	22,9	2,67	0,78
--	------	------	------	------	------

Źródło Urząd Statystyczny w Katowicach

Powyższe zestawienie wskazuje wyraźnie na poprawę warunków zamieszkania na przestrzeni ostatnich 11 lat. Przeciętnie większe mieszkania lokalizują się nadal w dzielnicach, w których dominującą formą jest budownictwo indywidualne. Wielkości poniżej przeciętnych charakteryzują w dalszym ciągu mieszkania zlokalizowane w Śródmieściu, Starych Tarnowicach i na Osadzie Jana. Największy udział (ponad 40%), stanowią mieszkania o wielkości 50-79m², następną grupą to mieszkania o powierzchni użytkowej poniżej 49m², dotycząca głównie zabudowy wielorodzinnej.

Wyposażenie mieszkań w instalacje

Tab. 4.5.4.b Techniczne wyposażenie mieszkań

Wyszczególnienie ilość mieszkań	2006		Miasta województwa
	Ilość mieszkań	%	%
<i>Ogółem</i>	21573	100,0	100,0
<i>Wyposażonych w: wodociąg</i>	21428	99,3	99,1
<i>Ustęp splukiwany</i>	20675	95,8	93,1
<i>Łazienkę</i>	20273	94,0	91,4
<i>Gaz z sieci</i>	15806	73,3	71,1
<i>Centralne ogrzewanie</i>	17162	79,6	79,3

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne w 2006r. był wysoki i kształtował się powyżej średnich wielkości dla miast województwa śląskiego. Mimo to nadal jednak funkcjonowały mieszkania, w których występowały braki wyposażenia technicznego.

Tab. 4.5.4.c Mieszkania nie posiadające instalacji technicznych w % ogółem

Wyszczególnienie	1995	2006
	%	%
<i>Wodociąg</i>	1,3	0,7
<i>Ustęp splukiwany</i>	12,1	4,,2
<i>Łazienkę</i>	12,5	6,0
<i>Gaz z sieci</i>	23,9	26,7
<i>Centralne ogrzewanie</i>	32,5	20,4

Źródło: Materiały do studium uwarunkowań...1995, Urząd Statystyczny w Katowicach

W przeciągu 11 lat zauważalna jest dalsza poprawa wyposażenia technicznego mieszkań. Najpełniejszy standard wyposażenia cechuje nadal osiedle Przyjaźń, Osada Jana, Strzybnica, Osiedle PKP, Śródmieście Północny – Zachód. Największy odsetek mieszkań substandardowych lokalizuje się w „Faser-Tagor”, Śródmieściu Południe, Pniowcu, Rybnej, Reptach, Sowicach, Bobrownikach-Piekarach Rudnych.

W mieście korzystnie kształtują się warunki mieszkaniowe. Lokale mieszkalne mają przeciętnie większą od średniej dla miast województwa śląskiego powierzchnię oraz wyższy

poziom wyposażenia w instalacje. Część zasobów (głównie mieszkania komunalne) wymaga jednak podniesienia standardów technicznych.

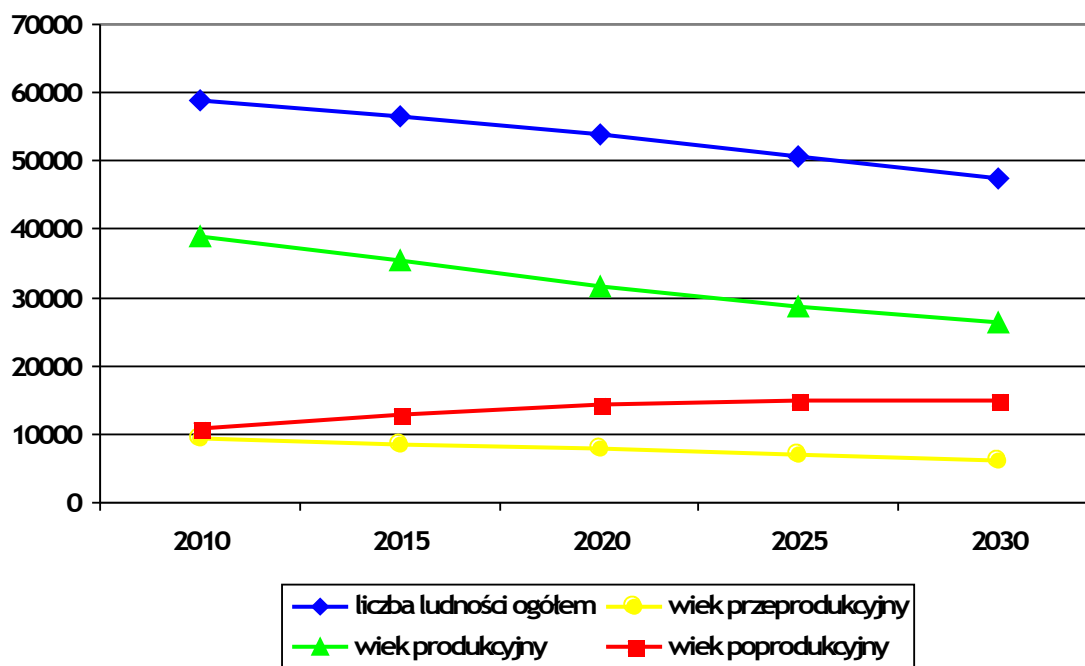
4.5.5. PROGNOZOWANA LICZBA LUDNOŚCI DO 2030 ROKU

Według prognoz długoterminowych opracowanych przez GUS na bazie danych NSP 2002 liczba ludności miasta będzie się zmniejszać i w 2030r. osiągnie 47529 osób.

Tab. 4.5.5.a Prognoza ludności Tarnowskie Góry na lata 2010-2030

Ludność:	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem:	58987	56528	53825	50800	47529
Mężczyźni	28241	27020	25679	24166	22548
Kobiety	30746	29508	28146	26634	24981
Wiek przedprodukcyjny	9273	8433	7852	7113	6230
Wiek produkcyjny	38840	35347	31592	28647	26266
Wiek poprodukcyjny	10874	12748	14381	15040	15033

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Wykres 4.5.5.b Prognoza ludności miasta do 2030 r.

W całym okresie prognozy obniży się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku produkcyjnym. Wysoką dynamiką wzrostu charakteryzować się będzie najstarsza grupa ludności czemu sprzyjać będzie dalsze wydłużanie się średniego trwania życia. W efekcie tych zmian liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrośnie z 51,6 roku 2006 do 75 w roku 2030.

W tym czasie w Tarnowskich Górach ubędzie blisko 13 tys. mieszkańców.

4.6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Elementem mającym wpływ na standard życia jest poczucie bezpieczeństwa, zarówno w obliczu zagrożeń dla życia i mienia (przestępczość, zagrożenia zdrowotne, klęski żywiołowe itp.) jak też bezpieczeństwa socjalnego i ekonomicznego.

Analiza zagrożeń i ocena wrażliwości zagrożeń zawarta w Miejskim programie reagowania kryzysowego z 2004r., pozwoliła na zaliczenie Tarnowskich Gór do miast o średnim stopniu zagrożenia.

Zagrożenia związane z działaniem sił natury (klęski żywiołowe)

Miasto, tak jak teren całego kraju narażony jest na działania sił natury mogące niekorzystnie wpływać na funkcjonowanie społeczeństwa lub w znacznym stopniu je utrudniać, a nawet uniemożliwiać. Na terenie miasta brak jest obiektów hydrotechnicznych, które mogłyby spowodować katastrofalne zatopienia. Przepływające przez miasto ciekł wodne – rzeka Stoła i Drama nie stanowią zagrożenia powodziowego. Północną część miasta zajmują rozległe tereny leśne; sosnowe i świerkowe stanowiące fragment Lasów Lubliniecko-Świerklanieckich. Stwarzają one potencjalne zagrożenia pożarowe.

Zagrożenia związane z działalnością człowieka (awarie i katastrofy techniczne)

Awarie urządzeń z toksycznymi środkami przemysłowymi:

Na terenie miasta znajdują się cztery zakłady pracy wykorzystujące w procesie produkcyjnym toksyczne substancje przemysłowe (TPS). Potencjalne źródło zagrożeń stanowią cyjanki oraz kwasy organiczne. Do zakładów pracy posiadających TPS należą:

- Fabryka Zmechanizowanych Obudów Ścianowych „FAZOS” S.A. w procesie produkcyjnym wykorzystująca liczne substancje toksyczne: cyjanek potasu, cyjanek miedzi, kwas solny, siarkowy.
- Fabryka Podzespołów Elektrotechnicznych „EMA Elektrokarbon” magazynująca pod wiatą kwasy azotowy, solny i siarkowy.
- Fabryka Sprzętu Ratunkowego i Lamp Górniczych „Faser” S.A. w procesie produkcyjnym wykorzystująca liczne substancje toksyczne.
- Zakłady Chemiczne w likwidacji, stanowiące zagrożenie ekologiczne, z możliwością skażenia wód gruntowych.

Analizując potencjalne zagrożenie miasta nie można wykluczyć awarii obejmującej swym zasięgiem znaczną część instalacji przemysłowej lub jej wybuchu. W przypadku awarii w każdym z wymienionych przedsiębiorstw zakłada się, że awaria miałaby zasięg lokalny. Zasięg sfery zagrożonej nie przekroczy wówczas rejonu awarii tj. 0,5km, a w warunkach ekstremalnych (wybuchu) strefa skażenia może osiągnąć 1km. W strefie skażonej znajdują się wówczas tereny wokół zakładów pracy, obejmujące gęsto zaludnione fragmenty miasta.

Transport toksycznych substancji przemysłowych i materiałów niebezpiecznych:

- *Drogowy – rozbudowana sieć drogowa miasta z Obwodnicą wokół centrum, stanowi zagrożenie życia i zdrowia ludności mieszkającej i przebywającej w pobliżu tras przewozu TSP. Drogi przewozu niebezpiecznych substancji chemicznych ustalone zostały w Zarządzeniu Nr 4/91 Burmistrza Tarnowskich Gór z dnia 29 maja 1991 r.*
- *Kolejowy – jeden z największych w Europie węzeł kolejowy, przez który wiedzie jedna z siedmiu głównych tras kolejowych przewozu TPS. Wzdłuż trasy kolejowej znajdują się dzielnice miasta o gęstej zabudowie i dużym zaludnieniu. W obszarze potencjalnego rejonu skażenia znajdują się: Osada Jana zamieszkała przez ponad 5 tys. osób oraz dzielnica Lasowice z ok. 4700 mieszkańcami. Usytuowanie stacji kolejowej w pobliżu centrum miasta, dworca autobusowego i Hali Targowej, stwarza potencjalne zagrożenie dla osób tam się znajdujących.*

Požary w mieście mogą obejmować:

- *Budynki – centrum Tarnowskich Gór stanowi zwarta zabudowa, różny materiał budowlany i pokrycie dachowe. Brak szerokich, przelotowych dróg komunikacyjnych, stwarza dogodne warunki do rozprzestrzeniania się pożaru. Największe zagrożenie pożarowe, przypada na stare budownictwo, jedno i wielorodzinne. Dotyczy to główne Śródmieścia oraz osiedla domów jednorodzinnych, w rejonie ulic: Opatowicka – Wyszyńskiego – Obwodnica.*
- *Zbiorniki paliw - zagrożenie pożarowe stanowią również stacje paliw znajdujące się w obrębie Obwodnicy oraz zbiorniki z paliwem dla lokomotyw spalinowych, rozmieszczone w rejonie węzła kolejowego*
- *Zakłady pracy - wszystkie zakłady pracy znajdują się w trzeciej grupie zagrożenia pożarowego.*

Na katastrofy drogowe najbardziej narażone są skrzyżowania: Obwodnicy z ul. Korola, Obwodnicy z ul. Nakielską, ul. Gliwickiej z Obwodnicą oraz ul. Wyszyńskiego z Obwodnicą.

Najbardziej wrażliwe na występowanie katastrof budowlanych są stare budynki w centrum miasta.

Dodatkowe zagrożenie bezpieczeństwa może stanowić pozostałość po dawnej podziemnej eksploatacji. Stan starych wyrobisk, szybów i sztolni nie jest rozpoznany. Wiele szybów oraz podziemnych chodników, zasypanych w nieznaną sposób może ulegać samoistnym, niekontrolowanym deformacjom. Dlatego pustki pogórnice są potencjalnym zagrożeniem dla obiektów budowlanych, a w konsekwencji bezpieczeństwa mieszkańców.

Liczba popełnianych przestępstw w latach 2001-2005 wahała się pomiędzy 3 tys., a 3,5tys. w ciągu roku. Także straż miejska interweniowała niespełna 3 tys. razy. Rozkład przestrzenny popełnianych przestępstw i wykroczeń nie był równomierny i pokrywał się z rejonami występowania wśród mieszkańców problemów alkoholowych oraz

w rejonach dotkniętych bezrobociem. Zjawiska te nasilają się szczególnie w dzielnicy Śródmieście w rejonie Starego Miasta oraz w dzielnicy Sowice na osiedlu socjalnym w Czarnej Hucie. Przemoc domową odnotowuje się także na osiedlu Fazos przy ul. Ułańskiej i na osiedlu Andersa w Lasowicach.

Tarnowskie Góry jako pierwsza gmina w Polsce, otrzymała certyfikat "Bezpiecznych Wspólnot", przyznawany przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Program ten, obejmujący bezpieczeństwo publiczne, nastawiony jest przede wszystkim na promowanie postaw zapobiegających wypadkom, przeciwdziałania narkomanii wśród młodzieży czy wprowadzenie całodobowej opieki nad osobami starszymi.

Na podstawie monitoringu zawodów i obserwacji na rynku pracy wprowadzane są zmiany w funkcjonowaniu systemów szkolenia i kształcenia zawodowego pomocne przy ograniczaniu poziomu bezrobocia. W promocji przedsiębiorczości oraz tworzeniu nowych miejsc pracy bierze udział m.in. Inkubator Przedsiębiorczości sp. z o.o. oraz Izba Przemysłowo - Handlowa w Tarnowskich Górach.

4.7. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

4.7.1. EDUKACJA

Zakres działania szkolnictwa i wychowania obejmuje:

- żłobki,
- przedszkola,
- szkoły podstawowe,
- gimnazja,
- szkoły ponadgimnazjalne,
- inne placówki wychowawcze, edukacyjne i kształcące.

Część placówek edukacyjno-oświatowych związanych jest w ramach miasta z obsługą danej dzielnicy, pozostałe pełnią rolę obsługi nie tylko miasta Tarnowskie Góry, lecz ponadto gmin obrzeżnych (powiatu).

Opieka i wychowanie żłobkowe obejmujące dzieci do lat 3 dotyczy jednej placówki wraz z dwoma oddziałami; sumaryczna liczba podopiecznych tylko nieznacznie przekracza liczbę aktualnych miejsc (75 miejsc – 85 dzieci w 2008r.), co uznać można za zadowalający poziom zaspokojenia potrzeb.

Opieka i wychowanie przedszkolne dla dzieci w wieku 3-6 lat obejmuje 14 samodzielnych placówek oraz 4 mieszczące się w zespołach szkolno-przedszkolnych. Baza ta o łącznej liczbie miejsc wynoszącej 1225 ogólnie zaspokaja bieżące potrzeby mieszkańców. Wzmożony nacisk na miejsca przedszkolne obserwuje się w rejonach większych skupisk miejsc pracy rodziców.

Wiele przedszkoli i wszystkie żłobki funkcjonują aktualnie (2008r.) w oparciu o obniżoną statutowo liczbę miejsc z uwagi na niskie tendencje demograficzne. W przypadku spodziewanego zwiększenia zapotrzebowania placówki te posiadają możliwość szybkiego uruchomienia istniejących rezerw swoich chłonności.

Szkolnictwo podstawowe w roku szkolnym 2006/2007 obejmowało 10 placówek w tym 3 zespoły szkolno-przedszkolne. Przy liczbie 144 oddziałów i 3227 uczniach, na 1 oddział przypadało przeciętnie 22 uczniów, stanowiąc tym samym zakładaną przez kilka dekad wielkość określaną dla szkół jako optymalna. Ponieważ na najbliższy okres prognozuje się dalsze obniżanie się liczby uczniów w szkolnictwie podstawowym nadal utrzymana zostanie nauka wyłącznie na 1 zmianę.

Szkolnictwo gimnazjalne obejmuje 6 placówek, a obłożenie pomieszczeń do nauki jest nadal jeszcze stosunkowo wysokie (28 uczniów / 1 oddział), chociaż obserwuje się już widoczny wpływ niżu demograficznego.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne prowadzone jest w Tarnowskich Górach zarówno dla młodzieży jak i dla osób dorosłych i obejmuje:

- 6 liceów ogólnokształcących (w tym 1 dla dorosłych)
- 2 licea profilowane
- 1 Liceum Plastyczne
- 11 techników (w tym 3 dla dorosłych)
- 6 zasadniczych szkół zawodowych
- 5 szkół policealnych (w tym 3 dla dorosłych)

Powyższe placówki z wyjątkiem dwóch liceów rozmieszczone są w 8 zespołach szkół zawodowych. Przy ul. Strzelców Bytomskich zlokalizowany jest Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla dzieci i młodzieży o dysfunkcjach fizyczno - psychicznych prowadzący edukację od klas szkoły podstawowej, poprzez gimnazjum do poziomu szkoły przysposabiającej do życia i zawodu.

Liczebność oddziałów dla młodzieży niepracującej w szkołach ponadgimnazjalnych jest nadal jeszcze wysoka i wynosi przeciętnie 32,4 uczniów na oddział, podczas gdy w zespole szkół specjalnych już tylko 10,7 uczniów na oddział.

Poza w/w placówkami prowadzonymi i finansowanymi przez Powiat Tarnogórski, miasto dysponuje również 3 obiektami prywatnymi, którym udzielane są dotacje z budżetu powiatowego, w tym Salezjańskiemu Ośrodkowi Szkolno-Wychowawczemu, do którego uczęszcza blisko 300 uczniów.

Zarząd Starostwa Tarnogórskiego obejmuje również Młodzieżowy Dom Kultury Nr 2 oraz Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

Na przestrzeni 13 lat (od 1995r.) baza szkolnictwa, szczególnie ponadpodstawowego (obecnie ponadgimnazjalnego), uległa gruntownej przebudowie głównie w zakresie kształcenia zawodowego.

Na podstawie Monitoringu Zawodów Nadwyżkowych i Deficytowych Powiatu Tarnogórskiego i obserwacji na rynku pracy od 2004r. wprowadzane są zmiany w funkcjonowaniu systemów szkolenia i kształcenia zawodowego szczególnie pomocne przy ograniczaniu poziomu bezrobocia.

Zmiany te obserwowane są we wszystkich zespołach szkół zawodowych, w szczególności dotyczą Wieloprofilowego Zespołu Szkół oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego.

W 2003 roku powstała w Tarnowskich Górach szkoła wyższa. Jest wydziałem zamiejscowym Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu. Uczelnia prężnie się rozwija poszerzając bazę dydaktyczną, powiększając kadre naukową i podejmując intensywne starania o otwarcie nowych kierunków i specjalności.

Kształci studentów na poziomie licencjackim, magisterskim oraz na studiach podyplomowych. W ramach studiów I stopnia (licencjackich 3 – letnich) uczy na kierunkach: Zarządzanie, Pedagogika, Politologia, Socjologia, Informatyka i Ekonometria, Ekonomia. Studia II stopnia (magisterskie) obejmują kierunki: Zarządzanie oraz Pedagogika. Studia podyplomowe kształcą w zakresie: Zarządzanie bezpieczeństwem i zdrowiem człowieka w środowisku pracy (BHP), Zarządzanie nieruchomościami komercyjnymi, Wiedza o społeczeństwie (dla nauczycieli), Organizacja, Zarządzanie w placówkach oświatowych, Organizacja i Zarządzanie w placówkach opiekuńczych i pomocy społecznej.

Infrastruktura Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Tarnowskich Górach obejmuje dwa budynki – jeden zlokalizowany w samym centrum miasta przy ul. Sienkiewicza, drugi oddalony o 5km w dzielnicy Strzybnica. Uczelnia dysponuje licznymi pracownikami komputerowymi, a także pracownią językową, fotograficzną i multimedialną. Aktualnie prowadzone są starania w celu otwarcia specjalistycznej biblioteki akademickiej.

Ponadto w ośrodku rehabilitacyjnym w Reptach prowadzone są przez Wydział Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej w Gliwicach studia integracyjne dla niepełnosprawnych.

4.7.2. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Reforma służby zdrowia dokonała generalnych zmian, a kolejne działania powodowały i nadal powodują trudne do określenia w skutkach przekształcenia tej dziedziny usług.

W lecznictwie zamkniętym – stacjonarnym (szpitalnictwie) oraz otwartym (przychodniach) nastąpiły w Tarnowskich Górach wyraźne zmiany.

Aktualnie w obrębie miasta funkcjonują 4 szpitale, a każdy z nich jest w gestii innego podmiotu zarządzającego:

1. *Samodzielny Publiczny ZOZ (SPZOZ) – Wielospecjalistyczny Szpital Powiatowy (poprzednio Zespolony Szpital Miejski) im dr B. Hagera, prowadzący diagnostykę, zabiegi oraz leczenie zachowawcze i operacyjne, wykonywane w 12 oddziałach szpitalnych o łącznej liczbie ok. 400 łóżek i 15 przyszpitalnych poradniach specjalistycznych.*
2. *Samodzielny Publiczny ZOZ – Zakład Pulmonologii o funkcji wojewódzkiej posiadający aktualnie ok. 36 łóżek szpitalnych i prowadzący 6 poradni specjalistycznych.*
3. *SP ZOZ – Górnośląskie Centrum Rehabilitacji im. gen. J. Ziętka „Repty” o randze wojewódzkiej, dysponujące ok. 560 łóżkami w 12 oddziałach szpitalnych prowadząc jednocześnie 4 poradnie oraz 7 pracowni diagnostycznych.*
4. *Niepubliczny ZOZ – Szpital Św. Kamila Zakonu O.O. Kamilianów, posiadający 4 oddziały szpitalne o łącznej liczbie 87 łóżek i 5 przyszpitalnych poradni.*

Aktualnie w Tarnowskich Górach funkcjonują 2 przychodnie publiczne (SP ZOZ) i 38 niepublicznych, z których niemal wszystkie posiadają umowy na świadczenie bezpłatnych usług medycznych dla pacjentów ubezpieczonych w NFZ. Pomimo tak rozbudowanej sieci usług zdrowotnych trudno jest określić wielkość poziomu zaspokojenia potrzeb społeczności. Mimo podniesienia sprawności obsługi oraz jakości wyposażenia nadal istnieją i pogłębiają się dysfunkcje w służbie zdrowia i są one analogiczne do sytuacji ogólnokrajowej.

Na pograniczu ochrony zdrowia i pomocy społecznej funkcjonują w mieście 2 organizacje pełniące funkcje humanitarne, opiekując się osobami chorymi nie kwalifikującymi się do leczenia szpitalnego:

- *Hospicjum Domowe – Stowarzyszenia Królowej Pokoju*
- *„Caritas” Diecezji Gliwickiej – stacji opieki przy ul. Powstańców Śląskich 2, pomoc paliatywna w warunkach domowych dla osób chorych.*

Obie w/w organizują pomoc paliatywną dla osób chorych w warunkach domowych.

Opiekę stacjonarną z zakresu pomocy społecznej świadczą 2 domy pomocy społecznej, a aktualna (2008r.) liczba miejsc zaspokaja bieżące potrzeby miasta:

- *Dom Pomocy Społecznej przy ul. Gliwickiej – 130 miejsc dla kobiet przewlekle psychicznie chorych,*
- *Dom Pomocy Społecznej „Przyjaźń” przy ul. Włoskiej dla osób przewlekle somatycznie chorych.*

Dodatkową opiekę społeczną świadczy dom opieki dziennej na 60 miejsc zlokalizowany przy ul. Bytomskiej.

Tarnowskie Góry posiadają status miasta powiatowego i jako takie pełnią rolę ponadlokalnego ośrodka usługowego w zakresie administracji, kultury, oświaty, ochrony zdrowia, handlu i komunikacji oraz regionalnego w zakresie specjalistycznych dziedzin

medycznych (Górnośląskie Centrum Rehabilitacji) Różnorodność i dostępność tych usług podnosi standard życia mieszkańców.

4.7.3. KULTURA

Oferta usług związanych z kulturą na terenie miasta obejmuje działalność domów kultury, bibliotek publicznych, muzeów. Na terenie miasta działa 9 bibliotek z filiami, z których korzysta 18903 osoby. Na 1000 mieszkańców w roku 2006 przypadało 309 czytelników bibliotek publicznych. Miasto posiada 3 muzea, które w 2006r. zwiedziło 84 392 osoby.

Bardzo ciekawą, unikatową ofertą, kulturową miasta, stanowią udostępnione do zwiedzania obiekty związane z dawnym górnictwem metali nieżelaznych. Są to:

Kopalnia Zabytkowa Rud Srebronośnych przy ul. Szczęść Boże 52

Znajdująca się na głębokości 40m, jedyna w Polsce podziemna trasa turystyczna udostępniająca zwiedzanie podziemi po dawnych kopalniach kruszców srebronośnych. Ma ona długość 1700m, w tym podziemny przepływ łodziami chodnikiem odwadniającym odbywa się na odcinku 270m. Przed zjazdem w podziemia zobaczyć można oryginalną wystawę minerałów, narzędzi i urządzeń górniczych, a po wyjeździe Skansen Maszyn Parowych.

Sztolnia "Czarnego Pstrąga" przy ul. Śniadeckiego 1

Jest to 600-metrowy fragment najdłuższej tarnogórskiej sztolni odwadniającej Fryderyk, wydrążonej w latach 1821-1834. Trasa turystyczna znajduje się pomiędzy szymbami Ewa i Sylwester, którymi do sztolni schodzi się po krętych schodach na głębokość 20 lub 30 metrów. Podczas wycieczki, która odbywa się łodziami, podziwiać można uroki podziemnego świata m.in. stalaktyty i oryginalne partie chodnika sztolniowego wykutego w skale dolomitowej.

Ponadto pomiędzy Bytomiem i Tarnowskimi Górami istnieje rozległy system podziemnych wyrobisk powstałych w wyniku działalności górniczej tzw. Podziemia Tarnogórsko - Bytomskie, o łącznej długości ponad 300km. Wyrobiska te cechują się różnorodną szatą naciekową. Występują tu siedliska 8 gatunków nietoperzy. Jest to proponowany obszar chroniony sieci NATURA 2000.

Ośrodkami życia kulturalnego są działające na terenie Tarnowskich Gór:

- Instytut Tarnogórski i Muzeum, ul. Ligonja 7,
- Muzeum, Rynek 1,
- Tarnogórskie Centrum Kultury, ul. Sobieskiego 7,
- Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej, ul. Gliwicka 2,
- Miejska biblioteka Publiczna, ul. Zamkowa 5,
- Pałac w Rybnej, ul. Powstańców Warszawskich 83,

- *Młodzieżowy Dom Kultury nr 2, ul. Gliwicka 36,*

Ponadto w Tarnowskich Górach działają liczne galerie.

Miasto organizuje szereg imprez kulturalnych:

- *Gwarki Tarnogórskie - trzydniowy festyn organizowany od 1957r. odbywa się we wrześniu,*
- *Piknik Gwarecki - organizowany przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej na terenie Skansenu Maszyn Parowych i Kopalni Zabytkowej w czerwcu,*
- *Piknik Śpiewaczy - czerwcową impreza Okręgu Tarnogórskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr,*
- *Tarnogórski Turniej Poetycki im. Ks. Jana Twardowskiego - ogólnopolski konkurs organizowany od 1994r. przez Wydział Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego, z myślą o młodych poetach. Prace przyjmowane są od lutego do kwietnia, zaś rozwiązanie konkursu ma miejsce w czerwcu. Wszystkie zgłoszone wiersze są wydawane drukiem,*
- *Wielki Piknik dla Dzieci – „Repty” - odbywa się z okazji Dnia Dziecka na terenie Parku Repeckiego,*
- *Turniej Wiedzy o Regionie Tarnogórskim - przeznaczony dla uczniów tarnogórskich szkół, organizowany przez Instytut Tarnogórski i Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Miejskiego,*
- *Tarnogórskie Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej - cykl koncertów muzyki poważnej odbywających się we wrześniu i w październiku w kościele ewangelicko-augsburskim.*

Unikatowe dziedzictwo kulturowe Tarnowskich Gór, związane z dawnym górnictwem metali nieżelaznych, bogata zieleń, uzupełnione atrakcyjną ofertą rekreacyjno - sportową jak Park Wodny czy Dolomity - Sportowa Dolina stanowiąc mogącym asumptem do zmiany wizerunku miasta przemysłowego, będącym zapleczem dla górnictwa, na bardziej przyjazne dla mieszkańców oraz potencjalnych inwestorów.

4.7.4. WIELKOPOWIERZCHNIOWE OBIEKTY HANDLOWE

W obrębie terenu objętego zmianą studium nie znajdują się wielkopowierzchniowe obiekty handlowe.

W trakcie realizacji jest obiekt handlowy Castorama Dom – Wnętrze – Ogród przy Obwodnicy.

4.7.5. TARGOWISKA MIEJSKIE

W obrębie terenu objętego zmianą studium znajduje się jedno targowisko miejskie - przy ul. Janasa na osiedlu Przyjaźń.

Jest to małe targowisko obejmujące zaledwie kilka straganów o profilu owocowo – warzywnym, kosmetycznym i odzieżowym. Targowisko jest niewielkie i służy zaspokajaniu potrzeb mieszkańców osiedla Przyjaźń.

Omawiając targowiska należy wspomnieć o największym w Tarnowskich Górach targowisku miejskim – Hali Targowej zlokalizowanej w Centrum miasta przy ul. Bytomskiej. Hala Targowa nie znajduje się w obrębie terenu opracowania zmiany studium jednak pełni ona funkcje w skali miasta zaspokajając potrzeby wszystkich mieszkańców. Na Hali Targowej przeważają stoiska odzieżowe oraz owocowo – warzywne i kosmetyczne.

4.7.6. SPORT, REKREACJA, TURYSTYKA

4.7.6.1. USŁUGI TURYSTYKI I REKREACJI. ATUTY MIASTA I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNO – REKREACYJNYCH. ZIELEŃ MIEJSKA. REKREACJA – *STAN NA 1997R.*

Tarnowskie Góry stanowią jeden z głównych ośrodków turystycznych w województwie *śląskim*. Pomimo to, usługi turystyczne nie *były w roku 1997* liczącą się gałęzią gospodarki miasta. W głównej mierze nie sprzyjał temu istniejący model turystyki, zbyt ubogi i jednostronny: miasto stanowi cel kilkugodzinnych wycieczek (głównie młodzieży szkolnej) organizowanych dla zwiedzenia Kopalni Zabytkowej oraz sztolni Czarnego Pstrąga w Parku Krajobrazowym w Reptach, łączonych ewentualnie z krótkim pobytem w centrum.

Pewne znaczenie mają także, lecz w daleko bardziej ograniczonym zakresie, organizowane w mieście imprezy kulturalne (głównie Dni Gwarków Tarnogórskich), działalność Rejonowego Centrum Kultury w Rybnej, ośrodek wypoczynkowy w Pniowcu, czy wreszcie działająca sezonowo kolejka wąskotorowa z Bytomia do Miasteczka Śl.

Istniejące obiekty o znaczeniu turystycznym są rozproszone, nie tworząc funkcjonalnie powiązanego zespołu atrakcji turystycznych. Nie towarzyszą im - z wyjątkiem centrum - usługi obsługi turystów (gastronomia, handel, rozrywka). Tereny rekreacyjne miasta oferują zbyt ubogi zakres form rekreacji, brak jest także ścieżek rowerowych.

Uwagi te kontrastują z potencjalnie dużymi możliwościami rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych i rozrywkowych. Miasto dysponuje bowiem unikatowym w skali europejskiej dziedzictwem zabytków techniki i kultury materialnej (górnictwa rud metali nieżelaznych), wiążące się z ważnymi etapami postępu technicznego (pierwsza maszyna parowa na kontynencie). Kopalnia Zabytkowa i sztolnia Czarnego Pstrąga traktowane są pod względem atrakcyjności na równi z Wieliczką. Istotne znaczenie dla rozwoju funkcji turystycznych miasta powinno mieć także jego interesujące, zabytkowe centrum. Potencjalnie dużą rolę odegrać powinny także istniejące tereny rekreacyjne, wyrobisko kamieniołomu dolomitów oraz lokalne ciekawe walory krajobrazowe, zwłaszcza południowa część miasta.

Myśląc o istotnej intensyfikacji funkcji turystyczno - rekreacyjnych Tarnowskich Gór, bezsporną jest konieczność tworzenia nowych atrakcji turystycznych, głównie o funkcjach rekreacyjnych i rozrywkowych. Powinny być one na tyle atrakcyjne dla już istniejących w regionie obiektów podobnego rodzaju (np. Wesołe Miasteczko w Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku), pozwalając na przyciągnięcie większej liczby turystów i zatrzymanie ich w mieście na dłuższy, niż jedynie kilkugodzinny pobyt.

Rozwój funkcji turystyczno - rekreacyjnych w mieście powinien rozwijać się w kilku kierunkach:

- poprzez wykorzystanie istniejących atutów turystycznych (Kopalnia Zabytkowa ze sztolniami, centrum miasta, kolejka wąskotorowa), przy ich uatrakcyjnieniu i odpowiednim zagospodarowaniu, także z istotnym zintensyfikowaniem organizacji imprez kulturalnych, pokazów historycznych itp.;
- poprzez tworzenie nowych atrakcji (obiektów) turystycznych, głównie o charakterze rekreacyjno - rozrywkowym;
- poprzez właściwe wykorzystanie i tworzenie nowych terenów i obiektów rekreacyjnych, oferujących bogaty zestaw form rekreacji, w tym możliwość korzystania ze ścieżek rowerowych;
- poprzez intensywny rozwój usług towarzyszących („okołoturystycznych”), między innymi kultury, handlu, gastronomii i hotelarstwa. W ślad za tym muszą iść inwestycje zmierzające do dostosowania układu komunikacyjnego, telekomunikacji i infrastruktury technicznej miasta do wzrostu ruchu turystycznego.

Usługi turystyki, rekreacji i rozrywki powinny tworzyć stosunkowo zwartą zewnątrznie i wewnątrznie dobrze skomunikowaną strefę miasta. Bez wątplenia najbardziej predysponowany do tego jest południowy fragment Tarnowskich Gór z już istniejącymi i potencjalnymi atrakcjami turystycznymi, położony w sąsiedztwie centrum, cechujący się także przestrzennymi możliwościami lokalizowania nowych obiektów rekreacyjno - rozrywkowych oraz znacznymi walorami krajobrazu. Istniejące postulaty objęcia ochroną prawną dużych fragmentów południowej części miasta, ze względu na jej wartości przyrodnicze i kulturowe, nie wykluczają możliwości prowadzenia tam inwestycji o charakterze nieuciążliwym dla środowiska. Wręcz przeciwnie - tworzenie obiektów o funkcjach turystycznych powinno stanowić pożądaną formę aktywnej ochrony tegoż fragmentu Tarnowskich Gór.

Północna część miasta z kompleksem Lasów Lublinieckich może pełnić rolę pomocniczą, jako obszar turystyki pobytowej (ośrodek wypoczynkowy) oraz pieszo - rowerowej.

W rozważaniach nad możliwościami rozwoju funkcji turystycznych w Tarnowskich Górach nie można pomijać jednak istotnych zagrożeń dla realności; składają się na nie głównie:

- Położenie miasta w regionie, który w powszechnej świadomości wyklucza możliwość uprawiania w jego obrębie turystyki. Istotny wpływ może tu mieć także przypisanie miastu opinii rejonu klęski ekologicznej na skutek nierozwiązanego problemu składowisk odpadów Zakładów Chemicznych „Czarna Huta”. Wynika z tego, iż turystyczne, rekreacyjne i rozrywkowe funkcje miasta powinny być adresowane przede wszystkim do odbiorców regionalnych, obciążonych znacznie mniejszą skalą błędnych wyobrażeń o możliwościach wypoczynku na Górnym Śląsku. Stąd z kolei płynie wniosek, iż funkcje turystyczne miasta powinny być nastawione na stosunkowo krótkie jedno i dwudniowe pobyty.
- Konkurencja sąsiednich miast, rodząca konieczność stworzenia takiej oferty turystycznej, która stanowiłaby wystarczający „magnes” dla przyciągania turystów korzystających dotychczas z usług innych ośrodków (głównie Chorzowa z WPKiW) oraz oferująca atrakcje, którymi ośrodki te nie dysponują. W początkowym okresie szczególnie istotna będzie próba zatrzymania w mieście na dłuższej wycieczek szkolnych, oferując im, prócz zwiedzania kopalni i sztolni także inne atrakcje. Rozwój funkcji turystycznych Tarnowskich Gór można widzieć również nie na zasadzie konkurencji, lecz współpracy z okolicznymi miastami i gminami (np. Piekarami Śl., Zbrosławicami, Świerklańcem, czy też z Chorzowem).

Niezwykle istotna dla powodzenia prób rozwoju funkcji turystycznych miasta będzie spójna, intensywna i atrakcyjna promocja Tarnowskich Gór w różnego rodzaju mediach.

Specyficzną naturę posiada zagadnienie związane z zielenią miejską, głównie o funkcjach rekreacyjnych. Zapewnienie mieszkańcom miasta właściwych warunków do rekreacji wymaga:

- podniesienia jakości i funkcjonalności istniejących terenów rekreacyjnych; większość terenów zieleni miejskiej wymaga modernizacji, poprawy i uzupełnienia układu funkcjonalno - przestrzennego, renowacji istniejących i wprowadzenia nowych urządzeń rekreacyjnych oraz rewitalizacji roślinności;
- wzbogacenia oferowanych użytkownikom terenów zieleni miejskiej form rekreacji, zwłaszcza poprzez umożliwienie uprawiania jazdy terenowej na rowerach w obrębie terenów rekreacyjnych oraz powiązanie terenów rekreacyjnych i kompleksów leśnych siecią ścieżek (dróg) rowerowych z terenami zabudowy mieszkaniowej; kwestie te należy widzieć także jako możliwość wzbogacenia oferty turystycznej miasta;
- urządzenia łatwo dostępnych terenów rekreacyjnych o randze dzielnicowej dla mieszkańców osiedla Przyjaźń oraz boisk i placów do gier w poszczególnych dzielnicach i zespołach mieszkaniowych.

W stosunku do niektórych ogrodów działkowych, cechujących się wadliwą lokalizacją, należy dokonać analizy celowości ich dalszego istnienia (z uwzględnieniem wniosków płynących z Programu Pomocy PHARE w zakresie skażenia gruntów) oraz określić ich nowe, zamienne usytuowanie.

4.7.6.2. SPORT, REKREACJA, TURYSTYKA – STAN NA 2008R.

Możliwość czynnej rekreacji umożliwia dobrze rozwinięta w Tarnowskich Górach baza sportowo - rekreacyjna. Wyróżniającym się obiektem jest Kompleks Rekreacyjno-Kąpieliskowy "Park Wodny". Położony niedaleko centrum oraz dobrze skomunikowany służy zarówno mieszkańcom miasta jak i ościennych miejscowości. Jest jednym z najnowocześniejszych obiektów tego typu w Polsce. W centrum miasta usytuowany jest Kolejowy Ośrodek Sportu i Rekreacji Śląsk oraz Towarzystwo Sportowe Gwarek, a uzupełnieniem zaplecza sportowo rekreacyjnego jest Hotel Olimpijski.

Ponadto w mieście działa szereg specjalistycznych klubów sportowych zarówno dzielnicowych jak i uczniowskich atrakcyjnych pod względem różnorodności ofert.

Do aktywnego wypoczynku w mieście i okolicach zachęca sieć ścieżek turystycznych i tras rowerowych prowadzących przez najciekawsze miejsca w mieście. Zwiedzanie miasta ułatwia także najstarsza z czynnych w Europie, licząca blisko 150 lat kolej wąskotorowa. Pomiedzy Tarnowskimi Górami, a Bytomiem powstaje całoroczne centrum narciarskie **Dolomity - Sportowa Dolina** w nieczynnym od 30 lat wyrobisku Blachówka. Do dyspozycji narciarzy są trzy całoroczne trasy narciarskie o łącznej długości 700m.

4.7.7. ZIELEŃ OGÓLNODOSTĘPNA

Ważny element wpływający na jakość życia mieszkańców miasta stanowią tereny zieleni, ich wielkość, struktura i dostępność przestrzenna. Układ terenów zieleni powinien zapewniać właściwe warunki zdrowotne, klimatyczne i rekreacyjne, niezbędne dla zaspakajania potrzeb mieszkańców związanych z zamieszkaniami, pracą i wypoczynkiem.

Największą powierzchnię terenów zielonych stanowią lasy zajmujące ponad 1/3 powierzchni miasta. Niemal 93% powierzchni leśnej pozostaje w administracji Lasów Państwowych, jedynie niewielkie fragmenty stanowi własność prywatną i komunalną. W 1968r. lasy te weszły w skład tzw. „Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego”, jako ogólnodostępne lasy w strefie miejskiej wypoczynku codziennego. Zwarty kompleks gruntów leśnych stanowiący południowe obrzeże Lasów Lublinieckich, zlokalizowany jest w północnej części miasta, głównie w dzielnicach Pniowiec, Lasowice, Strzybnica. Las poprzecinany jest wieloma ścieżkami, które idealnie nadają się na wyprawy piesze i rowerowe. Atrakcyjność tych terenów podnosi obecność zbiorników wodnych jak: Głęboki Dół oraz zespół pięciu stawów, przekształcony częściowo na kąpielisko, w pobliżu którego znajduje się ośrodek wypoczynkowy Pniowiec. Stawy te są ciekawą alternatywą do obleganego i zatłoczonego zbiornika Nakło-Chechło.

Pozostałe lasy mają mniejszą powierzchnię. Fragmentarycznie zlokalizowane są w dzielnicach Rybna, Repty Śląskie i Bobrowniki Śląskie. Największą atrakcją tych terenów jest Las Segiecki porastający zbocza Srebrnej Góry z częściowym rezerwatem buków "Segiet". Z rezerwatem sąsiadują kamieniołomy po Górniczych Zakładach Dolomitowych. Głębokość największego wyrobiska dochodzi do 60 metrów (tzw. wielki kanion tarnogórski).

Tarnowskie Góry posiadają 10 parków rozmieszczonych w różnych częściach miasta o łącznej powierzchni ponad 210ha. Największy odsetek zieleni parkowej posiada dzielnica Repty Śląskie, z uwagi na zlokalizowany tam park okalający Górnośląskie Centrum Rehabilitacji. Park Repecki zajmujący pow. ok. 180ha, jest jednym z największych w regionie parkiem zabytkowym o statusie Zespołu Przyrodniczo Krajobrazowego. Ma charakter naturalnego lasu bukowego z fragmentami grądu. Drugi pod względem wielkości Park Miejski położony na warpiach będących pozostałością po działających tu w XIX w. kopalniach rud zajmuje powierzchnię niespełna 20ha. Park Redena założony jako pierwszy w Tarnowskich Górach na początku XIX wieku - oraz Park Klasztorny OO. Kamilianów – założony przez zakonników w XX wieku, stanowi doskonale otoczenie dla terenów szpitalnych. Największe powierzchnie zieleni osiedlowej znajdują się w dzielnicach Stare Tarnowice w rejonie osiedla Przyjaźń, a także w dzielnicach Śródmieście i Osada Jana. Ponadto w mieście znajduje się 14 rodzinnych ogrodów działkowych o łącznej powierzchni ogólnej wynoszącej ponad 100ha.

4.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Infrastruktura techniczna miasta obejmuje trzy rodzaje systemów:

- wodno - kanalizacyjny
 - gospodarki odpadami
 - systemy energetyczne
1. Dostosowanie systemów infrastruktury technicznej do aktualnych i rozwojowych potrzeb miasta oraz ich sprawne funkcjonowanie ma niezwykle istotny, wieloaspektowy wpływ na ład funkcjonalny miasta i perspektyw jego rozwoju. Infrastruktura techniczna warunkuje bowiem poziom jakości życia mieszkańców, jakości środowiska przyrodniczego i możliwości rozwoju miasta oraz jego atrakcyjność inwestycyjną.
 2. Systemy infrastruktury technicznej wyróżniają się wśród innych elementów funkcjonalnych specyficznymi cechami i wymogami sprawnego działania. Komponentami systemów są obiekty oraz urządzenia przesyłowe (z wyjątkiem systemu składowania odpadów), których „końcówki” (w przypadku zaopatrzenia w energię elektryczną i wodę) powinny docierać do indywidualnych odbiorców (użytkowników). Specyfika systemów zaopatrzenia w gaz i ciepło oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków polega na tym, iż systemy te mogą być zorganizowane w różny sposób, w postaci systemów zbiorowych, lokalnych (dla kilku gospodarstw), bądź indywidualnych. Wybór sposobu ich organizacji zależy przede wszystkim od rachunku ekonomicznego, związanego także m.in. z warunkami naturalnymi, zwartością i rodzajem zabudowy.

Elementy infrastruktury technicznej przedstawiono graficznie na planszy nr 9 – Uwarunkowania wynikające z infrastruktury technicznej.

4.8.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Analizowany obszar zapotrzebowanie na wodę użytkową pokrywa z wód podziemnych występujących na terenie Miasta Tarnowskie Góry i w jego otoczeniu. Woda dostarczana jest głównie z GPW w Katowicach z ujęć Miedary. Pozostałą część stanowi zakup z ujęcia Centrum Magazynowo - Handlowego przy ul. Zagórskiej oraz czterech ujęć własnych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji (ujęcie przy ul. Opatowickiej).

Tab. 4.8.1.a Produkcja wody z ujęć własnych PWiK w Tarnowskich Górach za 2002 r. (wg danych P. W. i K. w Tarnowskich Górach).

Lp.	Ujęcia PWiK	Pozwolenie wodnoprawne [m ³ /d]	Produkcja [m ³ /d]
1	nr III (ul. Opolska)	780	675
2	Opatowice	768	683
3	Pniowiec	477,6	175
4	Prefabet	1200	483

4.8.1.1. ŹRÓDŁA ZASILANIA W WODĘ

Ujęcia wodne PWiK Sp. z o.o.:

- ujęcie przy ul. Opolskiej nr III - zasila centrum miasta,
- ujęcie przy ul. Opatowickiej - zasila osiedle Przyjaźń,

zasilania obce:

- ujęcie GCR Repty,
- ujęcie SUW Miedary (GPW Katowice) - zasila centrum miasta, osiedle Przyjaźń, dzielnice Repty i Bobrowniki.

4.8.1.2. FUNKCJONOWANIE SIECI WODOCIĄGOWEJ

Sieć wodociągowa na terenie miasta Tarnowskie Góry, administrowana jest przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. (PWiK) w Tarnowskich Górach.

Łączna długość sieci wodociągowej w eksploatacji PWiK na terenie miasta Tarnowskie Góry wynosi 272,3 km, w tym:

- ok. 7.570 szt. przyłączy, z tego 7.320 szt. do budynków mieszkalnych, a 250 szt. do podmiotów usługowo-produkcyjnych.

Tab. 4.8.1.2.a Struktura zużycia wody w Mieście. (wg danych P. W. i K. w Tarnowskich Górach)

Lp.	Wyszczególnienie	Lata	
		1996	2002

1	Zakup wody [tys. m ³ /rok]	4303,2	3334,9
2	Własne ujęcia wody [tys. m ³ /rok]		736,1
3	Zużycie wody ogółem [tys. m ³ /rok]	3133,5	2505,9
4	Straty wody [tys. m ³ /rok]	1169,7	1565,1

STAN TECHNICZNY SIECI WODOCIĄGOWEJ

Na terenie miasta Tarnowskie Góry wiek (przybliżony) sieci wodociągowej kształtuje się następująco:

- więcej niż 60 lat ok. 15% (ok. 40,8 km),
- 20 do 60 lat ok. 53% (ok. 144,3 km),
- 10 do 20 lat ok. 22% (ok. 59,9 km),
- do 10 lat ok. 10% (ok. 27,3 km).

Udział materiałów z jakich wykonana jest sieć:

- PE, PVC, PP ok. 32% (ok. 87,1 km),
- stal ok. 37% (ok. 100,8 km),
- żeliwo ok. 25% (ok. 68,1 km),
- azbestowo - cementowe ok. 6% (ok. 16,3 km).

Stan sieci wodociągowej na niektórych odcinkach jest zły i pogarsza się (straty wody w 2002 roku kształtują się na poziomie 38%, w stosunku do roku 1996 (27%).

4.8.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

System odprowadzania i oczyszczania ścieków w Tarnowskich Górach nie spełnia wymogów właściwej funkcjonalności. System jest niewydolny i „nieszczelny”, nie dostosowany do potrzeb i możliwości rozwojowych miasta, powodując istotne skażenie środowiska przyrodniczego, w tym zwłaszcza zasobów wód podziemnych.

Decyduje o tym przede wszystkim niedostatek obiektów systemu oraz ich niska jakość techniczna. Szczególnie istotny jest brak centralnej oczyszczalni ścieków (znajdującej się w budowie), mającej obsługiwać zlewnię rzeki Stoły w rejonie Śródmieścia, Lasowic, Osady Jana, Bobrownik i Sowiec. Oczyszczalnia centralna ma zastąpić dysfunkcyjną, przeznaczoną do likwidacji oczyszczalnię w Lasowicach (nie zapewniająca dostatecznego stopnia oczyszczania ścieków i właściwej przeróbki osadów).

Z kolei w innych oczyszczalniach ścieków (*Leśna* i *Repty*), mimo ich dobrego stanu technicznego, stosowana technologia powoduje niezgodny z normami stopień oczyszczania i odprowadzania ścieków. Strefy ochronne tychże oczyszczalni były ustanowione na etapie projektowania wg nieaktualnych już przepisów i nigdy nie zostały wykupione i zagospodarowane.

Na terenie miasta Tarnowskie Góry działają trzy oczyszczalnie ścieków, których właścicielem jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.:

- „Leśna” - mechaniczno-biologiczna o przepustowości ścieków 2600 m³/dobę, odbiornik rzeka Stoła,*
- „Śródmieście” - mechaniczno-biologiczna o przepustowości ścieków 3250 m³/dobę, odbiornik rzeka Stoła,*
- „Repty Śląskie” - mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów o przepustowości ścieków 2700 m³/dobę, odbiornik Potok Starotarnowicki.*

Wymienione oczyszczalnie pracują średnio z obciążeniem ok. 77,9% ich nominalnej przepustowości. Miasto Tarnowskie Góry rozpoczęło budowę Centralnej Oczyszczalni Ścieków (COS) o przepustowości 10.000 m³/d z możliwością rozbudowy do 15.000 m³/d, która ma oczyszczać ścieki z terenów znajdujących się w zlewni rzeki Stoły, za wyjątkiem dzielnic Repty i części Starych Tarnowic.

4.8.2.1. SIEĆ KANALIZACYJNA

Długość sieci kanalizacyjnej (P.W. i K., Urzędu Miejskiego, innych właścicieli) na terenie miasta Tarnowskie Góry na kwiecień 2008 wynosi ok. 205,5 km (wg danych z Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Tarnowskich Górach), w tym:

- kanalizacja sanitarna: 30,5 km P.W.iK., 49,6km Urząd Miejski Tarnowskie Góry – razem 80,1km*
- kanalizacja ogólnospławna: 42,1 km P.W.iK., 18,4km Urząd Miejski Tarnowskie Góry – razem 60,5km*
- kanalizacja deszczowa: 16,1km P.W.iK., 27,5km Urząd Miejski Tarnowskie Góry – razem 43,6km*
- przyłącza: 15,8 km P.W.iK., 5,5km Urząd Miejski Tarnowskie Góry – razem 21,3km*

4.8.2.2. STAN GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ

Gospodarstwa domowe i podmioty usługowo - produkcyjne z terenu miasta Tarnowskie Góry, podłączone są do sieci kanalizacyjnej, natomiast ścieki z terenów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych oraz odprowadzane (niekontrolowane) bezpośrednio do cieków i do ziemi.

W zlewni Oczyszczalni Ścieków Śródmieście większość istniejącej sieci stanowi kanalizacja ogólnospławna. Z terenów Osiedla Kolejarzy ścieki przesyłane są kanalizacją rozdzielczą. Sieć kanalizacji ogólnospławnej tworzy ponadto, 21 przelewów z wylotami do burzowców lub bezpośrednio do cieków (Stoła). Istnieje również kanalizacja ogólnospławna nie podłączona

do oczyszczalni Śródmieście.

Z terenów tych (północno-zachodnia część Śródmieścia, w dzielnicach Bobrowniki Śląskie, Lasowice i Sowice) ścieki odprowadzane są bez oczyszczenia do cieków.

Zlewnia Oczyszczalni Ścieków Repty obejmuje dzielnice Repty Śląskie i Stare Tarnowice. Kanalizacja rozdzielcza (deszczowa i sanitarna), występuje jedynie na osiedlu Przyjaźń natomiast kanalizacja ogólnospławna znajduje się w starej części Starych Tarnowic. W dzielnicy Repty Śląskie kanalizacja sanitarna jest w budowie, a deszczowa znajduje się tylko na niewielkim obszarze.

4.8.3. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Źródłami zasilania w energię elektryczną Tarnowskich Gór są linie wysokiego napięcia 110 KV, zakończone trzema głównymi punktami zasilania (GPZ): Tarnowskie Góry, Sowice, Zamet (Strzybnica), przy czym ostatni z nich jest wykorzystywany jedynie do rezerwowego zasilania odbiorców komunalnych w przypadkach awaryjnych. Na terenie miasta istnieją dwa układy sieci dystrybucyjnej średniego napięcia: sieć 6 kV oraz sieć 20 kV. Dostawcą energii elektrycznej dla miasta jest Górnośląski Zakład Energetyczny w Gliwicach.

GPZ TARNOWSKIE GÓRY – napięcie: 110/20/6 kV

Stacja ta zasilana jest przez dwie linie odczepowe 110 kV. W stacji są zainstalowane dwa transformatory o mocach: 31,5 i 25 MVA.

GPZ SOWICE – napięcie: 110/20/6 kV

Stacja ta posiada rozdzielnię 110 kV w układzie szynowym z bardzo korzystnym powiązaniem liniami 110 kV. Jedną linią stacja jest powiązana bezpośrednio ze stacją nadrzędną „Rokitnica” 400/110 kV, natomiast drugą ze stacją węzłową 110 kV poprzez stację 110 kV pracującą w układzie H-3 Huty Miasteczko Śląskie. Ponadto z tej stacji wyprowadzona jest linia blokowa 110 kV do ZM „ZAMET” SA w Strzybnicy. W stacji są zainstalowane dwa transformatory o mocach 16 MVA każdy.

GPZ STRZYBNICA – napięcie: 110/20 kV

Stacja ta jest zasilana w wariantcie podstawowym linią blokową 110 kV przyłączoną do rozdzielni 110 kV w GPZ SOWICE. W stacji jest zainstalowany jeden transformator o mocy znamionowej 16 MVA.

We wszystkich GPZ występują rezerwy mocy transformacji z wysokiego na średnie napięcie (GPZ Tarnowskie Góry - 5 MW, GPZ Sowice - 12 MW), przy jednoczesnej dużej pewności zasilania. Daje to możliwość wykorzystania rezerw mocy w GPZ dla zasilania energią elektryczną miasta oraz wykorzystanie zainwestowanego majątku. Istotne znaczenie ma przejście mało wykorzystywanego GPZ Zamet (Strzybnica), będącego we władaniu zakładów „Zamet”, dla zaopatrywania miasta.

Poprawa pewności zasilania w energię elektryczną wymaga przejścia z zasilania 6 kV na 20 kV w Centrum, Lasowicach, Bobrownikach, części południowej Śródmieścia i

Reptach (modernizacja i rozbudowa rozdzielni 20 kV w GPZ Tarnowskie Góry oraz budowa nowej stacji transformatorowej SN/NN w Reptach, wraz z liniami 20 kV).

W zakresie niskiego napięcia występuje niepewność zasilania. Wynika to z przestarzałej sieci niskiego napięcia i jej przeciążenia, powodujących występowanie w wielu punktach miasta spadków napięć (u około 300 odbiorców zlokalizowanych w końcówkach tych sieci).

Przez teren miasta Tarnowskie Góry dodatkowo przebiegają następujące napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu 110 kV:

- linia Sowice - Strzybnica, zasilająca GPZ STRZYBNICA,*
- linia Powstańców-Miasteczko Śląskie, z odczepem do GPZ TARNOWSKIE GÓRY,*
- linia Wierzbowa-Miasteczko Śląskie, z odczepem do GPZ TARNOWSKIE GÓRY,*
- linia Cynk Miasteczko - Sowice, zasilająca GPZ SOWICE,*
- linia Rokitnica - Sowice, zasilająca GPZ SOWICE.*

4.8.4. ZAOPATRZENIE W GAZ

Miasto jest zaopatrywane w gaz ziemny wysokometanowy z gazociągu wysokoprężnego 400 relacji Siewierz - Gliwice. Gaz jest rozprowadzany siecią wysokiego i średniego ciśnienia przez 21 stacji redukcyjno-pomiarowych.

Ogółem 76% mieszkań w mieście jest zaopatrywanych w gaz ziemny (w poszczególnych dzielnicach odsetek ten waha się od 46 do 97% mieszkań); poza zasięgiem sieci gazowniczej znajdują się dzielnice: Rybna, Pniowiec, Opatowice i Sowice.

Odbiorcy gazu z rejonu Śródmieścia, Lasowic, Osady Jana, osiedla Przyjaźń oraz części Strzybnicy są objęci zasilaniem z sieci niskoprężnej. Zasilanie z sieci średnioprężnej dotyczy odbiorców na terenie Rept i części Strzybnicy. Zaopatrzenie i dystrybucja gazu jest zarządzana przez Górnośląski Okręgowy Zakład Gazowniczy w Zabrze z Rozdzielnią Gazu w Tarnowskich Górach.

System zaopatrzenia w gaz posiada znaczną 80% rezerwę przepustowości, co daje możliwość istotnego zwiększenia poboru gazu przez odbiorców bez potrzeby rozbudowy stacji redukcyjno-pomiarowych. Jednak ze względu na coraz powszechniejsze wykorzystywanie gazu do celów grzewczych przez odbiorców indywidualnych oraz w obiektach użyteczności publicznej i przemysłowych rezerwa ta może się znacznie obniżyć.

Na obszarze zmiany studium występuje sieć gazowa:

- podwyższonego średniego ciśnienia DN 400 CN 1,6 Mpa relacji Szobiszowice - Ząbkowice,*

- podwyższonego średniego ciśnienia DN 100 CN 1,6 Mpa (odgałęzienie do Stacji Redukcyjno Pomiarowej Tarnowskie Góry Osiedle Przyjaźń),
- podwyższonego średniego ciśnienia DN 100 CN 1,6 Mpa do SRP Repty Śląskie,
- średniego i niskiego ciśnienia.

Wyżej wymienione sieci gazowe są w dobrym stanie technicznym. Sieci średniego i niskiego ciśnienia wykonane są z rur stalowych oraz PE.

4.8.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Tarnowskie Góry nie posiadają jednolitego systemu źródła i dystrybucji energii cieplnej. W mieście istnieje 116 źródeł ciepła (kotłowni komunalnych i zakładowych o mocy w zakresie 0,1-100 MW), o łącznej mocy zainstalowanej 378,3 MW. Ich rozmieszczenie i stopień wykorzystania jest bardzo nierównomierny. Trzy główne źródła ciepła o mocy zainstalowanej powyżej 50 MW nie są w pełni wykorzystane.

Zapotrzebowanie ciepła pokrywane jest w 45,5% z kotłowni lokalnych oraz w 35,8% przez ogrzewanie indywidualne. Blisko 68% zasobów mieszkaniowych posiada ogrzewanie centralne, pozostałe - ogrzewanie piecowe. Głównie kotłownie komunalne w mieście są zarządzane przez PEC Bytom. Miejski Zakład Urządzeń Ciepłowniczych w Tarnowskich Górach przejął szereg małych kotłowni lokalnych w szkołach i przedszkolach.

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o. w Tarnowskich Górach prowadzi działalność od 1 lipca 1997 roku. W 1999 roku ciepłownia została sprzedana Gminie Tarnowskie Góry. W grudniu 2003 roku sprywatyzowano MPEC Tarnowskie Góry, w wyniku czego MPEC wszedł w skład Grupy Praterm.

Ciepłownia MPEC Tarnowskie Góry – OS „Przyjaźń, całkowita moc zainstalowana systemu wynosi 118,9MW. Długość sieci ciepłowniczej wynosi 4,7km a pojemność zładu 1086m³. Łącznie ciepłownia produkuje 529 000 GJ i sprzedaje 485 000GJ rocznie. Największa kotłownia - ciepłownia „Przyjaźń”, wyposażona jest w 2 kotły WR-25 i 3 kotły WR-10.

4.8.5.1. KOTŁOWNIE LOKALNE

Jedną z większych kotłowni lokalnych na terenie zmiany studium jest źródło Górnośląskiego Centrum Rehabilitacji „Repty”. Zainstalowano tam: cztery kotły gazowe, wodne o łącznej mocy 8,92 MW, dwa kotły gazowe, parowe o łącznej mocy 2,62 MW, agregat kogeneracyjny o łącznej mocy 0,417 MW.

Na terenie Miasta Tarnowskie Góry zlokalizowanych jest szereg kotłowni lokalnych zaopatrujących w ciepło zakłady przemysłowe, obiekty użyteczności publicznej, obiekty strefy usług itp., wykorzystujące jako nośniki energii paliwo węglowe, gaz ziemny, olej opałowy lub sporadycznie źródła energii odnawialnej.

4.8.6. GOSPODARKA ODPADAMI

Tarnowskie Góry zostały objęte opracowaniem masterplanu dla województwa katowickiego w zakresie odpadów komunalnych; zawarto w nim ogólne zasady gospodarowania odpadami na terenie miasta i sąsiednich gmin.

Obecny stan gospodarki odpadami komunalnymi nie może być uznany za zadowalający na skutek: braku pełnego rozpoznania składu morfologicznego oraz własności fizykochemicznych odpadów, braku aktualnego pełnego bilansu odpadów, preferowanych metod składowania, braku propozycji wprowadzenia alternatywnych metod zagospodarowania odpadów (np. kompostowe), małej skali odzysku surowców wtórnych (brak segregacji odpadów u źródeł ich powstawania), nierozpoznania możliwości racjonalnego zagospodarowania osadów ściekowych, niedopuszczalnych sposobów utylizacji odpadów medycznych oraz monopolizację gospodarki odpadami przez MPGK.

Najistotniejszą kwestię w zakresie składowania odpadów przemysłowych stanowią składowiska odpadów powstałych w procesach produkcyjnych w Zakładach Chemicznych „Czarna Huta”. Na składowiskach zgromadzono co najmniej 300 tys. ton odpadów niebezpiecznych I i II grupy uciążliwości. Dane te pochodzą z informacji przekazanej w lipcu 1995 r. Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska przez Zakłady Chemiczne „Czarna Huta”. Informacje mówiące o milionie ton zgromadzonych odpadów należy traktować jako wybitnie szacunkowe, nie poparte badaniami. Składowiska te nie posiadają ekranizacji podłoża i przesiąkają bezpośrednio do gruntu.

Antropogeniczne formy zlokalizowane na terenie miasta Tarnowskie Góry to:

- *wysypiska odpadów komunalnych,*
- *zwałowiska odpadów poprzemysłowych (m. in. Zakłady Chemiczne w likwidacji),*
- *zwały górnictwa cynku i żelaza,*
- *popłuczkowa hałda dolomitowa - Bobrowniki Śląskie,*
- *dzikie wysypiska śmieci (około 30),*
- *nasypy komunikacyjne.*

4.8.6.1. ODPADY KOMUNALNE

Odpady komunalne z terenu Tarnowskich Gór deponowane są na składowisku odpadów w Tarnowskich Górach – Rybnej przy ul. Laryszowskiej. Łączna pojemność składowiska szacowana jest na 478060m³, w tym:

132

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry – dla dzielnic południowych - Bobrowniki Zachód, Repty Śląskie, Stare Tarnowice i osiedle „Przyjaźń”

w części podziemowej ok. 164280m³, w części nadziemowej ok. 313780m³, koniec eksploatacji wyznaczono w zgodzie z aktualną gospodarką odpadami na 2014 rok. Składowisko powstało w wyrobisku po eksploatacji utworów ilastych o głębokości 6 - 9m.

Tab. 4.8.6.1.a Odpady deponowane na składowisku z terenu miasta w okresie od 1997 do 2003

MIASTO	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
TARNOWSKIE GÓRY [Mg]	32 485	32 156	33 917	33 367	32 397	27 738	26 386

Na terenie Tarnowskich Gór gospodarkę odpadami prowadzi firma Remondis Tarnowskie Góry. Systemem zorganizowanego odbioru odpadów objętych jest 96% mieszkańców, ponadto obsługą objętych jest 713 obiektów infrastruktury w tym firmy, szkoły, urzędy, PKP, szpitale.

Zezwolenie na transport i zbieranie odpadów komunalnych w Tarnowskich Górach na podstawie zezwoleń zajmuje się 11 podmiotów wyszczególnionych: Prywatny Zakład Oczyszczania W. Strach Konopiska, Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Bytom, Ekologiczny system Transportu Aglomeracji ESTA Ruda Śląska, Zakład Usług Komunalnych Tworóg, ALBA Śląsk Bytom, Zakład Usługowy Konserwacja Terenów Zielonych Jacek Wieczorek Bytom, Przedsiębiorstwo Usług Sanitarnych Gliwice, Rethmann MPGK Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, Adam Lutosławski Bytom, Centrum Handlowo – Magazynowe Andrzej Dyląg T. Góry.

Tab.4.8.6.1.b Rodzaje i ilości odpadów komunalnych w latach 2002, 2003

Lp	Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Ilość odpadów [Mg]	
			2002	2003
1	200307	Wielkogabarytowe		240,60
2	200303	Z czyszczenia ulic i placów		71,30
3	200301	Nie segregowane odpady komunalne	26156,80	23346,25
4	200140	Metale		0,01
5	200139	Tworzywa sztuczne	38,14	66,69
6	200138	Drewno inne niż wymienione w 200137		0,30
7	200102	Szkło	395,95	399,00
8	200101	Papier i tektura	327,91	138,40
RAZEM			26918,8	24262,55

4.8.6.2. ODPADY PRZEMYSŁOWE

Dane WUS Katowice wykazują, że na terenie Tarnowskich Gór w roku 2003 wytworzono 15600Mg odpadów przemysłowych innych niż niebezpieczne, z czego odzyskowi poddano 15300 Mg, a czasowo gromadzono na terenie zakładów

300Mg. Dane WUS Katowice są nie pełne ze względu na nie wykazywanie odpadów, które są kierowane bezpośrednio do odzysku, głównie dotyczy to odpadów o wyższej wartości użytkowej (surowcowej). Dlatego szacuje się, że maksymalna ilość wytwarzanych odpadów innych niż niebezpieczne na terenie gminy w ciągu roku może wynosić ok. 84,5tys. mg.

4.8.6.3. ODPADY NIEBEZPIECZNE

Odpady niebezpieczne na terenie miasta Tarnowskie Góry związane są głównie z działalnością przemysłową. Odpady tego typu powstają również w związku z użytkowaniem substancji niebezpiecznych, takich jak chemiczne środki ochrony roślin, farby, lakiery, środki odkażające, oleje mineralne i rozpuszczalniki, akumulatory oraz w gospodarstwach domowych i jednostkach usługowo - handlowych (m.in. baterie, przeterminowane lekarstwa, lampy rtęciowe, opakowania po chemikaliach, zużyte oleje i emulsje). Odpady niebezpieczne wymagają przemyślanego i zorganizowanego systemu zbierania, magazynowania oraz transportu w celu unieszkodliwienia. Działalność tą wykonują specjalne podmioty gospodarcze posiadające pozwolenia na taką działalność.

Na terenie miasta największymi wytwórcami odpadów niebezpiecznych są:

- Katowickie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego „BUDUS” S.A.
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe "OLMET" Andrzej Oleś
- Rethmann - Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.
- Fabryka Sprzętu Ratunkowego i Lamp Górniczych „Faser” S.A.
- Zakłady Aparatury Chemicznej „Chemet” S.A.

Decyzje urzędowe miasta Tarnowskie Góry, pozwalają na składowanie odpadów niebezpiecznych w liczbie ok. 31tys. mg. Według danych z Urzędu Statystycznego w Katowicach na składowiskach, hałdach, stawach osadowych na koniec 2003 roku nagromadzonych było 11761,8tys. mg. odpadów niebezpiecznych. Największym skupiskiem odpadów niebezpiecznych na terenie miasta jest teren likwidowanych Zakładów Chemicznych, gdzie zlokalizowano 1,2mln. m³ odpadów niebezpiecznych.

4.9. UKŁAD KOMUNIKACYJNY

Administratorami układu drogowo - ulicznego miasta Tarnowskie Góry są:

- Gmina Tarnowskie Góry,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,

- Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach.

Układ komunikacyjny graficznie przedstawiony została na planszy nr 10 – Uwarunkowania wynikające z układów komunikacji.

4.9.1. ZEWNĘTRZNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY

Obszar zmiany studium położony jest przy głównych szlakach komunikacyjnych, jakimi są drogi krajowe: nr 78 relacji Gliwice/Chałupki – Zawiercie/Chmielnik, nr 11 relacji Bytom/Katowice – Lubliniec/Poznań. Obie drogi krajowe, są jednojezdniowe (1x2), pełniąc, ze względu na parametry ruchowe, funkcje dróg głównych o ruchu przyspieszonym (GP).

W mieście rozbudowany jest układ dróg i ulic wiążących je z sąsiednimi miastami i gminami, są to następujące drogi i ulice:

- ul. Pyskowska, ul. Wyszyńskiego – wiążąca Tarnowskie Góry z gminą Zbrostawice (sołectwo Laryszów), jako droga główna (G1/2, G1/4),
- ul. Sielanka do drogi krajowej 11 – wiążąca Tarnowskie Góry z gminą Zbrostawice (sołectwo Laryszów), jako droga dojazdowa (D1/2),
- ul. W. Witosa - wiążąca Tarnowskie Góry z gminą Zbrostawice (sołectwo Laryszów), jako droga zbiorcza (Z1/2),
- ul. Radzionkowska – zapewniająca połączenie z miastem Radzionków, jako droga zbiorcza (Z1/2).

4.9.2. WEWNĘTRZNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY

Szkielet układu komunikacyjnego obszaru zmiany studium tworzą ulice: Józefa Korola, Obwodnica, Gliwicka, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Pyskowska. Układ ten jest wzbogacony o rozbudowaną sieć ulic obsługujących dzielnice mieszkaniowe oraz obszar przemysłowo – usługowy w południowo - wschodniej części obszaru:

- Stare Tarnowice i osiedle „Przyjaźń”:
 - Ulice klasy dojazdowej: Bałkańska (D1/2), Sielanka (D1/2), Opatowicka (D1/2), Doniecka (D1/2), Francuska (D1/2), Włoska (D1/2), Gustawa Morcinka (D1/2), Belgijska (D1/2), Estońska (D1/2), Łotewska (D1/2), Saperów (D1/2), Szwedzka (D1/2), Hiszpańska (D1/2), Norweska (D1/2), Duńska (D1/2), Węgierska (D1/2), Fińska (D1/2), Hipoteczna (D1/2), Drozdów (D1/2), Piastów (D1/2), Szczygłów (D1/2), Kormoranów (D1/2), Ondraszka (D1/2), Przepiórek (D1/2), Pawia (D1/2), Orla (D1/2), Jana Śniadeckiego (D1/2), Miedziana (D1/2), Mieczysława Niedziałkowskiego (D1/2), Skrzypczyka (D1/2), Łanowa (D1/2), Bałtycka (D1/2),

- *Ulice klasy zbiorczej: Wincentego Janasa (Z1/2), Jana Pawła II (Z1/4), Litewska (Z1/2), Repecka (Z1/2),*
 - *Ulice klasy lokalnej: Poczdamska (L1/2), Pomorska (L1/2),*
- *Repty Śląskie:*
- *Ulice klasy dojazdowej: Spokojna (D1/2), Brzozowa (D1/2), Jana Waliski (D1/2), Jaworowa (D1/2), Niemcewiczka (D1/2), Kamienna (D1/2), Skowronków (D1/2), Sadowa (D1/2),*
 - *Ulice klasy zbiorczej: Repecka (Z1/2), W. Witosa (Z1/2), Żeromskiego (Z1/2),*
 - *Ulice klasy lokalnej: Ks. Henryka Renka (L1/2), Myśliwska (L1/2), Długa (L1/2), Stanisława Staszica (L1/2),*
- *Bobrowniki Śląskie:*
- *Ulice klasy dojazdowej: Mała (D1/2), Świetlana (D1/2), Parkowa (D1/2), Strzelnicza (D1/2), Spacerowa (D1/2), Wapienna (D1/2), Kłosowa (D1/2), Podmiejska (D1/2), Jodłowa (D1/2), Topolowa (D1/2), Prochowa (D1/2), Swobodna (D1/2), Głogowa (D1/2), Przedwiośnie (D1/2), Kalinowa (D1/2), Leszczynowa (D1/2), Jemiolowa (D1/2), Zwycięstwa (D1/2), 23 Stycznia (D1/2), Plater (D1/2), Św. Barbary (D1/2),*
 - *ulice klasy zbiorczej: Główna (Z1/2), Radzionkowska (Z1/2),*
 - *ulice klasy lokalnej: Długa (L1/2), Leopolda Staffa (L1/2), Puszkina (L1/2), Kurka (L1/2), Krucza (L1/2),*
- *Osiedle PKP:*
- *Ulice klasy dojazdowej: Kujawska (D1/2), Wielkopolska (D1/2), Szybów (D1/2), Skośna (D1/2), Szarych Szeregów (D1/2), I. Daszyńskiego (D1/2), Ludowa (D1/2), Dolomitów (D1/2), Skalna (D1/2), Wodociągowa (D1/2), Semaforowa (D1/2), Kierunkowa (D1/2), Kolejarzy (D1/2), Maszynistów (D1/2), Trakcyjna (D1/2), Sygnałów (D1/2), Konduktorska (D1/2),*
 - *Ulice klasy lokalnej: Stanisława Staszica (L1/2), Szczęść Boże (L1/2), Nowa (L1/2), Torowa (L1/2), Mała (L1/2),*

Stan ulic na obszarze zmiany studium jest zadawalający, wymagający jedynie remontu niektórych odcinków, poprawy wyposażenia w pobocza i chodniki, a także w kilku wypadkach poszerzenia jezdni do pełnego dwupasmowego przekroju stosownie do funkcji jakie pełnią w układzie komunikacyjnym miasta.

Obserwacja natężenia ruchu wskazuje:

- *rozkład potoków ruchów tranzytowych wskazuje na trzy główne kierunki: Poznań – Siewierz oraz Bytom i Gliwice,*
- *Zagrożenie wyczerpaniem przepustowości dotyczy w stanie istniejącym następujących ciągów ulicznych:*
 - *ul. Korola (na całej długości),*
 - *ul. Wyszyńskiego (odcinek dolotowy do Obwodnicy),*
 - *Obwodnica (odcinek od ul. Gliwickiej do ul. Wyszyńskiego oraz ze skrzyżowaniem ul. Korola),*
 - *ul. Gliwicka (od obwodnicy w kierunku południowym).*

4.9.3. KOMUNIKACJA PUBLICZNA

Komunikacja publiczna utrzymywana jest przez trakcję autobusową KZK GOP. Usługi przewozowe dla KZK GOP na terenie zmiany studium, wykonują następujący przewoźnicy:

- 1. PKM Świerklaniec – linie 820*
- 2. Konsorcjum Omnitech, T. Powichrowski – linie 80,*
- 3. MZKP Tarnowskie Góry - linie 1, 19, 64, 83, 94, 112, 134, 158, 174, 189-1, 191, 614, 780*
- 4. Transport Benedykt Nowak, Nowe Chechło – linie 135, 734, 735.*

Linie autobusowe wiążą analizowany obszar miasta Tarnowskie Góry z głównymi miastami aglomeracji, m.in.:

- 1. Katowice – 1 linia - 820,*
- 2. Bytom – 5 linii - 19, 94, 135, 734, 735,*
- 3. Gliwice – 2 linie - 80, 112,*
- 4. Zabrze – 2 linie – 83, 158.*

Na obszarze analizy zlokalizowano 4 pętle autobusowe:

- 1. Rejon GCR Repty – linie 1, 134, 135, 614, 780,*
- 2. Rejon za ROD Konwalia – linia 64,*
- 3. ul. Litewska – linia 64,*

4. *Rejon ulic: Wincentego Witosa, Jana Waliski, Ks. Henryka Renka, Spokojnej – linia 189-1.*

4.9.4. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Węzeł kolejowy w Tarnowskich Górach znajduje się w grupie 11 głównych stacji rozrządowych transportu kolejowego w kraju. Przez miasto przebiegają dwie linie normalnotorowe (magistralna Katowice - Tczew oraz pierwszorzędna Tarnowskie Góry - Opole). Utrzymanie krajowej rangi węzła kolejowego ma istotne znaczenie dla Tarnowskich Gór, jako czynnika sprzyjającego jego rozwojowi oraz znaczącego miejsca pracy w mieście.

W Tarnowskich Górach istnieją ponadto dwie linie wąskotorowe: Bytom - Miasteczko Śl., prowadząca ruch turystyczny o okresie letnim, oraz przeznaczona do likwidacji linia Tarnowskie Góry - Strzybnica.

4.10. ZAGROŻENIA POWODZIOWE I OSUWISKOWE

4.10.1. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Na terenie zmiany studium nie występuje zagrożenie powodziowe (zgodnie z pismem ZK.5327-31/08 z Wydziału Zarządzania Kryzysowego). Występują okresowo podtopienia, które mają charakter opadowy i są spowodowane intensywnymi opadami deszczu lub gwałtownym topnieniem śniegu. Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach odnotował jedynie podtopienia występujące na rzece Dramie - teren wzdłuż jej koryta na odcinku:

- od ul. Żeromskiego – szer. (φ) – N-50°25'08", dł. (λ)- E - 18°49'15",*
- do granicy miasta – szer. (φ) – N-50°25'55", dł. (λ)- E - 18°47'50".*

4.10.2. ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Zagrożenie wystąpieniem osuwisk wiąże się z podatnością podłoża skalnego, znacznym nachyleniem powierzchni terenu oraz lokalnym zawodnieniem przypowierzchniowych warstw skalnych.

Aktywacja procesów osuwiskowych nastąpić może wskutek podcięcia stoku robotami ziemnymi, nadmiernego obciążenia stoku zabudową, zakłócenia powierzchniowego odpływu wód lub dopuszczenia do infiltracji wód opadowych lub powierzchniowych w odsłonięte warstwy ilaste.

Na analizowanym terenie nie występują obszary zagrożone osuwaniem mas ziemnych.